

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Vodní skauting jako volnočasová aktivita. Historie a současnost Liberecké Flotily.

Bakalářská práce

Studijní program: B7505 – Vychovatelství
Studijní obor: 7505R004 – Pedagogika volného času
Autor práce: **Marta Ježková, DiS.**
Vedoucí práce: doc. PhDr. Jan Neuman, CSc.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Marta Ježková, DiS.**
Osobní číslo: **P13000606**
Studijní program: **B7505 Vychovatelství**
Studijní obor: **Pedagogika volného času**
Název tématu: **Vodní skauting jako volnočasová aktivita. Historie a současnost Liberecké Flotily.**
Zadávající katedra: **Katedra pedagogiky a psychologie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Hlavní cíl:

Posouzení přínosů vodního skautingu na současnou mladou generaci.

Cíl:

Vytvořit historickou časovou osu vodního skautingu v ČR a v Liberci.

Analyzovat rozvoj vodního skautingu v Liberci (např. osobní cesta k vodnímu skautingu, přínos členství pro další profesní růst apd.).

Posoudit přínosy vodního skautingu na současnou mladou generaci formou dotazníků a záznamů (videa, foto, knihy)

Požadavky:

Zorientovat se v odborné literatuře k danému tématu.

Nastudovat odbornou literaturu.

Zmapovat historickou a současnou časovou osu a zařazení vzpomínek současníků.

Ujasnění cílů individuálních, odborných a materiálních.

Metody:

Dotazníkové šetření.

Analýza historických materiálů (kronik, rozhovory s pamětníky).

Sbírání kvantitativních údajů (délka členství, počty akcí, programová náplň atp.).

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

BADEN-POWELL, R. Na pouti za úspěchem: Kniha hry o život pro mladé muže. Praha: Svaz skautu a skautek ČSR, 1924.

BADEN-POWELL, R. Skauting pro chlapce. Praha: Junák-svaz skautů a skautek ČR, 2007. ISBN 978-80-86825-21-2.

BŘICHÁČEK, V. Poselství skautské výchovy. Liberec: Skauting, 1991. ISBN 80-85421-02-X.

HENDL, J. Kvalitativní výzkum. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

Kolektiv autorů. Skautskou stezkou. Praha: Junák-svaz skautů a skautek ČR, 2001. ISBN 80-86109-60-7.

NEVRLÝ, M. Karpatské hry. Liberec: Vestri, 2006. ISBN 80-903029-5-5.

SVOBODA, Milan. Hledání zaváté stezky. Z historie českého skautingu. Praha: Leprez, 1994. ISBN 80-900821-8-1.

SVOJSÍK, Antonín Benjamín. Základy junáctví. Praha: Merkur, 1991.

VOSÁTKA, Mirko. Z deníku kapitána. Vodácký oddíl od jara do zimy. Praha: Leprez, 1997. ISBN 80-86061-07-8.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Jan Neuman, CSc.

Katedra pedagogiky a psychologie

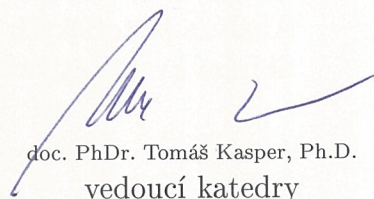
Datum zadání bakalářské práce: **4. května 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **4. května 2016**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 22. června 2015

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 30.6.2016

Podpis:

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu bakalářské práce, kterým byl doc. PhDr. Jan Neuman, CSc., za jeho odborné vedení, ochotu, vstřícnost a především čas, který věnoval konzultacím a veškerým připomínkám při sestavování bakalářské práce.

Děkuji také všem účastníkům rozhovorů, za jejich otevřenost a ochotu během rozhovoru. Díky jejich spolupráci mohla bakalářská práce vzniknout.

V neposlední řadě, děkuji svému manželovi a celé rodině, svým přátelům a blízkým za podporu a trpělivost po veškerou dobu sestavování bakalářské práce.

Anotace

Cílem práce je popsat rozvoj vodního skautingu v Liberci a posoudit dlouhodobé přínosy činnosti liberecké Flotily 7. přístavu vodních skautů. Podklady pro splnění cíle byly získány z analýzy historických materiálů a z hloubkových rozhovorů s vedoucími, členy oddílu a také z dotazníků rodičů dětí, které jsou dlouhodobými členy vodního přístavu Flotila.

Potvrdil se předpoklad, že pravidelná činnost mladých vodních skautů ovlivňuje pozitivně jejich hodnotovou orientaci. Na mladé vodní skauty působí celkové zaměření vodního programu a jednotliví vedoucí oddílu a především tehdejší kapitán 7. přístavu vodních skautů Flotila Liberec. Získané výsledky ukazují, že správně vedená činnost má pozitivní vliv na výchovu a směřování současných mladých lidí. Výsledky získané prostřednictvím dotazníků a hloubkových rozhovorů lze využít nejen k propagaci vodního skautingu v Liberci, ale ukazují, že vodní program (přístavu Flotila), může být zařazen jako vhodná činnost do volnočasových programů mládeže a dospívajících.

Klíčová slova

Skauting, vodní skauting, volný čas, hra, výchova, rozvoj vodního skautingu, mladá generace, hodnotová orientace, současná společnost.

Annotation

The aim of my bachelor thesis is description of water scouting in Liberec and assess the benefits of long term activities of the Flotila Liberec – 7th water scouts port. Materials to meet the target were obtained from analysis of historical documents and in-depth interviews with leaders and members of the Flotila water scouts. And also from questionnaires with parents of water scouts port Liberec longterm members.

It was confirmed that regular activities of young water scouts positively affects their value orientation. Long-term chief of the Flotila Liberec 7th water scouts port, every group leader and whole coverage of program has significant effect on the young scouts, too. The results shows, that right managed activity has positive impact on education and orientation of today's youth. Results from questionnaires and in-depth interviews could be used not only on propagation of water scouting in Liberec but shows that Flotilas water program could be classified like a suitable activity to youth and teenage free-time programs.

Key words

Scouting, water scouting, free time, game, education, development of water scouting, youth generation, value orientation, current generation

Obsah

Úvod.....	12
I. Teoretická část.....	14
1. Charakteristika současné společnosti	14
2. Hodnotová orientace	17
2.1 Mladí lidé a jejich hodnotová orientace	19
2.2 Děti v ringu dnešního světa	20
2.3 Hodnotové orientace členů Junáka	22
2.4 Výzkum veřejného mínění.....	25
3. Volný čas.....	26
3.1 Životní styl.....	29
3.2 Způsoby trávení volného času	30
3.3 Výchova k využívání volného času	34
3.4 Hra	35
3.5 Zařízení pro výchovu ve volném čase	39
3.6 Některé členské organizace ČRD	41
3.7 Český skauting.....	42
3.8 Vodní skauting.....	43
4. Co je vodní skauting.....	44
4.1 Principy vodního skautingu	45
4.2 Organizační struktura vodního skautingu.....	46
4.3 Symbolika vodních skautů.....	52
5. Historie vodního skautingu v ČR a v Liberci.....	53
5.1 Historická časová osa	53
5.2 Historie vodního skautingu v ČR	63
5.3 Historie vodního skautingu v Liberci – přístav Flotila.....	65
5.4 Současnost vodního přístavu Flotila.....	72
Souhrn teoretické části	77
II. Praktická část.....	79
1. Cíl výzkumu	79
2. Metodologie výzkumu.....	80
3. Výzkumné otázky.....	80

4.	Výběr a charakteristika sledovaného souboru.....	81
4.1	Výběr respondentů pro kvalitativní výzkum.....	81
4.2	Výběr pro kvantitativní výzkum.....	83
5.	Metody sběru dat.....	83
5.1	Hlubkový rozhovor.....	83
5.2	Nestandardizovaný dotazník.....	84
6.	Postupy zpracování.....	84
6.1	Hlubkový rozhovor.....	84
6.2	Dotazník.....	85
7.	Interpretace dat z hloubkových rozhovorů.....	86
7.1	Obecné vnímání vodního skautingu.....	86
7.2	Historie.....	88
7.3	Program.....	90
7.4	Přijímání vzorů.....	93
7.5	Potřebnost disciplíny.....	95
7.6	Přínos pro život (transfer do života dotazovaného).....	97
7.7	Náhledy na současnou mladou generaci.....	100
7.8	Význam skautských symbolů.....	102
7.9	Výchova.....	103
7.10	Koedukace.....	107
	Souhrn poznatků z hloubkových rozhovorů.....	109
8.	Interpretace dat z dotazníků.....	113
	Shrnutí poznatků z analýzy odpovědí.....	122
III.	Diskuzní část.....	123
	Závěr.....	126
	Seznam použitých zdrojů.....	127
	Seznam příloh.....	134

Seznam tabulek

Tab. 1 – Časová osa.....	54
Tab. 2 – Vodní rok Flotily.....	74
Tab. 3 – Charakteristika respondentů.....	82
Tab. 4 – Přidaná hodnota vodního skautingu.....	86
Tab. 5 – Důvod příchodu k vodním skautům.....	87
Tab. 6 – Negativa vodního skautingu.....	87
Tab. 7 – Hrdost na členství u vodních skautů.....	88

Seznam grafů:

Graf 1 - Kolik máte dětí?.....	113
Graf 2 - Jaký je věk dětí?	114
Graf 3 - Kolik dětí je členy Flotily? 3 b - Poměr dětí bez a se sourozencem.....	115
Graf 4 - Jak dlouho jsou děti členy Flotily?	115
Graf 5 - Někdo z naší rodiny byl členem VS (skautů)? Kdo?.....	116
Graf 6 - Kde jste získali první informace o Flotile?.....	116
Graf 7 - Rozhodující faktory pro vstup dítěte do Flotily?	117
Graf 8 - Kterých akcí se v rámci Flotily děti účastní?	117
Graf 9 - Rodič a společné setkání na programech flotily.....	118
Graf 10 - Společné akce Flotily.....	119
Graf 11 - Přínosy členství vašeho dítěte ve VS/u Flotily?	119
Graf 12 - Dopravní dostupnost Flotily pro dítě?	120
Graf 13 - Uvítali byste dívčí oddíl ve Flotile? Proč?	120

Seznam obrázků:

Obr. 1 – Regionální přehled přístavů vodních skautů	44
Obr. 2 – Organizační schéma vodních skautů	48
Obr. 3 – Znak VS	52
Obr. 4 – Expedice Deltou Dunaje	68
Obr. 5 – Znak Flotily	72
Obr. 6 – Vlajka kmene vlčat	72
Obr. 7 – Vlajka kmene skautů	72
Obr. 8 – Vlajka roverského kmene	72
Obr. 9 – Vlajka kmene oldskautů	72

Seznam použitých zkratek:

ATOM = Asociace turistických oddílů mládeže

ČRMD = Česká národní rada mládeže

ČsZ = Československý zálesák - svaz pro pobyt v přírodě

HKVS = Hlavní kapitanát vodních skautů

KVR = Kmen vodních roverů

KVS = Kapitanát vodních skautů

LK = Liberecký kraj

MML = Magistrát města Liberec

NJ = Náčelnictvo junáka

ODPM = Okresní dům pionýrů a mládeže

OOS = Oddíl oldskautů

ORJ = Okresní rada Junáka

OVS = Oddíl vodních skautů

SVV = Smečka vodních vlčat

TOM = Turistické oddíly mládeže

VS = Vodní skauti

YMCA = Young Men's Christian Association

Úvod

„Skauting je skvělá hra, když se do ní pustíme a uchopíme ji se skutečným nadšením. Tak jako při jiných hrách zjistíte, že budete-li hrát, dodá vám sílu tělesnou, rozumovou a duševní. Avšak mějte na paměti! Je to hra pro volnou přírodu, pod širé nebe, a tak, kdykoli k tomu budete mít příležitost, jděte do přírody.“

(R. B. Powell 2007, s. 4)

Platí tento citát jen pro skauting? Skauting a vodní skauting? Je nějaký rozdíl mezi „suchozemskými“ skauty a vodními skauty? Mohla bych v kladení otázek pokračovat dál, ale není to vhodné ani důležité. Skauting pro mě osobně byl, je a bude organizací, která mě vždy fascinovala. v pozitivním slova smyslu. Skauting stále považuji za společensky potřebnou organizaci, bez které by část společnosti nebyla tak přirozeně intelektuální a „normální“. „Normálním“ myslím to, že lidé, kteří prošli skautingem, mají dobrý a zdravý postoj k životu. Jejich názory, životní styl a priority jsou většinou pozitivně laděny a potkat se s pravými skauty, je pohlazením na duši.

Členství ve skautském oddíle mě osobně minulo. Nevím ani z jakého důvodu. Snad hlavně proto, že v mém rodném městě nebyl žádný oddíl. Ale vynahrazovali jsme si tento deficit tím, že jsme si aspoň hráli na členy nějakého klubu. Byli jsme něco jako „hodní vontové“, o kterých psal Jaroslav Foglar v Rychlých šípech. Měli jsme klubovnu, pokřik, heslo, dokonce i žluté špendlíky, dělali výpravy, které někdy končily objevením pokladu. Dobrodružství, napětí, zážitky, hry a kamarádi bylo to, co nás drželo pospolu. s odstupem času vidím, že čeho mi bylo dopřáno, byť i jinou cestou než skautkou, můžu teď umožnit svým dětem. Rodina je primárním a nejdůležitějším motivem pro nasměrování životní cesty člověka. Skautská výchova společně s rodinnou výchovou vytvářejí společně zdravý základ do života mladého člověka. Pocházím z nekonfliktní rodiny, která mi předala zdravou a disciplinovanou výchovu, a která měla pozitivní vliv na mé schopnosti trávit smysluplně svůj volný čas. Nejen rodinné prostředí, ale i aktivní fungování v organizacích jako je YMCA, Hnutí Brontosaurus mě vybavilo tzv. sociálním kapitálem, který jsem si během let rozšiřovala. Proto pevně věřím, že předávám dál to, co do mě rodiče v dobře víře zaselí.

Velmi významná je pro mě tato bakalářská práce, díky níž jsem měla možnost se osobně setkat s lidmi ze světa vodního skautingu. Tato setkání s respondenty byla pro mě nevšedním poznáním historie vodního skautingu v Liberci, i poznáváním cesty jednotlivých členů ke

členství. Blízké jsou mi některé principy a metody vodního skautingu a hlavně jeho přidaná hodnota. Tou je oproti běžným skautům především voda, disciplinovanost a schopnost umět se rychle rozhodovat. Vážím si všech respondentů, kteří se v dnešní době aktivně zasazují o rozvoj vodního skautingu právě v Liberci, kde existuje už 70 let. Zároveň je pozoruhodné, že aktivity Flotily „přežily“ dobu totality a skautský přístup používá o 20 let déle než český Junák od doby své obnovy.

Hlavním cílem práce je posoudit vliv vodního skautingu na současnou mladou generaci. Pro splnění hlavního cíle bylo potřeba odpovědět na tři dílčí otázky:

č. 1 Vytvořit historickou časovou osu vodního skautingu v České republice a Liberci.

č. 2 Analyzovat rozvoj vodního skautingu v Liberci.

č. 3 Posoudit přínos vodního skautingu na současnou mladou generaci.

Bakalářská práce se zabývá nejen historií, ale i současností jednoho vodního přístavu v Liberci. Popisuje činnosti Flotily Liberec 7. přístavu vodních skautů a programovou náplň, což je zpracováno v teoretické části práce s pomocí historických materiálů, dokumentace, fotografií a vzpomínek současníků. v empirické části je pak zpracována analýza rozvoje a přínosu vodního skautingu v Liberci a jeho dopad na současnou mladou generaci a to pomocí hloubkových rozhovorů a dotazníkového šetření.

Na základě výzkumu jsem chtěla ověřit hypotézu, že 7. přístav VS Flotila Liberec svou dlouhodobou činností splňuje hlavní deklarovaný cíl skautingu, jímž je všestranné působení na rozvoj osobnosti člověka. Že nejde jen o pozitivní volnočasovou aktivitu pro děti a mládež, ale i o předávání dovedností a schopností, které se v životě člověka neztratí.

Věřím, že tato práce bude přínosem jednak pro Flotilu Liberec, které se dostane zmapování aktivit už od totality (20. 1. 1972) a současně tak bude mít k dispozici konkrétní historický pramen. a jednak přínosem pro rodiče, kterým může odpovědět na otázku, proč dát své děti právě k vodním skautům. Nakonec věřím v to, že si lidé nepřestanou hrát. Hrát si se svými dětmi, kolegy, kamarády nejen venku, protože tato činnost nás v jakémkoli století a době obohacovala a naplňovala. Byla by chyba nehrát si a nechodit ven.

I. Teoretická část

1. Charakteristika současné společnosti

Jaká je dnešní lidská společnost? Pokud se na společnost díváme z pohledu sociologie, vidíme, že se jedná o skupinu jednotlivců, pro kterou je charakteristický společný zájem. Tato skupina může mít vlastní kulturu a instituce. v pedagogickém slovníku nacházíme tento výklad: „*Sociologie je věda o společnosti, její struktuře a fungování, o sociálních skupinách, institucích, sociálních jevech a procesech, s nimiž člověk přichází do kontaktu během svého života ve společnosti*“ (Průcha et al. 2013, s. 274). Tento výklad nám může na otázku odpovědět jen z části. z části jen proto, že společnost může být ovlivňována některými vlivy, mezi které může patřit například politické klima doby.

Podle mého názoru je základem každé společnosti rodina. v rodině se učíme základnímu chování nejen k sobě samému, ale především k ostatním lidem. Průcha (et al. 2013, s. 248) k pojmu rodina uvádí: „*Z hlediska sociologického je formou začlenění jedince do sociální struktury. Současné pojetí směřuje k chápání rodiny jako sociální skupiny nebo společenství, žijícího ve vlastním prostoru – domově, uspokojující potřeby, poskytující péči a základní jistoty dětem*“.

Hledáme-li v knihách zabývající se sociologií nějaké názory na současnou společnost, pak nacházíme několik charakteristik či definic společnosti. Uvedu zde několik těchto názorů pro ilustraci.

Jandourek (2009, s. 11) si položil otázku: „*Je nějaká sociální nebo humanitní věda, která by neměla něco společného s lidskou společností?*“ Dále podotýká: „*Podíváme-li se na obory jako historie, psychologie, politologie, ekonomie, masová komunikace nebo i dějiny umění, je patrné, že všechny se nějakým způsobem společností zabývají. Zájmem sociologie je především to, co se děje ve skupině, komunitě, obci a celé společnosti*“.

Kvalita života

Kvalita života jako jeden z úhlů pohledů na českou společnost. Pojem, se kterým pracují vědní obory jako sociologie a sociální psychologie. Sociální psychologie se zaměřuje na individuální stránku prožívání a pocitů pohody (z psychologického hlediska má blízko k pojmu spokojenost, či štěstí). Hlavním zdrojem subjektivního pocitu spokojenosti jsou mezilidské vztahy – zejména rodina a přátelství. Mocným zdrojem uspokojení je vlastní práce a jako ještě významnější pocitujeme kvalitu prožívání volného času. a druhá zmíněná

věda sociologie, kterou nezajímá individuální prožívání, nýbrž stav a proměnlivost úrovně kvality života celé společnosti (Možný 2002, s. 14, 15).

Mít dobré vztahy se svým nejbližším okolím je jeden z důležitých faktorů pro zdravý životní styl člověka. Radost ze setkávání s druhými lidmi dává našemu životu rozměr o život toho druhého, s kterým chci sdílet jeho svět a především o formulování vlastního postoje, čeho chci v životě dosáhnout, pro koho chci žít a jaký mám smysl života (Straka 2009). Vidíme zde shodný názor s Možným a Halík (Moderní vyučování 2010) zdůrazňuje, že *„mezilidská komunikace - jedna z nejdůležitějších hodnot - čím dál tím více nahrazují technické pomůcky dnešní doby, jako jsou sociální sítě, internet, mobilní telefony, počítače rozrůstající se o tablety, notebooky, smartphony, elektronické čtečky knih apod., nebo ve školství běžně používaná interaktivní tabule. Technika může být a má být významnou pomocí třeba ve školství nebo v lékařství či v dalších oborech, ale nesmí nahradit mezilidskou komunikaci. Názory odborníků na vhodnost používání těchto technických pomůcek ve školách se budou lišit a někteří si budou i odporovat. Je-li pro dítě počítač už ne pomůckou, nýbrž nejdůležitějším a nejčastějším „životním partnerem“, zakrní jeho sociální inteligence a lidská komunikační kompetence, vyroste z něj pravděpodobně sociální invalida. Učitel má samozřejmě techniku využívat, ale nemůže se za ní schovávat. Škola se nemůže změnit v plně automatizovanou tovární dílnu, musí zůstat – pamatujme na Komenského – „dílnou lidskosti“. Myslím na slova filozofa Martina Heideggera: Technika překonala všechny vzdálenosti, ale nepřinesla žádnou blízkost. Anebo na slova svatého Pavla: Všechno vyzkoušejte – a co je dobré, toho se držte“.*

Má se společnost dobře?

Vidíme, že charakterizovat dnešní společnost je velmi individuální. To, co čteme o životním stylu, zdraví, práci a vzdělanosti lidí, se kterými žijeme, nějak koresponduje s tím, co sami žijeme. Utváříme si názor na současnou společnost. Jakou váhu přikládáme mezilidským vztahům? Naplňujeme naše potřeby štěstí a spokojenosti? Máme radost z vlastní práce? Máme se tedy v dnešní době dobře? Cílek (2010, s. 67) k tématu - *Konec novověku právě nastal* - vyjádřil velmi optimistický názor: *„Po materiální stránce se máme nejlépe možná tak za posledních sedm milionů let, kdy jsme se odštěpili od svých předchůdců, opic. Je to paradox civilizace, že máme hodně a cítíme se špatně, dokonce tak, že někteří psychologové mluví o epidemii nebo pandemii deprese, která se šíří západním světem“.*

Jedné z několika charakteristik současné společnosti odpovídají tři slova - nedostatek času a stres. Dočteme se to aspoň v nejrůznějších publikacích zabývajících se společností, životním stylem, kvalitou života či zdravím. Média nám ukazují, podle mého názoru, zkrácenou

a nepřesnou podobu společnosti, která je typická právě uspěchaností. Můžeme se stresu a nedostatku času v dnešní době vyhnout? Znamé skautské heslo – Buď připraven – bylo tématem Českého rozhlasu, ke kterému se mohla vyjádřit široká veřejnost. Cílek (2010, s. 94) k tomuto tématu podotýká: „*Myslím, že nejobtížnější je být připraven na takové ty drobné dlouhodobé stresy. Navíc nemáme čas a člověk, který nemá čas, se hrozně těžko na cokoli připraví*“.

Žijeme tedy v neustálém rozporu mezi časem věnovaným podáváním výkonu a s ním spojených sociálních a především finančních zisků a mezi časem věnovaným přátelům, aktivitám ve volném čase (Straka 2009).

Charakteristikou společnosti může být také svoboda. Svoboda volby, což znamená nutnost volby a tato nutnost znamená riziko. To s sebou nese stres. Je obtížné vybrat, co patří k symptomům dnešního způsobu života. Mohou to být mobilní telefony, o kterých před dvaceti lety nikdo nevěděl. Stejně tak i zavedení internetu do škol, domácností, firem apod. Vytratilo se i chození do kina, které může mít vliv na povahu života v České republice (Možný 2002, s. 146).

Příznačné pro současnou společnost je i to, že se zaobíráme „sedmi příznaky rakoviny“ nebo „pět symptomy deprese“, případně zaháníme příznaky vysokého krevního, vysoké hladiny cholesterolu, stresu či obezity. Jinými slovy hledáme zástupné terče, do nichž bychom mohli vystřílet svůj nadbytečný existencionální strach, kterému jsme znemožnili vybit se přirozenou cestou (Bauman 2008, s. 20).

Současná společnost a mladí lidé

Charakteristické pro současnou společnost může být také neochota mladých rodin mít víc než jen dvě děti. Úcta ke stáří se pomalu vytrácí, protože mladí lidé se stárnutí brání a dělají vše proto, aby zůstali stále vitální a svěží. Nemusíme hledat ve vědeckých a sociologických výzkumech, stačí sledovat média, hlavně televizi, které nám zprostředkovávají „dokonalý obraz“ o tom, jací máme být a co je dnes tzv. „in“ nebo „cool“.

„Při tvorbě vkusu a názorů veřejnosti sehrávají v současnosti nemalou úlohu hromadné komunikační prostředky (masová média). Jejich vliv na tvorbu životního stylu, formování pravidel a společenských očekávání většinové populace je nepřehlédnutelný“ (Jedlička et al. 2015, s. 54).

Před šestnácti lety hovořil teolog, kněz a pedagog Tomáš Halík o mezigeneračním napětí a jeho vývoji. Obává se, že konflikt generací bude v budoucnu nejtragičtějším polem sváru a dodává: „*Když si spočtete řadu faktorů – stárnutí společnosti, neochota mladých plodit a vychovávat děti, prodlužování průměrného věku, nemožnost uživit rostoucí procento*

důchodců menšicím se počtem ekonomicky aktivních, ztráta „úcty ke stáří“ nebo konflikt politických preferencí, daných rozdílnými ekonomickými zájmy generací atd.“ (Moderní vyučování 2010).

Některé zde uvedené názory na současnou společnost se zdají být pesimistické. Osobně jsem ale přesvědčená, že s dnešní společností to není až tak špatné. Samozřejmě je to věc diskuse a polemizování. Co člověk to názor. Vždy je ale náš názor ovlivněn momentální náladou a psychickým rozpoložením, v kladném slova smyslu. Pokud je nálada negativní, nemůžeme mít optimistický pohled. Proto si myslím, že začít musíme především u sebe. Když se máme rádi a přistupujeme k sobě samému jako ke kamarádovi, pak i naše okolí budeme přijímat s větším pochopením.

2. Hodnotová orientace

Abychom mohli na toto téma diskutovat, je třeba začít pojmem hodnota, který je základním kamenem hodnotové orientace. Jako většina základních pojmů je i pojem hodnota mnohoznačný. Lidé hodnotu většinou vyjádří jako reálnou jednotku např. měna, kusy, nebo imaginární (abstraktní) jednotku např. mnoho, velmi, vůbec apod. Běžné chápání pojmu hodnota je obvykle v kvantitativní podobě. v různých oborech může mít různé významy, ale v tomto případě se s pojmem hodnota setkáme v sociologii, sociální psychologii či filozofii. Objevuje se především ve spojení: hodnotová orientace, hodnotový systém, sociologie hodnot, výzkum hodnot či hodnocení.

Hodnota

(řec. axia, lat. Valore, ang. value, něm. wert)

Když se na pojem hodnota podíváme z pohledu sociálně-psychologického, tak jde o subjektivní ocenění nebo míru důležitosti, kterou člověk přisuzuje určitým věcem, jevům, symbolům nebo jiným lidem apod. z pedagogického pohledu jsou důležité tři věci: 1. hodnotové systémy mládeže; 2. vzdělání samo o sobě, jako společenská hodnota tj. významnost, kterou společnost přisuzuje roli vzdělání pro život člověka a pro rozvoj společnosti a za 3. hodnoty a postoje jako součást cílů a obsahů školní edukace vymezovaných ve vzdělávacích programech (Průcha 2013, s. 91,92).

„M. Rokeach říká, že když člověk sdílí určitou hodnotu, tak zastává názor, že určitý způsob jednání nebo cílový stav existence zasluhuje přednost z osobních i soc. důvodů před alternativními způsoby jednání nebo cílovými stavy existence“. a M. Weber říká, že hodnotové racionální jednání je typické pro člověka, který jedná, aniž by bral v úvahu předvídatelné

účinky o tom, co od něj požadují povinnost, důstojnost, krása, náboženské poslání, zbožnost nebo důležitost nějaké věci či lhostejno jakého druhu. Obecně hodnoty ovlivňují naši „zaměřenost“, volbu cílů a prostředků, způsoby činnosti. Vyjadřují se ve „stanoviscích“, v postojích, které k věcem zaujímáme“. (Velký soc. slovník 1996, s. 375).

Nakonečný (1998, s. 118) uvádí, že *„hodnotou je člověku to, co pro něj má osobní význam – větší nebo menší, pozitivní, negativní popř. ambivalentní, nebo v užším slova smyslu to, co je pro něj žádoucí (subjektivní pojetí dobra)“.*

Kvalitativně se hodnoty, které lidé mají či zaujímají, mezi sebou liší zejména tím, že mohou být kladné či záporné, zaujímají vyšší či nižší postavení ve stupnici (žebříčku) hodnot a jsou více či méně důležité. Vytvářejí také specifické řady či pásma (Velký soc. slovník 1996, 376).

Hodnotová orientace

(lat. valorem orientatio, ang. value orientation, něm. wertorientierung)

Trvalá nebo i krátkodobá či situační zaměřenost individuálního subjektivního oceňování, míra důležitosti, kterou jedinec přisuzuje např. určitým ideálům, etickým a estetickým vlastnostem, výkonům, aktivitám, mocenským pozicím, jevům, potřebám, předmětům, věcem, požitkům, symbolům a jednotlivým osobám, které ovlivňují a usměrňují jeho cíle, chování a prožívání (ABZ.cz 2016).

„Hierarchicky uspořádaný soubor hodnot, který odráží reálné pořadí (důležitost) hodnot sdílených určitou skupinou populace v určitém období“ (Průcha et al. 2013, s. 92).

Pojem, který má vztah s hodnotami je zájem. Každá zájmová orientace předpokládá hodnotovou volbu, která je nezbytná pro určení toho, co je obsahem zájmu pro jednajícího (Velký soc. slovník 1996, s. 728).

Hodnoty, které člověk uznává a o jejichž realizaci usiluje, vytváří jeho osobní hodnotový systém. Většinou bývá relativně stabilní, ale může se měnit v důsledku životních zkušeností, různých událostí – často traumatických – mnohdy při prožití intenzivních sociálních vztahů či závažných selhání. Jednotlivé hodnoty většinou tvoří hierarchický systém – některé mají pro člověka větší a jiné menší význam. Často se používá pojem hodnotová orientace. Je tvořena různými postoji k různým objektům, událostem či idejím. Hodnotový systém se vytváří již v dětství a podstatnou roli hraje rodinné prostředí a výchova, případně vliv vzorů („modelové osobnosti“). Skauting si ve svých základech vytvořil systém hodnot, který se snaží předávat svým členům od vlčat a světlušek, až po činovníky (Břicháček et al. 2000-3, s. 38).

Jaké jsou tedy hodnoty současných mladých lidí? Jaký vztah je mezi volným časem a hodnotovou orientací mladých lidí? K čemu přispívá trávení volného času u dnešních dětí?

2.1 Mladí lidé a jejich hodnotová orientace

Abychom porozuměli mladým lidem a více pochopili jejich názory, hodnoty a hodnotovou orientaci, je třeba si udělat malou exkurzi do psychologie, která etapy psychického vývoje oddělené nemá. Různí autoři proto dělí lidský život na vývojové období poněkud odlišně. Není na místě se rozepisovat a popisovat nejrůznější pohledy a přístupy odborníků – psychologů. Domnívám se, že pro ilustraci a představu o mladých lidech nám postačí názor českého odborníka mj. zabývajícího se psychologií osobnosti.

Říčan (2005, s. 273, 274) popisuje období **dospívání** (mezi 11. a 20-22. rokem) jako období, které se často dělí na dvě: **pubescenci** (podle ochlupení – lat. *pubes*) a **adolescenci** (znamená latinsky dorůstání). K nám pronikl také pojem **teenager** - označení člověka ve věku, jehož číslovka končí na „teen“, tedy 13 do 19 let. **Charakteristické rysy** pro toto období jsou: **Formální logika** (myslet abstraktně, nezávisle na obsahu – rozumový vývoj); v procesu socializace – **puberta** (bouřlivý citový vývoj tzv. „život na sopce“), **vzpoura proti autoritám** (rodiče jsou „nemožní“) a **vrstevníci** (skupina, s níž tráví mnoho času, jsou protiváhou rodiny). Rozpor je v konformitě dospívajících vůči vrstevníkům (mluvit, oblékat se jako ostatní atd.) a současně touhou po individualitě (být něčím zvláštní, jedinečný). **Identita** (= totožnost) – hledání či budování vlastní identity je velmi náročný úkol. Znamená rozchod s názory a postoji, které jsme si osvojili v dětství, jež jsme bez velkého přemýšlení převzali od rodičů nebo jiných autorit. To všechno je třeba kriticky přezkoumat a rozejít se s tím, co opravdu nechci, čemu nemohu věřit, so jsem dělal jen ze zvyku. Znamená to „*postavit se na vlastní nohy*“, zvolit si životní styl na vlastní zodpovědnost a přijmout následky. Typický vnitřní zmatek dospívajícího může dokonce připomínat **duševní poruchu**. Jiní zvolí pohodlnou cestu – převezmou bez kritiky názory, životní styl svých rodičů a zůstanou v podstatě dětmi hrajícími si na dospělé.

K období dospívání se vedle psychologa P. Říčana vyjadřuje též profesionál v oboru R. Jedlička (et al. 2015, s. 62): „Teenageři velice často zcela úmyslně překračují společenská pravidla a konvence, která ještě donedávna respektovali, aby si ověřili, jaká je jejich skutečná platnost. Vývojová psychologie někdy toto stádium nazývá druhým obdobím vzdoru, neboť dospívající zakoušejí, co je pouze konvenční normou, a co je v sociálním provozu nutné respektovat. Jak tedy na dospívající? v zásadě jde o to, aby rodiče, vychovatelé, učitelé, trenéři či vedoucí stanovili a dodržovali hranice, kam až je možné dojít. Příliš liberální postoje rodičů, učitelů či trenérů výchově nepřispívají, protože v dospělém životě a v každodenní realitě pravidla i společenské meze stále platí“.

Profesor Karlovy Univerzity, prezident České křesťanské akademie a katolický kněz Tomáš Halík dodává k hledání vlastní totožnosti mladých dospívajících: *„Kromě jiného skýtá skauting důležitou pozitivní alternativu a takřkajíc záchrannou síť pro mnoho dospívajících, kteří se uvolnili z vazeb rodiny a hledají nové prostředí, které by je přijalo a v němž by se mohli plně realizovat. Nenajdou-li něco podobného, je to leckdy krok k sociální patologii. v neposlední řadě skauting vyučí solidaritě, kázni a odvaze – ctnostem, bez nichž by demokratická společnost nemohla obstát“* (Skaut 2016b).

Filozof a publicista, emeritní profesor Boston University a Univerzity Karlovy v Praze Erazim Kohák doplňuje: *„Skauting ukazuje, že opravdové hodnoty v životě jsou trvale udržitelné – čestnost, vstřícnost vůči druhému, loajalita vůči kamarádovi. Celý skauting je výchovou proti konzumní společnosti. To hlavní je naučit se vážit si toho, co je v životě opravdu cenné a tudíž udržitelné“* (Skaut 2016b).

V následujících kapitolách jsem se opírala o několik sociologických výzkumů, které byly v oblasti hodnotové orientace mladých lidí v České republice realizovány. Jedná se o výzkumy provedené organizací NIDM v rámci projektu Klíče pro život, agenturou Median s. r. o. objednanou Výkonnou radou Junáka a také agenturou Ipsos, která je od r. 2015 partnerem Junáka - českého skauta pro oblast výzkumu veřejného mínění.

„Těžiště procesu socializace, během kterého jedinec přejímá za své určité zásady, hodnoty, způsoby chování, názory a postoje, leží především v období dětství, nicméně socializace je záležitostí celoživotní. Vývoj morálního uvažování významně ovlivňuje zahájení školní docházky a důležité změny přicházejí také se začátkem období dospívání. Mění se pojetí autorit, vztah k nim a podobně také motivace lidského chování a postoje k pravidlům a normám. Zatímco pro mladší děti je důležitý zejména vzájemný vztah s rodiči, případně s dalšími osobami, se kterými je pojí emocionální pouto, se zvyšujícím se věkem stoupá důležitost dalších lidí, především přátel a kamarádů a stále významnější roli sehrává vrstevnická skupina. Morální vývoj je úzce napojen na vývoj kognitivní, a to zejména v souvislosti se schopností abstraktního uvažování, která podmiňuje přechod do dalších stádií“ (Bocan et al. 2011, s. 151).

2.2 Děti v ringu dnešního světa

Při vyhledávání informací v tomto výzkumu jsem se zaměřila především na pojem hodnota a životní postoje související s tématem kapitoly Mladí lidé a jejich hodnotová orientace. Osloveno bylo celkem 2.238 dětí a dospívajících ve třech věkových skupinách (6–9 let, 10–12 let, 13–15 let), z toho 1.118 chlapců, 1.120 dívek. Realizovaný sociologický výzkum probíhal

v letech 2010 a 2011. Vynechávám informace vztahující se k nejmladší věkové skupině dětí 6-9 let, z důvodu, že se bakalářská práce věnuje mládeži – mladým dospívajícím (10-20 let). Pro ilustraci uvedu několik zajímavých zjištění, která z výzkumu vyšla.

Nejdůležitější je mít „šťastnou rodinu“ a „dobré přátele“.

U věkové kategorie 13–15 let je **třetí nejdůležitější položka** „mít hodně peněz“.

Děti se vyjadřovaly k pěti skupinám hodnot:

1. „Sociální hodnoty“ = Chovat se slušně, Dobře se učit, Pomáhat druhým, Chránit přírodu.
2. „Vnější hodnoty“ = Být hezký/á, Značkové oblečení, Hodně peněz, Být slavný.
3. „Politika a Bůh“ = Zájem o politiku, Víra v Boha.
4. „Úspěch ve sportu“ = Dobrý/á ve sportu, Být slavný.
5. „Rodina a přátelé“ = Dobří přátelé, Šťastná rodina, Poznávat svět, Mít partnera.

Výsledky výzkumu:

Do podoby hodnotového žebříčku se kromě věku respondenta významně promítá zejména socioekonomické postavení rodiny a výše dosaženého vzdělání rodičů.

Pro děti z velmi dobře situovaných rodin:

jsou důležité všechny popisované hodnotové orientace. Jak sociální hodnoty, tak vnější hodnoty a rodina i přátelé.

Pro děti z hůře situovaných rodin:

jsou důležité vnější hodnoty i přesto, že jsou ze špatně socioekonomicky postavených rodin. Významně klesá význam sociálních hodnot i úspěchu ve sportu, bohužel i rodiny a přátel.

Děti rodičů s nižším vzděláním:

jsou na tom stejně jako děti ze špatně situovaných rodin. Ani pro ně nejsou tak důležité sociální hodnoty či orientace na rodinu a přátele.

Děti rodičů s vysokoškolským vzděláním:

větší orientace na sociální hodnoty a důležitost sociálních vztahů, což je ta nejperspektivnější hodnotová orientace dětí jak z hlediska jejich osobního života, tak z hlediska společnosti.

Pro naprostou většinu dětí je **nejvyšší hodnota – kvalitní vztahy v rodině a ve skupině vrstevníků.**

Při sledování priorit lze zaznamenat podstatné proměny v souvislosti s věkem dětí. Celkově stoupá důležitost přátel, ve věku 13–15 let tuto odpověď uvedli tři čtvrtiny respondentů, což je celkem očekávatelný výsledek související s tím, jak se děti osamostatňují. Stejně tak

nepřekvapí nárůst hodnoty „mít partnera (ku)/s někým chodit“ (rozhodně důležité pro 17 % 10–12letých a pro 29 % v kategorii 13–15 let). Být dobrými přáteli a mít partnerku/partnera nemusí být to samé. Člověk rozlišuje, kdo je pro něj dobrý přítel, ale nemusí být nutně partner.

Výzkum upozorňuje v této kapitole na dvě tendence, které jsou varující:

Čím jsou respondenti starší, tím častěji za rozhodně důležité označují „mít hodně peněz“, a tato hodnota se v celkovém pořadí posunula již na třetí nejvyšší místo. Naopak se zvyšujícím se věkem dětí výrazně klesá důležitost hodnot „dobře se učit“ (z 63 % u 6–9letých na pouhých 41 % u 13–15letých), dále „chovat se slušně“ (klesá z 55 % na 35 %), „pomáhat druhým“ (klesá z 51 % na 33 %) a také „chránit přírodu“ (klesá ze 45 % na 29 %).

Výzkum ukázal vážný handicap pro vývoj hodnotové orientace dítěte – nižší vzdělání rodičů nebo nižší společensko-ekonomické postavení. To samozřejmě neznamená, že každé dítě chudých nebo méně vzdělaných rodičů vyznává méně kvalitní hodnoty, zatímco dětem z dobře zajištěných rodin a rodin, kde rodiče jsou vysokoškoláci, jde o kvalitní hodnoty. Přesto se ukázalo, že vzdělání rodičů a jejich dobré společensko-ekonomické postavení má pozitivní vliv na vývoj jejich dětí ve všech výzkumem sledovaných položkách hodnotového světa. (Bocan et al. 2012, s. 54-90).

2.3 Hodnotové orientace členů Junáka

Výzkumná šetření v letech 2000-2003 provedené agenturou Median s. r. o. pro organizaci Junák – český skaut. Zjištění vyplývající z výzkumu seskupili autoři do jednoho sborníku. Cílem výzkumu bylo získat podklady pro úvahy o strategii Junáka na další roky. Výběr jednotlivých respondentů probíhal následovně: Skautští respondenti byli náhodně vybráni agenturou z Junákem dodaných seznamů a při výzkumech populace bylo využito tazatelské sítě agentury (metoda kvótního výběru).

Zaměřila jsem se v tomto případě na dvě srovnání:

1. Srovnání hodnotové orientace skautů a obecné populace
2. Srovnání hodnotové orientace roverů s obecnou populací podobného věku

Poznámka:

Populace = populace ČR ve věku 14–79 let, osloveno 1298 osob.

Roveři = členové Junáka 18–26 let, kteří nevedou oddíl ani středisko. Osloveno 453 osob.

ad 1) Srovnání hodnotové orientace skautů a obecné populace

Soubor osob obecné populace (v průměru starší a věkově méně homogenní) si cení výše klidný život bez rizik, a také „mít hodně peněz“. Méně jim záleží na dobré partě, na porozumění a vzájemné pomoci, na aktivním podílu na vývoji společnosti, na možnosti ovlivňovat veřejné záležitosti, na sportování, na životě dle mravních principů, na lásce, čestnosti a pravdivosti, na duchovních hodnotách a také na ochraně přírody. I při jisté zdrženlivosti můžeme soudit, že skautská populace má v průměru hodnotový systém blíže ke kladnému pólu než tomu je běžné ve společnosti. To nás však nemůže vést ke spokojenosti, ale spíše motivovat k dalšímu úsilí, jak i v budoucnu rozvíjet mravní, duchovní, ale i altruistickou výchovu a plnit tak odkaz našich zakladatelů a předchůdců.

ad 2) Srovnání hodnotové orientace roveřů s obecnou populací podobného věku

Z údajů od osob obecné populace jsme vyčlenili osoby přibližně stejného věku, jako jsou roveři. Ze srovnání získaných dat vyplývá:

Roveři si mnohem výrazněji cení

- ✓ duchovních hodnot,
- ✓ aktivní ochrany přírody,
- ✓ porozumění a pomoci mezi lidmi,
- ✓ sportu,
- ✓ podílení se na rozvoji společnosti,
- ✓ života dle vyšších mravních principů,
- ✓ pravdomluvnosti,
- ✓ víry v Boha a
- ✓ dobré party.

V obecné populaci jejich věku se více hodnotí

- ✓ peníze jako předpoklad dobrého života,
- ✓ klidný život bez rizik,
- ✓ soukromé podnikání a
- ✓ život dle vlastních zásad bez ohledu na mínění druhých.

V obou skupinách se vysoce cení mít kamaráda, čestné jednání, život v míru, zajímavá a užitečná práce a také odolnost. Zjištěné výsledky asi nepřekvapí, ale přece jenom jsou dokladem toho, že skautské působení se podílí na vytváření hodnotové orientace mladé generace. Roverská populace si váží morálních i duchovních hodnot, aktivit ve prospěch přírody, společnosti i vzájemné pomoci – tedy v podstatě hodnot altruistických, méně oceňuje hodnoty spíše konzumního života.

V závěru části výzkumu k hodnotové orientaci Junáka Břicháček (200-3, s. 45) říká: *„Výchova je vždy dlouhodobá, a i když se v oddílech mnohé daří, skutečný výsledek vidíme až po delší době. Právě v hodnotovém systému roverů vidím doklad, že se nám výchovné dílo daří – i při všech nesnázích v každodenním shonu. Přitom si uvědomuji, že naznačené nálezy nejsou asi jen dílem Junáka; je pravděpodobné, že k nám přicházejí děti z fungujících a motivovaných rodin a že se asi jedná o složité předivo kladných vlivů, působících na skautky i skauty. To však naši odpovědnost za morální stránku výchovy nesnižuje“.*

Jaké hodnoty a jakou hodnotovou orientaci bude mít mladý člověk je velmi závislé na podmínkách prostředí, ve kterém vyrůstá. Prostředím tedy myslím rodinu. Rodina, která je zabezpečená ekonomicky, sociálně a jednotliví členové mezi sebou mají dobré vztahy, pak se hodnotový systém mladého člověka utváří mnohem lépe a „zdravěji“. Důležitým faktorem je samozřejmě vzdělání rodičů. Pokud mají děti vzdělané rodiče s vyšším socioekonomickým statusem, pak se dá předpokládat vysoký vliv na jejich utváření hodnotového systému, na organizovaný i neorganizovaný volný čas, životní priority i celkový vztah k životu. Takový mladý člověk je pak dobře „vyzbrojen“ do života. Mladí dospělí, kteří tráví volný čas aktivně v organizacích poskytující zájmové a neformální vzdělávání (oddíly, kroužky, kluby), se v životě cítí šťastnější, spokojenější a zažívají méně často pocity nudy nežli ostatní mladí lidé. Proto je nutné ve školách a ve volnočasových aktivitách věnovat mnohem větší péči sociálním vztahům a jejich významu. Současná společnost orientovaná především na výkon a materiální hodnoty velmi potřebuje základní věci, jakými jsou zdravé vztahy mezi lidmi. Potvrzuje to i zjištění výzkumu (Bocan et al. 2012, s. 98): *„Je alarmující, že 14 % dětí **neoznačilo** svou maminku jako hodnou. Bohužel, to ale odpovídá výsledkům jiných výzkumů, které se týkají vztahu matka – dítě v prvních letech života. v nich se hovoří asi o 20 % žen, které nedokážou být matkami, jaké jejich dítě potřebuje. Neumí v dítěti probudit pocit jistoty, bezpečí, být pro něj čitelným spolehlivým člověkem. Otce **nepovažuje** v našem výzkumu za hodného dokonce 37 % dětí. Nezávisle na tom, co chceme dělat společně se svými dětmi a v čem míníme rozvíjet jejich aktivitu, je nejlépe začít v mladším školním věku (před 12. rokem věku dítěte) nebo ještě lépe – položit základy pro tyto aktivity ještě v předškolním věku“.*

Vliv rodičů, učitelů a dalších autorit s přibývajícím věkem postupně upadá a výrazně stoupá vliv kamarádů, kteří se také ukazují jako nejdůležitější postavy v životě mladého člověka. Rovněž stoupá vliv elektronických nástrojů komunikace.

2.4 Výzkum veřejného mínění

Výsledky tohoto výzkumu z května 2015 pro Junák – český skaut z. s., který zde prezentuji, shodně doplňují zjištění již výše zmíněných výzkumů a také názory některých odborníků, které jsem uvedla v kapitole 1 Charakteristika současné společnosti. Průzkum byl realizován společností Ipsos v průběhu března 2015.

Cílová skupina: populace ČR, **Metoda:** on-line dotazování; **Velikost vzorku:** 1005 rozhovorů - 522 rozhovorů s rodiči/prarodiči a 67 rozhovorů s dětmi od 15 do 18 let.

K hodnotám skautu byla položena otázka: „S jakými hodnotami se podle Vás skauting pojí?“ (Výběr tří nejdůležitějších hodnot z těchto dvanácti)

ochrana přírody	vlastenectví
spolupráce	věrnost
hrát fér	zdvořilost
pravdomluvnost	poslušnost
ohleduplnost	svoboda
společenská prospěšnost	otevřenost

Dotazovaným se jevila ochrana přírody jako ta nejdůležitější hodnota pro skauty. Označilo ji vysokých 79%. Hned za ochranou přírody byla spolupráce (42%), hrát fér (36% a také pravdomluvnost (25%). (Ipsos 2015).

Konkrétně hodnotu hrát „fair play“ zmínil také profesor Karlovy Univerzity Tomáš Halík: „Skauting zprostředkovává soubor mravních hodnot, které lidská osobnost i lidská společnost nutně potřebují ke svému přežití a zdravé existenci – mohli bychom je souhrnně nazvat fair play – čestná, poctivá hra“ (Skaut 2016a).

Hlavní zjištění z průzkumu (Ipsos 2015): „Ve společnosti panuje shoda, že by děti měly svůj čas trávit volnočasovými aktivitami. Tyto aktivity by měly být nejlépe pohybové. Podle rodičů a prarodičů je taktéž důležité, aby se děti při mimoškolních aktivitách všestranně vzdělávaly. Mezi organizacemi, které dětem nabízí mimoškolní aktivity, patří Junák – český skaut mezi jedny z neznámějších. Skauti jsou v populaci celkově vnímáni kladně. v povědomí lidí se skauting nejčastěji pojí s aktivitami v přírodě a její ochranou“.

3. Volný čas

„(angl. leisure, discretionary time, free time) = čas, ve kterém člověk nevykonává činnosti pod tlakem pracovních závazků či z nutnosti zachování bio-fyziologického nebo rodinného systému“ (Pásková, Zelenka 2002, 315).

„Řekni mi, jak trávíš volný čas, a já ti povím, kdo jsi!“

(Švigová 1967, s. 69).

Existuje mnoho definic vztahujících se k tomuto pojmu, které odborníci – většinou sociologové, psychologové, ekonomové a pedagogové formulovali. Jejich názory se někdy překrývají, shodují a do jisté míry odlišují. Jako názorný příklad zde uvádím několik pohledů odborníků na pojem volný čas.

První úvahy o pojmu volný čas pocházejí z období starověkého Řecka. Řecká filozofie považovala volný čas (scholé) za míru lidského štěstí. „*Podstatným znakem této civilizace byl odpor k veškeré rukodělné práci a jednostranné vyzdvihování intelektuální činnosti*“ (Švigová 1967, s. 19). „*Pro Aristotela je vrcholem nejvyšší lidské blaženosti rozjímavá činnost hedonistické povahy, která nasměřuje k žádnému jinému cíli. Toto rozjímání se realizuje ve volném čase, které Aristoteles nazývá „scholé“. Je to čas na rozumování, čtení veršů, setkávání s přáteli, poslouchání hudby, vědu, filozofování a vážné věci*“ (Hodaň, Dohnal 2008, s. 50, 51). Názory těchto sociologů se shodují a částečně se tak doplňují.

Ve středověku byl volný čas vnímán jako časový úsek, který je věnován rozjímání a modlitbám, ale také různým zábavám, hrám a tancům. v době renesance byl volný čas značně potlačen vysokým tlakem na dlouhodobé pracovní zatížení. Práce byla hlavní život a dominanta. Zahálka a lenost neměla v tehdejší společnosti svůj význam. Obrat nastal ve dvacátém století s růstem technologického rozvoje, kdy docházelo ke zkracování pracovní doby, usnadňování různých povinností a tím k růstu času „k volnému použití“ (Hodaň, Dohnal 2008, s. 51, 52).

Významný francouzský sociolog volného času Joffre Dumazedier určil specifické charakteristiky volného času. Rozlišil *volný čas* a *mimopracovní dobu*, které nelze ztotožnit. Volný čas představuje jen určitou část mimopracovní doby, do které dále patří osobní potřeby a povinnosti – biologické potřeby, jako je strava, hygiena, spánek a povinnosti rodinné, jako je vaření, úklid, nákup, péče o děti (Hodaň, Dohnal 2008, s. 55).

Vědci se v zásadě shodují na třech funkcích volného času, které zároveň mohou sloužit jako měřítko stupnice hodnoty jeho využití: 1. člověk ve volném čase odpočívá, 2. vyhledává zábavu a věnuje se jí a nakonec 3. rozvíjí svou vlastní osobnost. Ze společenského hlediska lze tyto funkce vyjádřit jako fyzickou a psychickou regeneraci pracovní síly a jako osvojování či aktivní spoluutváření kultury v širokém slova smyslu (Velký soc. slovník 1996, s. 156).

Švigová (1967, s. 67-69) zdůrazňuje: „*Volný čas je čas osvobozený od jakékoliv společensky povinné práce, v němž člověk přestává bezprostředně přispívat k rozvoji společenské výroby. Nezahrnuje žádné povinné úkoly, jako jsou přesčasy, dojíždění, záležitosti denních potřeb, vaření, péče o děti, nákupy apod.*“ Pokud chápeme společenskou výrobu jako kulturu společnosti, pak vidíme názorovou odlišnost s formulací volného času uvedeného ve Velkém soc. slovníku. Švigová (1967, s. 68) uvádí následující rysy volného času:

- ✓ **Svobodný výběr** činností, kterými člověk svůj volný čas naplní.
- ✓ **Prožitkový charakter** - činnosti prováděny pouze pro **potěšení, uspokojení a pocit blaha**.
- ✓ **Různorodost aktivit**, které si vybíráme a zároveň je střídáme ve svém volném čase.
- ✓ **Rozvoj lidských sil** (po stránce psychické a fyzické) – příležitost vzdělávání a objevování nového.
- ✓ **Vyjádření individuality člověka** – vítězstvím člověka je, když ví jak trávit svůj volný čas.

Volný čas je doba, která nám zbývá po splnění všech našich povinností spojených se zaměstnáním či školní docházkou a dalších činnostech, které musíme nezbytně vykonávat (včetně spánku). Ve volném čase děláme vše na základě našeho dobrovolného rozhodnutí a vlastního zájmu. Úloze volného času je dnes připisována stále větší důležitost, zvláště u dětí a dospívajících, protože jim poskytuje prostor k poznávání sebe samého i vnějšího světa, umožňuje jim seberealizaci v nejrůznějších činnostech na základě vlastních potřeb a zájmů (Bocan et al. 2012, s. 7).

Vážanský (1994, s. 10, 11) uvádí, že s pojmem volný čas jsou spojeny dva podstatné aspekty časový (volný čas – pracovní doby) a obsahový (volný čas – svoboda, volnost), které způsobují značné těžkosti při definování. Přesto se uvádějí dva hlavní směry v chápání pojmu volný čas:

- a) **Negativní pojem** – zbývající doba z 24 hodinového denního času.

b) **Pozitivní pojem** – prostor pro svobodné realizování člověka bez nucení.

„Volný čas je hodnotou pouze tehdy, je-li využíván k prospěchu a osobním kvalitám člověka. a to v poměru k pracovním a mimopracovním aktivitám, které člověk vykonává buď v rodině, nebo v širokém společenském prostředí“ (Spousta et al. 1998, s. 12).

V současné době se rozdíl mezi aktivitami volného času a pracovními aktivitami pozvolna zhlazuje. Hranice mezi těmito aktivitami jsou velice úzké. Je to snad způsobeno alternativním přístupem, který ale může být problematický či subjektivní podle typu aktivity, že se vymezují činnosti volného času podle různých hledisek. Například podle toho, která aktivita je považována za zábavu a která za práci. Člověk má ale svobodu volby, o které se zmiňuje mj. výše citovaná socioložka Švigová. Aktivity si má člověk vybírat sám bez nucení něčeho nebo někoho. Volí si takové činnosti ve volném čase, jaké sám považuje za vhodné. Svoboda volby aktivit (absence nutnosti) je však relativní i individuální a především závislá na nejrůznějších faktorech. Jeden z nich může být sociální faktor a životní styl člověka (Pásková, Zelenka 2002, s. 315).

Vážanský nám poskytl dva přístupy významných pedagogů týkajících se funkce volného času pro člověka:

„Havighurst se domnívá, že se musí volný čas: a) starat o účast na sociálním životě; b) poskytovat možnosti k zajímavému prožití a tvůrčímu vyjádření osobnosti; c) dbát na pravidelné a rutinní utváření životní činnosti individua; d) být pramenem úcty k sobě samému i respektování ostatních. Úvahy Kaplana co musí volný čas: a) umožňovat pocit nějak k něčemu patřit; b) rozvíjet pocit vlastní individuality; c) zprostředkovat různé funkce člověka a uvést je v soulad; d) být společností a člověku užitečný; e) neumožňovat negativní zážitky; f) podněcovat tvůrčí síly člověka“ (Vážanský in Kaplan, Havighurst 1994, s. 13, 14).

Tito pedagogové se shodují se na třech funkcích, kterými jsou

- ✓ tvořivé vyjádření osobnosti,
- ✓ rozvoj vlastní specifčnosti (individuality),
- ✓ účast na sociálním životě.

Známá autorka v oboru pedagogika volného času a autorka řady publikací zabývající se pedagogikou volného času, výchovou a vzděláváním mimo vyučování, formulovala volný čas takto: *„Jde o dobu, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění“* (Pávková 2002, s. 13).

Obecně se pojem volný čas může definovat jako čas, s kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Jde také o dobu, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení doby, kterou věnujeme péči o rodinu, domácnost, práci – zaměstnání, vlastním fyzickým potřebám včetně spánku (Průcha 2013, s. 341).

3.1 Životní styl

Způsob využívání volného času je jedním z důležitých ukazatelů životního stylu. Tento pojem má mnoho definic a jedna z nich vymezuje životní styl jako typický způsob uspořádání činností, jednání lidí, vztahů, vědomí hodnot, norem a věcného prostředí ve společnosti, které je integrací životních způsobů jedinců. Na převládajícím životním stylu závisí prestiž vzdělání, postoj veřejnosti ke škole aj (Průcha 2013, s. 390).

Každý z nás má svůj individuální systém hodnot, který se utváří vlivem životních podmínek a aktivitou jedince (Pávková 2002, s. 29).

Pokud má dítě aktivní rodiče, dá se předpokládat, že jej budou motivovat natolik, že ono samo bude stejně aktivní. Bude mít zorganizovaný volný čas činností, která jej baví a naplňuje. Díky tomu, že se dítě organizovaných volnočasových aktivit účastní, nejen že aktivně a smysluplně tráví volný čas, nabývá nových dovedností a zkušeností, předchází sklonům k rizikovým projevům chování, ale rozvíjí i svůj sociální kapitál – síť vztahů a kontaktů mimo rodinu. Vedle věku mezi hlavní faktory, ovlivňující to, zda se děti účastní organizovaných volnočasových aktivit, patří socioekonomický status a především vzdělanostní úroveň rodiny. Vzdělanější a aktivnější rodiče totiž na své děti přenášejí podstatně více pozitivních vzorců chování a jejich děti navštěvují tyto aktivity v daleko vyšší míře než děti, jejichž rodiče mají nižší vzdělání (Maříková 2013, s. 37).

Sociální interakce, vztahy s lidmi v našem okolí, jednotliví lidé i sociální skupiny jsou důležitými ukazateli životního stylu každého člověka. z hlediska volného času je významné, s kým a v jaké společnosti ho převážně prožíváme. Někdo dává přednost samotě a klidnějšímu prostředí. Někteří naopak vyhledávají velké a rušné skupiny a dávají přednost každodennímu společenskému životu. Samozřejmě to vychází z charakteru a temperamentu člověka, který chtě nechtě ovlivňuje jeho chování ve společnosti, tak i v osobním životě. Hlavní roli ve využívání volného času hraje rodina. Ta se jako první podílí na formování našich zájmů. Návyky a postoje si přinášíme ze své původní rodiny, která se ale odlišuje od jiné rodiny svým životním stylem i způsobem, jak využívá volný čas. Výchova ke zdravému životnímu stylu úzce souvisí s pedagogickým ovlivňováním volného času. Proto by měli jak pedagogové, vychovatelé, tak i rodiče směřovat k jednomu hlavnímu cíli. Vychovat člověka,

který dokáže se svým volným časem rozumně hospodařit, uvědomuje si jeho životní hodnotu, má pestré a mnohostranné zájmy a také jeden svůj hluboký, celoživotní zájem (Pávková 2002, s. 31).

3.2 Způsoby trávení volného času

I zde vycházím z výsledků již zmíněného sociologického výzkumu Děti v ringu dnešního světa, kde jsem čerpala informace o způsobech trávení volného času mladých lidí.

Aktivní trávení volného času je výzvou k zábavě, relaxaci, učení se novým věcem a v případě dětí a mládeže působí často také jako vhodná prevence proti sklonům k rizikovým projevům chování (Bocan et al. 2012, s. 7).

Pro dětský svět, a dovolím si tvrdit, že mladí dospělí do něj ještě patří, v zásadě platí, že volný čas je doba mimo školní lavici a jiné, někým naplánované úlohy. Jak tuto mezeru mezi povinnostmi využít je v zásadě otázka pro rodinnou radu, která také často řeší výběr vhodného uměleckého kroužku, turistického oddílu anebo sportovní aktivity s ohledem na své finanční a lokální možnosti (Bocan et al. 2012, s. 25).

Způsoby trávení volného času jsou ve výzkumu rozděleny do pěti oblastí:

Oblast 1 „Neorganizovaná činnost“ (být venku s kamarády, návštěvy kamarádů, sport mimo kroužky, sledování televize) - nejrozšířenější aktivity u sledované populace.

Oblast 2 „IT a Hudba“ (internet, chatování, počítačové hry, filmy na DVD/PC, poslech hudby) - ve srovnání s jinými způsoby je rozšířen spíše více, poslech hudby patří u starších dětí dokonce mezi nejčastější aktivity.

Oblast 3 „Sport a kroužky“ (sportovní kroužky/oddíly, sport mimo kroužky, jiné zájmové kroužky) - ve srovnání s jinými způsoby je středně rozšířen.

Oblast 4 „Intelektuální činnost“ (četba knížek, četba časopisů, návštěvy knihovny, učení, ale také některé zájmové kroužky) - aktivity, jejichž rozložení v populaci je odlišné. Zatímco učení patří mezi nejrozšířenější, četba knížek a podobně také časopisů mezi středně frekventované, návštěva zájmových kroužků a zejména knihovny je spíše okrajovou záležitostí.

Oblast 5 „Orientace na spotřebu“ (návštěvy fastfoodů, nakupování a návštěvy kina) – mezi všemi dětmi je rozšířen spíše okrajově.

Pokud bychom děti rozdělili podle pohlaví, můžeme říci, že **děvčata** se častěji než chlapci ve svém volném čase věnují aktivitám, které spadají do oblasti intelektuálních činností, **chlapci** se naopak více než dívky zaměřují na sport a také na činnosti spojené s využíváním počítačů. S věkem stoupá zájem zejména o aktivity, které jsou zahrnuty do oblasti „IT a hudba“ a klesá

naopak podíl těch, kteří se věnují sportu a činnosti v kroužcích či oddílech.

Vzdělanější a aktivnější rodiče totiž na své děti přenášejí podstatně více pozitivních vzorců chování. Díky tomu, že se dítě organizovaných volnočasových aktivit účastní, nejen že aktivně a smysluplně tráví volný čas, nabývá nových dovedností a zkušeností, (nevědomky) předchází sklonům k rizikovým projevům chování, ale rozvíjí i svůj **sociální kapitál** – síť vztahů a kontaktů mimo rodinu. Tyto nabyté kompetence pak může velmi dobře uplatnit v dalším životě (Bocan et al. 2011, s. 116).

Shrnutí sdělení o organizovaném volném čase dětí uvedeném ve výzkumu:

Pozitivní zjištění:

- ✓ Přibližně tři čtvrtiny dětí v České republice dochází alespoň jednou týdně do nějaké volnočasové aktivity – kroužku či oddílu.
- ✓ Děti všech věkových skupin do nich chodí především kvůli tomu, že je baví, co tam dělají, kvůli kamarádům, které tam potkávají, a také proto, že se tam naučí zajímavé věci. Mladší děti také kvůli vedoucím. Z toho tedy vyplývá, že v kroužcích převládá pro děti příznivé klima a přátelská atmosféra.
- ✓ Výrazným impulzem k návštěvě kroužků je přání samotného dítěte.

Negativní zjištění

- ✓ U starších dětí (po 12. roku věku) opadá zájem o docházku do volnočasových aktivit. Důvodem je přirozený vývoj dítěte a nárůst jeho autonomie, kdy chce více času trávit s kamarády, ale také skutečnost, kdy pro ně organizované trávení volného času není už prostě „IN“, nebo situace, kdy konkrétní organizace již v podstatě nemá staršímu dítěti co nabídnout.
- ✓ Děti z nejmenších obcí uvádějí jako hlavní důvod neúčasti na volnočasových aktivitách absenci kroužku v místě jejich bydliště, děti z rodin s nižším socioekonomickým postavením nebo rodičů s nižším vzděláním uvádějí jako důvod kromě samotného nezájmu také nedostatek financí na aktivitu.
- ✓ Naprostá většina organizací zaměřuje své náborové akce na děti nejmladší, tedy na děti z prvních tříd i děti předškolní. Děti po 12. roku věku jsou v těchto náborových akcích opomíjeny, navzdory tomu, že v tomto věku organizovanou volnočasovou činnost opouštějí (Bocan et al. 2012, s. 52, 53).

Obecně lze říci, že aktivní trávení volného času dětí je významně závislé na iniciativě, informovanosti a možnostech jejich rodičů, což souvisí především se vzdělaností úrovní a socioekonomickým statusem rodiny. z individuálních činností, kterým se děti nejčastěji přes den věnují samy, můžeme zmínit především sledování televize a učení či přípravu do školy a s přibývajícím věkem také poslech hudby. K dalším individuálním činnostem patří trávení volného času venku s již zmíněnými kamarády, vzájemné navštěvování se, ale také čas strávený u počítače hraním her, na internetu a chatováním. i tyto činnosti nabývají na intenzitě s rostoucím věkem dětí. v případě trávení času s kamarády je to proto, že s narůstajícím věkem zastávají v životě dítěte stále důležitější roli a zároveň je dítě samostatnější a vyhledává sociální kontakty i mimo okruh vlastní rodiny. Vyšší míru trávení času u počítače si vysvětlujeme tím, že čím je dítě starší, tím spíše má vlastní počítač a také je více počítačově gramotné. Děti rodičů s vyšším vzděláním ve větší míře navštěvují samostatně knihovny a kina než ostatní děti, a to bez ohledu na věk (Bocan 2011, s. 113).

Podle mého názoru zde patří ještě jedna oblast, která navazuje na už dříve zmíněné zjištění z výzkumu. Jde o způsob trávení volného času v přírodě.

Oblast 6 „Čas v přírodě“

Jedno z hlavních zjištění průzkumu: *„Být skautem znamená, hlavně trávit hodně času v přírodě“* (Ipsos 2015).

Podle agentury Ipsos je Junák – český skaut nejznámější organizací pro volnočasové aktivity dětí a mládeže v České republice. z výzkumu také vyplynulo, že podle veřejnosti má skauting blízko k ochraně přírody a umožňuje mladým lidem prožít dobrodružství, během kterého se naučí spolupracovat a pomáhat ostatním. Lidé oceňují a zároveň podporují možnost trávení volného času dětí v přírodě. Ochranu přírody označilo za základní hodnotu skautingu přes 70 % dotázaných. *„Asi nikoho nepřekvapí, že ochrana přírody je jedna z hlavních asociací se skautingem. Na co ale může být skauting patřičně hrdý, je fakt, že ho populace vnímá jako prostředí, které pomáhá dnešním mladým lidem učit se mezilidské spolupráci a neostýchat se pomoci druhým, je-li to potřeba,“* podotýká Lenka Hanáková, Account Director ve společnosti Ipsos, která průzkum realizovala. *„Výsledky výzkumu nás těší, potvrdily nám domněnku, že u široké veřejnosti má skauting dobré jméno a těší se velké důvěře dětí i dospělých, což se projevuje i na mnoho let souvislém nárůstu naší členské základny,“* doplňuje Josef Výprachtický, starosta Junáka – českého skauta (TZ 2015).

Trávení volného času se bude lišit v jednotlivých obdobích života člověka, kdy jej bude vyplňovat jinými aktivitami blízkými jeho věku a zájmu. Krajhanzl (2011, s. 8) říká: *„Pokud si děti během předškolního věku nezvykly hrát v přírodním prostředí, budou pravděpodobně*

reagovat na kontakt s přírodou negativně, tzn., že se budou štítit vysoké trávy na louce, bláta, křoví a také brouka. Toto neznámé prostředí v nich vyvolává stresovou reakci spojenou se zvýšenou mírou strachu, odporu a diskomfortu. Pedagogové či vychovatelé, ale i rodiče by si měli takových projevů všimnout a dítě dostatečně podpořit“. Proto je velmi důležité, aby děti i dospělí trávili společně dostatek času venku. K tomu dodává Valkounová (2014): *„Ukazuje se také, že strach z přírody může růst s věkem. Tříleté dítě si se zájmem prohlíží žábu v ruce, desetileté již může pociťovat štítlivost či strach. Na vině mohou být silně emotivně zobrazené či vylíčené příběhy (filmy, zveličené historiky, literatura), které nejsou korigovány vlastní zkušeností s danou situací či laskavým vychovatelem, který uvede věci na pravou míru. Výsledkem je „předběžná opatrnost“ při kontaktu s přírodou, kterou doprovázejí nepříjemné pocity“.* Za diskomfort z pobytu v přírodě často může nevhodné oblečení dětí i dospělých. Pokud si dospělí – pedagog, vychovatel či rodič často stěžuje během pobytu v přírodě, přirozeně tento postoj přijímá i dítě. v dnešní době existuje celá řada výborného vybavení od oblečení počínaje, přes batohy či hračky a nářadí konče. Proto je nedílnou součástí pro pobyt v přírodě schopnost a dovednost jej dobře zvolit a zároveň využít. Samozřejmě přílišná ochrana před kontaktem s přírodou, jako ve sterilním prostředí, není zdravá a zároveň žádoucí. v závěru článku se autorka dostává k dalšímu významnému předpokladu pro zmírnění strachu z přírody: *„Každý má svou míru bezpečí a pohodlí jinde. Pro rozvoj schopností a dovedností pro kontakt s přírodou je proto dobré vnímat a respektovat tyto vlastnosti a nastavovat organizmu takovou zátěž, která je pro něj snesitelná a přínosná. Přispějeme tak k postupnému rozvoji dovedností dítěte užitečných pro život v kontaktu s přírodou, která se mu odvděčí zážitky a okamžiky, jež by mu strach nedovolil prožít“* Valkounová (2014).

Vítková (2013) uvádí, že české výzkumy zaměřené na množství volného času tráveného dětmi venku sice zatím chybí, jiné vědecké práce od českých odborníků už nicméně naznačují, že dnešní předškolní děti nemají dostatek příležitostí a podnětů k pohybu. Oproti svým rodičům, tedy vrstevníkům před třiceti lety, u nich klesají například motorické schopnosti vyžadující koordinaci, jaké jsou potřeba třeba při házení míčem. I mezi školáky se najdou děti, kterým chybí nejzákladnější zkušenosti s přírodou jako je sbírání lesních plodů, pozorování hvězd nebo lezení po stromě.

Procenta oslovených dětí ze tří základních škol, kterým daná zkušenost chybí:

pozorování hvězd 4%	házení kamínků jako žabek po vodě 7%
sbírání hub 4%	sbírání lesních jahod 8%
sbírání borůvek 5%	chození v přírodě po turistických značkách 8%
vylézt na strom 6%	chození bos v trávě 9%
krmení hospodářského zvířete 7%	sbírání ostružin 11%

Zdroj: *Výzkum Děti a příroda: prožívání a zkušenosti v rámci projektu Vav: Výzkum odcizení člověka přírodě.*

Podle Krajhanzla (2011, s. 8) existují bariéry, které omezují trávení času v přírodě. Za první jsou jimi ve městech ubývající přírodní zákoutí a místa, kde by se rodiče nebáli pouštět své děti. Za druhé u dětí je to jejich časová zaneprázdněnost, kdy dopoledne tráví ve škole při vyučování a odpoledne v zájmových kroužcích nebo přípravě na druhý den do školy. Třetí stránka problému je konkurence ze strany virtuálního světa (internet, TV, PC hry apod.). Jedinečnou příležitostí pro rozvoj jejich adaptace na přírodní prostředí jsou proto rodinné výlety, školy v přírodě, pobytové programy v ekocentrech, skauting a další oddílová činnost, letní tábory, nebo i prázdniny na venkově. Většinu dětí ve školním věku na prvním stupni základní školy nadchnou smyslové hry v přírodě, které jim umožní si přírodní svět osahat, očichat, ochutnat (podobně jako předškoláky) učení se tábornickým dovednostem (rozdělání ohně, vaření nad ohněm, stavění stanu), případně tvořivé aktivity prováděné přímo v přírodě (stavby, aranžování, land-art). Příznivý vliv skautingu na způsob, jakým děti prožívají čas v přírodě, potvrdil výzkum srovnávající přírodní zkušenosti členů skautských oddílů s kontrolní skupinou. Výsledky ukázaly, že skauti mají větší rozsah zkušeností s přírodním prostředím a různé situace v přírodě prožívají příjemněji než ostatní děti. Příroda se může ve školním věku stát nejen místem objevování, dobrodružství a smyslových her, ale také odpočinku (Krajhanzl 2011, s. 9).

3.3 Výchova k využívání volného času

Pávková (et al. 2002) říká: „*Vždy by se mělo myslet na to poskytnout mladému člověku bezpečné místo a pomoci mu budovat svou vlastní identitu a osvojovat si různé sociální role s „něčím větším“ než je on sám, například zapojování do skupiny vrstevníků – „někam patřím“ nebo prožitek, který přesahuje skutečnost (prožitek transcendence)*“.

Proto je důležité především v dnešní době, aby jednotlivé typy výchovných zařízení, instituce a organizace plnili v různé míře **funkce volného času** podle svého charakteru. Pávková (et al. 2002, s. 40) uvádí těchto pět funkcí:

- a) **Výchovně-vzdělávací funkce** - Prostřednictvím pestrých a zajímavých činností v jednotlivých institucích, které pracující s dětmi a mládeží, se děti motivují k tomu, aby využívaly volný čas co nejvíce prospěšně, tzn., že získají nové vědomosti a dovednosti i návyky, které jim zároveň rozvíjí řadu poznávacích (smyslových) procesů, jako je vnímání, představitivost, fantazie, myšlení, řeč nebo paměť. Úspěchy načerpané v zájmových činnostech přinášejí pocit uspokojení, příležitost k seberealizaci a přiměřenému sebehodnocení. Na základě praktických činností a zkušeností si mladí lidé vytvářejí vlastní názor na život a na svět.
- b) **Zdravotní funkce** - Instituce přispívají k usměrňování režimu dne tak, aby pomáhal vytvářet zdravý životní styl. Tzn., že se střídají činnosti různého charakteru (např. duševní a tělesné aktivity, práce a odpočinek, činnosti spontánní a organizované). Především se instituce zaměřují na to, aby podněcovaly a poskytovaly příležitosti k pohybu na čerstvém vzduchu. Jakýkoli pohyb kompenzuje dlouhé sezení ve škole. Dále přispívají ke zdravému duševnímu vývoji tím, že dětem a mládeži umožní pobyt v příjemném prostředí, v pohodě, mezi oblíbenými lidmi, prožívání radosti a uspokojení z činnosti, která je baví.
- c) **Sociální funkce** - Výchovné organizace se podílejí na utváření bohatých a žádoucích sociálních vztahů a vyrovnávají rozdíly mezi nestejnými materiálními i psychologickými podmínkami v rodinách. Tímto pomáhají zejména dětem z méně podnětného nebo z konfliktního rodinného prostředí. Součástí této výchovné funkce je nácvik komunikativních dovedností, rozvoj sociálních kompetencí a seznamování s pravidly společenského chování.

Každé výchovné působení na děti a mládež musí zahrnovat rozvojovou i preventivní složku.

Ve skutečnosti budou úspěšné především ty programy, které vycházející ne od „problémů“, ale od „možností“ - od potenciálu dítěte, nebo mladého člověka. Proto je z tohoto hlediska nutné vždy kombinovat „preventivní“ funkci výchovného působení s rozvojovou funkcí do uceleného systému péče o děti a mládež (Pávková et al. 2002).

3.4 Hra

Úvod bych ráda využila slova R. B. Powella, který skauting přirovnává ke hře (viz citát v úvodu práce). Pojem hra velmi souvisí s volným časem, o kterém byla řeč v předešlých

kapitolách. Obecně řečeno hra je forma aktivity potřebná v jakémkoli věku, protože doplňuje čas učení a čas pracovní. Když hledáme v knihách zabývající se hrou názory a pohledy na tento pojem, najdeme několik definic. Co autor, to ale jiný názor. Proto uvádím pro ilustraci názory jen některých z nich.

Podle nizozemského historika a teoretika Johana Huizingy je možné se dívat na hru jako na kulturní jev a charakterizuje ji několika větami: „*Každá hra je především svobodným jednáním. Hra na rozkaz přestává být hrou. Její potřeba se pocituje naléhavě jen tehdy, jestliže vychází z potěšení, které hra působí. Hra není úkol. Člověk si hraje, když má „volno“.* Hra se obrací ve vážnost a vážnost ve hru. Má svůj průběh a smysl v době samé“. Zmiňuje mj. slova z oblasti estetična, kterými se můžou pojmenovat prvky hry: napětí, rovnováha, vyváženost, kontrast, variace, spojování, rozkládání. Hra přitahuje či okouzluje, je naplněna rytmem a harmonií (Huizinga 2000, s. 17-21).

Huizinga (2000, s. 24) definuje hru slovy: „*Podle formy můžeme hrou nazvat svobodné jednání, které je míněno jen tak a stojí mimo obyčejný život, ale které přesto může hráče plně zaujmout, k němuž se dále nepřipíná žádný materiální zájem a jímž se nedosahuje žádného užítku, které se uskutečňuje ve zvlášť určeném čase a ve zvlášť určeném prostoru, které probíhá řádně podle určitých pravidel a vyvolává v život společenské skupiny, které se rády obklopují tajemstvím, nebo které se vymaňují z obyčejného světa tím, že se přestrojují za jiné“.*

Hra je zpravidla zábavné a často i napínavé a soutěživé znázornění života nebo cvičení pro uplatnění v životním procesu, nebo hledání správného řešení podmínek existence uplatňováním schopností jako dovednosti, zdatnosti či půvabu. Shodují se na tom, že hra je sám život, neboť je nedílnou součástí tvořivé práce. Člověk i zvíře si hrají. Shodně vnímají hru jako nutnou biologickou potřebu, protože delší dobu člověk nevydrží bez hry. Hra je úzce spojená se zábavou. s tím, co nás zaujme, nadchne, udrží pozornost, zpříjemní život a zahání nudu (Tauber, Tauberová 1977, s. 15)

Šantora (2006a, s. 87) píše, že skauting a hra mají mnoho společných prvků, které popisuje na základě formálních znaků Huizinga:

- a) **Skauting** je hnutí dobrovolné, založené na sebevýchově, která **vychází ze svobodné vůle jedince.**
- b) **Skauting žije a vytváří svůj vlastní svět** se svými svébytnými pravidly, kulturou, modely chování, a tím i určitou **odtržeností od skutečného života.**

- c) **Skauting má svůj vlastní čas a prostor**, vymezený místem a časem, ale i lidmi, s nimiž je provozován.
- d) **Skauting má svá vlastní pravidla**, společná jednak pro všechny (slib, zákon), a množství dalších rozličných pro každý oddíl.
- e) **Skauting vytváří prostředí**, jež formuje zkušenost nejen prostřednictvím úspěchů, ale i chyb a hledání vlastních hranic. To často vyžaduje **posunutí hranic, zvyků a pravidel obyčejného života**.
- f) **Skauting musí vycházet** ze zájmů, snů a potřeb mladých lidí, odkud vyvěrá **zaujetí**.

Odlišnost hry a skautingu tkví v pojmání cíle a prostředku. Smyslem hry je často zábava a odpočinek. Cílem skautingu je osobní rozvoj, při němž je hra účinným pomocníkem. Vzhledem k výše uvedeným spojnicím to ovšem není na první pohled zřejmé, a proto nejtěžším úkolem je neuvíznout ve hře, která je krásnou příležitostí pro útek před opravdovým, nedokonalým světem (Šantora 2006b, s. 87).

V publikaci zabývající se dobrodružnými hrami a cvičeními v přírodě čteme o hře mj. to, že hra byla od počátku neobyčejným druhem setkání. Byla něčím zvláštním, slavnostním a povznášejícím. Autor také uvádí podstatné znaky specifikující hru: nejistota výsledků, řízenost pravidly, vážnost, zábava, radost, potěšení, dobrovolnost, samoúčelnost, vnitřní nekonečnost, zdánlivost, dvojakost, uzavřenost, dramatičnost a přítomnost - odehrávání v současnosti – teď a nyní (Neuman, 2000, s. 17, 18). Huizinga i Neuman se shodují v názorech, že hra je svobodná, dobrodružná – což se projevuje v soupeření, forma chování s jednoduchou strukturou cílů a časovou perspektivou a má také momenty překvapení. Hra vystupuje ze všedního života a přenáší nás do nové reality, díky kterému v nás vyvolává zážitek plynutí – plné soustředění na činnost (Neuman, 2000, s. 19).

Činčera (2007, s. 10) uvádí několik rozdílných definic, pro které ale jsou důležité společné rysy: **Hra jako znak**. Hra je něco, co není zcela doopravdy, přesněji kde provádíme něco s poukazem na něco jiného. **Emocionální angažovanost**. Hra obsahuje vzrušení, které souvisí s nejistotou a neurčeností hry. **Pravidla**. Je třeba je respektovat, pokud jsou porušeny, následuje sankce. **Soutěž**. Hra je téměř vždy soutěží. Nemusí se soutěžit proti někomu, je možné soutěžit proti něčemu (časovému limitu, základnímu nastavení hry). **Cíl**. Ve hře chce hráč vyhrát. Cílem pedagoga uvádějící hru může být porozumění, určité postoje či dovednosti, ke kterým chce studenty přivést.

Hans Kern se svými kolegy v oblasti vývojové psychologie zastává názor, že *„hra je chování, které je charakteristické bezcílností, střídavou aktivací (střídání napětí a uvolnění) a modelem*

skutečnosti (simulování skutečnosti). Hra má nepostradatelný vliv ve vývoji dítěte tím, že mu pomáhá rozšiřovat zkušenosti, nabízí mu možnosti vyzkoušet si různé situace bez tlaku prožívaného v reálné situaci a především podporuje dětskou kreativitu a fantazii. Zvláštní význam dětské hry spočívá v tom, že podporuje kontakt s dalšími dětmi (sociální dimenze hry). Při hře ve skupině dítě předjímá určitou funkci, podřizuje se určitým normám a může přijmout nebo odmítnout kontakt s dalším dítětem – především při „hře ve skupině“ (Kern, et al. 2006, s. 141).

Průcha (et al. 2013, s. 92) zdůrazňuje specifické postavení hry v předškolním věku, kdy je vůdčím typem činnosti. Dále uvádí **aspekty hry**: poznávací, procvičovací, emocionální, pohybový, motivační, tvůrčí, fantazijní, sociální, rekreační, diagnostický a terapeutický. Hra také zahrnuje činnosti jednotlivce, dvojice, malé skupiny i velké skupiny. Existují hry, k jejichž provozování jsou nutné speciální pomůcky, například hračky, herní pomůcky, sportovní náčiní, nástroje, přístroje. Většina her má podobu sociální interakce s jasně formulovanými pravidly, které jsou dány dohodou aktérů nebo společenskými konvencemi (Průcha et al. 2013, s. 92).

Hra má významnou úlohu v socializačním procesu dítěte. Pokud bychom chtěli celé období předškolního věku jednotně označit, mohli bychom mluvit o období hry, která se v této době stává hlavní činností dítěte (Langmeier, Krejčířová 2006, s. 100). Vidíme, že se shodují s tím, co uvádí ke hře Průcha.

Ve hře předškolák projevuje bohatou fantazii a v procesu socializace si už předškoláci spolu dovedou složitě a zajímavě hrát. a to i bez pomoci dospělých. Učí se při tom střídavě zaujímat různé role: roli toho, kdo spolupracuje s druhými, roli toho, kdo vede a kdo je veden, i roli toho, kdo soupeří - všechno jen na chvíli (Říčan 2005, s. 269, 270).

Dítě se během tohoto období může také seznamovat s neškolním kolektivem – vrstevnickou skupinou dětí, která jej formuje a vychovává. Zároveň je pro něj členství v této vrstevnické skupině důležitým faktorem zdravého vývoje (Pávková et al. 2002, s. 34).

Hra dospělých má jiný charakter a stojí jako oddechová aktivita v pozadí vážného pracovního zaměstnání. Člověk si hraje, protože ho to baví, ale pracuje, protože musí, i když je třeba unaven – nejčastěji při sledování cílů společensky užitečných a nutných. Hranice mezi hrou a prací nemusí být vždycky přesná – hra může být vykonávána s plnou vážností a námahou, práce naopak může být převzata proto, že jedince baví (Langmeier, Krejčířová 2006, s. 100).

3.5 Zařízení pro výchovu ve volném čase

Organizace věnující se kvalitnímu trávení volného času dětí a mládeže mají důležitou úlohu v současné konkurenci nabídek způsobů jak trávit volný čas. Především se jedná o moderní techniku, která je mladými lidmi stále více využívána a v některých případech nahrazuje přirozené mezilidské chování. Pávková (et al. 2002, s. 43) uvádí přehled nejvýznamnějších zařízení pro výchovu mimo vyučování:

- a) **Školní družiny (ŠD)** - Práce s dětmi na 1. stupni ZŠ. Velký význam má sociální poslání družiny, protože zajišťuje sociální péči a bezpečnost dětí v době, kdy jsou rodiče v zaměstnání. Výchovná činnost se orientuje na co nejpestřejší strukturu zájmových aktivit a uspokojení velké potřeby pohybu.
- b) **Školní kluby (ŠK)** - Práce s žáky na 2. stupni ZŠ. Hlavní význam práce je v zájmové činnosti – pravidelné kroužky, soubory, tělovýchovné oddíly, herny, čtenářské koutky, počítačové pracovny, nebo prostory (vnitřní / venkovní) upravené pro neformální setkávání a komunikaci.
- c) **Střediska pro volný čas dětí a mládeže (SVC)** - Zahrnují domy dětí a mládeže (DDM) a stanice zájmových činností (SZČ) zaměřující se na realizaci specializovaných zájmových činností pod odborným pedagogickým vedením. Organizují pravidelnou (nejrůznější kroužky) nebo příležitostnou (tábory, soutěže) zájmovou činnost a také nabízejí spontánní aktivity na hřištích či v hernách.
- d) **Domovy mládeže (DM)** - Zajišťují výchovnou péči, ubytování a stravování žákům středních škol, kteří nemohou denně dojíždět do školy. Významným úkolem těchto zařízení je dbát na o účelné využívání volného času mládeže a respektování principu dobrovolnosti, tzn., že se nabízí realizace zájmových činností s účinnou motivací.
- e) **Dětské domovy (DD)** - Zde jsou umístěovány děti od 3 do 18 let, o které se rodina z nějakých důvodů nechce, nemůže nebo neumí postarat. Snahou pedagogů proto je, aby děti prožívaly volný čas podobně jako děti žijící v rodinách, podporují je v zapojení do zájmových činností v různých typech výchovných organizací.
- f) **Základní umělecké školy (ZUŠ)** - Zájmové vzdělávání nabízející hudební, hudebně-pohybové, výtvarné a literárně-dramatické obory dětem, mládeži i dospělým, které kromě jiného také připravuje pro studium na středních a vysokých školách s uměleckým zaměřením.
- g) **Jazykové školy (JŠ)** - Zájmové vzdělávání v oblasti výuky cizích jazyků

- h) Občanská sdružení pracující s mládeží** - Jde o nejrůznější organizace působící mezi dětmi a mládeží zaměřující se na nejrůznější oblasti, jako je ochrana a tvorba životního prostředí (Hnutí Brontosaurus), environmentální a ekologická výchova (Český svaz ochránců přírody, Duha), plnohodnotný život mladých lidí (YMCA) aj.
- i) Tělovýchovné a sportovní organizace** - Organizují tělovýchovnou činnost s dospělými, dětmi i mládeží. Například Sokol nebo ČSTV = Český svaz tělesné výchovy.
- j) Organizace církví a náboženských společností** - Realizují výchovu v duchu křesťanských myšlenek prostřednictvím činností ve volném čase, například salesiánská střediska mládeže nebo evangelická střediska mládeže aj.
- k) Česká rada dětí a mládeže (ČRD M)** - Založena v červenci 1998 osmi sdruženími dětí a mládeže. Dnes sdružuje kolem stovky členských organizací (mezi nimi většinu celostátních sdružení dětí a mládeže), představujících kolem 200 000 individuálních členů. Členy ČRD M jsou sdružení velmi malá i ta největší, včetně deseti krajských rad mládeže. Dnes se jedná o jedinou a vskutku reprezentativní platformu, jež sdružuje a podporuje valnou většinu celostátních a zároveň i mnoho regionálních a místních sdružení dětí a mládeže. Slovo „rada“, které je ústředním slovem jejího názvu, vystihuje obě funkce organizace, jejichž vyvážení je pro dlouhodobou stabilitu ČRD M stěžejní. Znamená jednak možnost diskutovat demokraticky uvnitř mládežnického hnutí jeho problémy a potřeby a tyto pak otevřeně komunikovat a zastupovat vůči orgánům státní správy (samosprávy) a politické reprezentaci, jednak rozvinutý odborný kredit, který je nabízen a ve velkém měřítku také využit ze strany rodičovské i odborné veřejnosti a partnerů napříč státním i neziskovým sektorem.

Poslání ČRD M - Podporovat podmínky pro kvalitní život a všestranný rozvoj dětí a mladých lidí. Své poslání naplňuje ČRD M tím, že podporuje mimoškolní výchovu a činnost svých členů, zejména snahu o vytváření právních, hospodářských, společenských a kulturních podmínek vhodných pro jejich činnost. ČRD M hájí zájmy svých členů vůči domácím i zahraničním orgánům, organizacím a institucím (ČRD M 1999-2016).

3.6 Některé členské organizace ČRDM

Asociace turistických oddílů mládeže České republiky (ATOM):

Je spolek dětí a mládeže s celorepublikovou působností zaměřený především na turistiku a táborectví. Členy Asociace TOM jsou „tomíci“. Těch je bezmála 9300 a scházejí se na oddílových schůzkách, podnikají řadu tuzemských i zahraničních výprav, v létě pořádají tábory, lezou po horách, sjíždějí řeky, organizují akce pro veřejnost. Asociace TOM se hlásí k myšlence občanské společnosti a podporuje vlastenectví, aktivní občanství, úctu k demokratickým tradicím našeho státu. Hlásí se k Úmluvě o právech dítěte a k Listině práv a svobod. Asociace spolupracuje s partnerskými spolky, zejména s organizacemi dětí a mládeže v České republice a v zahraničí a zároveň je organizací uznanou Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy pro oblast práce s dětmi a mládeží. Tuto certifikaci spolek získal již popáté, na období 2016 – 2020 (A-TOM 2016).

Československý zálesák – svaz pro pobyt v přírodě:

Celý název organizace je Československý zálesák - svaz pro pobyt v přírodě (dále jen ČsZ). Vznikl v roce 1992 na ustanovujícím sněmu. ČsZ je občanské sdružení dětí a mládeže, je samostatnou, nespportovní, nepolitickou, dobrovolnou organizací zájemců o všestrannou činnost v přírodě, která rozvíjí všelidské hodnoty v souladu se zásadami humanity, demokracie a vlastenectví. Základním posláním organizace je vytvářet a zabezpečovat podmínky pro všestranný rozvoj vykonávaných činností po stránce organizační, metodické, propagační a materiálně-technického zabezpečení. **Hlavní úkoly ČsZ:**

- a) usiluje o získávání a přípravu členů, vede evidenci dosažených kvalifikací,
- b) zastupuje zájmy svých členů vůči státním orgánům a jiným organizacím,
- c) rozvíjí přátelskou spolupráci členů s ostatními zájemci o činnost v přírodě,
- d) zastupuje zájmy členů a jejich právo na spoluužívání materiálního vybavení ČsZ,
- e) dbá, aby ve všech činnostech byly respektovány zájmy ochrany přírody (Československý zálesák 2009).

YMCA v České republice:

Celý název je YMCA - Křesťanské sdružení mladých lidí (Young Men's Christian Association). Jde o nejstarší, největší a nejrozšířenější mládežnickou organizaci na světě. Usiluje o harmonický rozvoj člověka, jeho ducha, duše a těla (jak symbolizuje červený rovnostranný trojúhelník, který má YMCA ve svém znaku). Je otevřena všem lidem bez

rozdílu rasy, pohlaví, náboženského vyznání, sociálního postavení, fyzických i duševních schopností. YMCA pracuje ve 119 zemích světa a má přes 58 milionů členů. v České republice má 3.569 členů (stav k 30. 11. 2015). YMCA v ČR je členem Světové aliance YMCA (WAY), Evropské aliance YMCA (YMCA Europe), České rady dětí a mládeže (ČRDMD), Českého olympijského výboru (ČOV) a Asociace nestátních neziskových organizací (ANNO). Spolupracuje také s řadou dalších organizací na centrální i lokální úrovni. YMCA v ČR byl přiznán Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy titul:

"Organizace uznaná MŠMT pro oblast práce s dětmi a mládeží na léta 2007 až 2010",

"Organizace uznaná MŠMT pro oblast práce s dětmi a mládeží na léta 2011 až 2015",

"NNO uznaná MŠMT pro práci s dětmi a mládeží na léta 2016 až 2020" (YMCA v ČR 2008).

Hnutí Brontosaurus:

Je uskupení převážně mladých lidí do 26 let, kterým není lhostejný svět, ve kterém žijí. Propojují proto smysluplnou práci pro přírodu, památky i lidi s netradičními zážitky a zábavou. Jsou nezávislí a otevření novým myšlenkám. Každoročně s nimi vyráží na kosení orchidejových luk, sázení stromů, opravování hradů nebo třeba stavění školy v Himálajích tisíce dobrovolníků. Hnutí Brontosaurus má více než čtyřicetiletou tradici, viditelné úspěchy, jasné cíle a více než tisíc hrdých členů, kteří za ním stojí. Ti si mezi sebou sami volí vedení organizace – jde o týmovou hru, ve které je přátelství stejně důležité jako důvěra. Každý, kdo chce být součástí respektované neziskové organizace, se může zapojit do aktivit některého z 30 základních článků působících po celé České republice, stát se členem Hnutí Brontosaurus, jeho dobrovolníkem nebo příznivcem (Hnutí Brontosaurus 1974-2015).

3.7 Český skauting

Přesný název **Junák – český skaut, z. s.** je dobrovolný, nezávislý a nepolitický spolek, jehož posláním a účelem je – v souladu s principy a metodami stanovenými zakladatelem skautského hnutí Robertem Baden-Powellem a zakladatelem českého skautingu A. B. Svojsíkem – podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí; jejich duchovních, mravních, intelektuálních, sociálních a tělesných schopností tak, aby byli po celý život připraveni plnit povinnosti k nejvyšší Pravdě a Lásce; sobě samým; bližním, vlasti, celému lidskému společenství a přírodě (Stanovy spolku, s. 1).

Z průzkumu veřejného mínění (Ipsos 2015) je patrné, jak vidí Junáka česká společnost. Lidé si jej ale častěji vybaví pod označením skaut než Junák. Mezi organizacemi nabízejícími dětem trávení volného času je Junák nejnámější. Zná ho 75 % dotázaných rodičů a prarodičů

a 55 % oslovených mladých lidí ve věku 15-18 let. Hned za ním je sdružení hasičů, Pionýr a Mladí ochránci přírody. Prvotním impulsem pro vstup do Junáka je pro 59 % rodičů a prarodičů určující přání dítěte při zvolení volnočasové aktivity. Jen 13% oslovených mladých lidí ve věku 15-18 let uvedlo přání rodiče a 19% jich uvedlo doporučení od rodiny či přátel. A co skauting vs Junák? Pro 46% dotazovaných mají tyto slova stejný význam, Nejčastěji však preferují označení skauti (73%) s pozitivním vnímáním skautingu souvisí i téměř jednohlasné zamítnutí tvrzení, že by se člověk ve skautu nic užitečného nenaučil (83%).

Skauting je v podvědomí lidí v České republice mj. spojen především s pozitivními asociacemi a lidé si myslí, že je otevřený pro všechny děti bez jakéhokoliv rozdílu. v očích české společnosti ale skauting postrádá inovativnost.

K nejsilnějším asociacím skautingu lidé uvedli, že

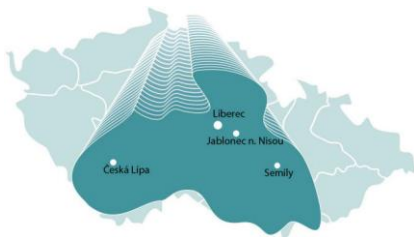
- ✓ ve skautu člověk zažije spoustu zážitků a dobrodružství (89 %),
- ✓ ve skautu se člověk naučí spolupracovat s druhými (89 %),
- ✓ ve skautu se člověk naučí pomáhat druhým (87 %).

K silným asociacím skautingu uvedlo 82% lidí, že si ve skautu člověk zvýší svou fyzickou zdatnost. Zajímavým zjištěním bylo, že 61% lidí uvedlo, že do Junáka mohou vstoupit všechny děti bez jakéhokoliv rozdílu. Ale zároveň 18% lidí k této otázce uvedlo neví.

K rezervám skautingu uvedlo jen 31% lidí, že je skauting moderní a inovativní, ale zároveň 20% lidí uvedlo spíše nebo rozhodně nesouhlasím. Ze zjištění vychází, že skauting u české společnosti postrádá inovativnost.

3.8 Vodní skauting

Vodní skauting je odvětví skautské výchovy, jehož cíle účely jsou totožné se skautským zákonem a slibem. Od běžného skautingu se liší pouze vodáckým výcvikem. Vodní skauti v Junáku jsou sdruženi v síti VS a jeho vedení nazýváme Hlavním kapitanátem (HKVS 2016). Vodní skauting v ČR vznikl v 1912 a zasadili se o to především J. Rössler – Ořovský s prof. ing. L. Šimkem, kteří založili při Českém Yacht klubu oddíl VS (později registrovaný jako 1. oddíl VS, dnes pražská vodní Dvojka – první vodní družina Bobrů (Cvrček et al. 2016). K VS se hlásili další známé osobnosti jako například J. Wála, prof. F. Drtina, J. Novák – Bratřka, M. R. Vosátka – Grizzly a další. Ve světě to byl především Henry Warington Smyth Baden-Powell bratr Roberta Baden-Powella.

Regionální přehled vodních skautů:

Vodní skauti mají své přístavy po celé České republice, ale v souvislosti s tématem mé bakalářské práce zde uvedu přístavy a vodní oddíly v Libereckém kraji, kde sídlí samozřejmě také Krajský kapitanát vodních skautů.

Obr. 1 – Regionální přehled přístavů VS

Liberec

Přístav Flotila Liberec – oddíly:

- 30.OVS - Fregata 1
- 30. SVV - Fregatka 4
- 34. OOS – Mroži
- 31. OVS - Fregata 2
- 33. KVR - Fregata 3

10. přístav Maják Liberec – oddíly:

- Žabičky
- Vlčata
- Skauti
- Rověři a roverky

Jablonec nad Nisou

Středisko (přístav) Křišťál – oddíly:

- 4. oddíl vodních skautů
- 4. dívčí oddíl „FRAM“

Jilemnice

Středisko Jestřáb Jilemnice – oddíl:

- 42. oddíl vodních skautů Kačeři

Mimoň

Přístav Ralsko Mimoň – oddíly:

- 2. oddíl vodních skautů H2O
- Peřej
- Korál a Vlčata

4. Co je vodní skauting

Vodní skauting je odvětví skautské výchovy, jehož cíle a účely jsou totožné se skautským zákonem a slibem. Od běžného skautingu se liší pouze vodáckým výcvikem. Zájmová výchovná síť, která je součástí organizace Junák – český skaut, z. s. (dále jen Junák). Zároveň zajišťuje hlavní činnost Junáka - výchovu a sebevýchovu - specifickou formou vodáckého výcviku v rámci systému výchovy mládeže v Junáku.

Vodní skauti mají vlastní kroj a symboly. Vodní skauti mají specifické výchovné prostředky: vodácké doplňky výchovného systému, vodácké kvalifikační doplňky, vlastní předpisy pro vodáckou činnost (organizační Řád vodních skautů).

Poznámka:

Junák jako člověk = český ekvivalent skauta

Junák jako organizace = česká organizace

4.1 Principy vodního skautingu

Posláním Junáka je podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí, jejich duchovních, mravních, intelektuálních, sociálních a tělesných schopností tak, aby byli po celý život připraveni plnit povinnosti k sobě samým, bližním, vlasti, přírodě a celému lidskému společenství v souladu s principy a metodami, stanovenými zakladatelem skautského hnutí, lordem R. Baden Powellem a zakladatelem českého skautingu, prof. A. B. Svojsíkem.

Skautské hnutí je založeno na třech základních principech:

- I) povinnost k Bohu, chápána jako povinnost hledat v životě vyšší hodnoty než materiální;
- II) povinnost vůči ostatním, chápána jako věrnost své vlasti, která je v souladu s úsilím o mír, o vzájemné pochopení a spolupráci mezi lidmi, národy a různými sociálními skupinami; je pojata jako závazek účastnit se na rozvoji společnosti, jako úcta a láska prokazovaná bližním a přírodě;
- III) povinnost vůči sobě, chápána jako odpovědnost za rozvoj sebe sama.

Tyto základní principy jsou vyjádřeny ve skautském slibu a zákonu.

Skautský slib:

Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe:

- ✓ sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době,
- ✓ plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské,
- ✓ duší i tělem být připraven pomáhat vlasti i bližním.

Skaut může ukončit slib dodatkem: K tomu mi pomáhej Bůh.

Skautský zákon:

1. Skaut je pravdomluvný
2. Skaut je věrný a oddaný
3. Skaut je prospěšný a pomáhá jiným
4. Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta
5. Skaut je zdvořilý
6. Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských
7. Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců
8. Skaut je veselý myslí
9. Skaut je hospodárný
10. Skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích

4.2 Organizační struktura vodního skautingu

Organizačně jsou vodní skauti zařazeni do stejné struktury jako u běžných skautů, tj. řídí (zřizuje, vybírá příspěvky, poskytuje dotace, organizuje závody a kurzy, atd.) vyšší organizační jednotka, což je někdy okres a nad ním kraj, v Libereckém kraji pouze kraj. Okres a kraj mají v čele Junákem volenou okresní radu (ORJ) a krajskou radu (KRJ), kterou řídí předseda ORJ či KRJ a jeho zástupce. Členové ORJ a KRJ jsou voleni sněmem, volený tým si určuje zpravodaje.

Okresní orgány sítě VS

Pokud je v některém okrese více oddílů vodních skautů, jmenuje okresního zpravodaje, ten je povinen řídit se nadřizenými orgány a to krajským kapitánem (komodorem) a HKVS.

Krajské orgány sítě VS

Pokud je v některém kraji více oddílů vodních skautů, jmenuje krajského kapitána (komodora), který je zároveň členem rady HKVS s právem hlasu.

Krajský sraz kapitánů - nejvyšší krajský orgán sítě vodních skautů, svolávaný krajským kapitánem za účelem metodicko-výchovné podpory vodních oddílů, efektivní spolupráce a výměny zkušeností kapitánů vodních jednotek. Svolán je 1x za 3 roky a volí se krajský kapitán.

Ústřední orgány sítě VS

Nejvyšším orgánem sítě vodních skautů je Ústřední sraz kapitánů (dále jen ÚSK), který svolává HKVS každý půl rok. Volební sněm je pak 1x za 3 roky.

Hlavní kapitanát vodních skautů (HKVS)

Metodicky vede vodní skauty v otázkách specifických pro vodní skauting. Předpisy a metodické pokyny pro vodáckou činnost vydávané HKVS jsou doporučeny pro všechny členy i jednotky Junáka, které tuto činnost provozují, a to i tehdy, stojí-li mimo síť vodních skautů. Úkoly a činnost HKVS stanoví zvláštní předpis – Řád vodních skautů (Organizace Junáka).

Složení HKVS:

Volení činovníci HKVS a krajští kapitáni vodních skautů. Volební sněm volí:

a) hlavního kapitána VS a

b) 5 přístavných VS a to tyto:

- ✓ zástupce hlavního kapitána VS,
- ✓ výchovný zpravodaj CHK,
- ✓ výchovná zpravodajka DK,
- ✓ organizační zpravodaj,
- ✓ hospodář.

Je tvořený volenými členy Rady Kapitanátu vodních skautů, které volí sněm vodních skautů: Přístavný HK - výchovný zpravodaj, Přístavná HK - výchovná zpravodajka, Přístavný - Členy HKVS s právem hlasu jsou vždy krajští kapitáni = "komodoři", vedoucí pracovních komisí - výchovná, lodní, závodní a další dle potřeby. Vedoucí komisí nemají hlas, jsou to vlastně zpravodajové.

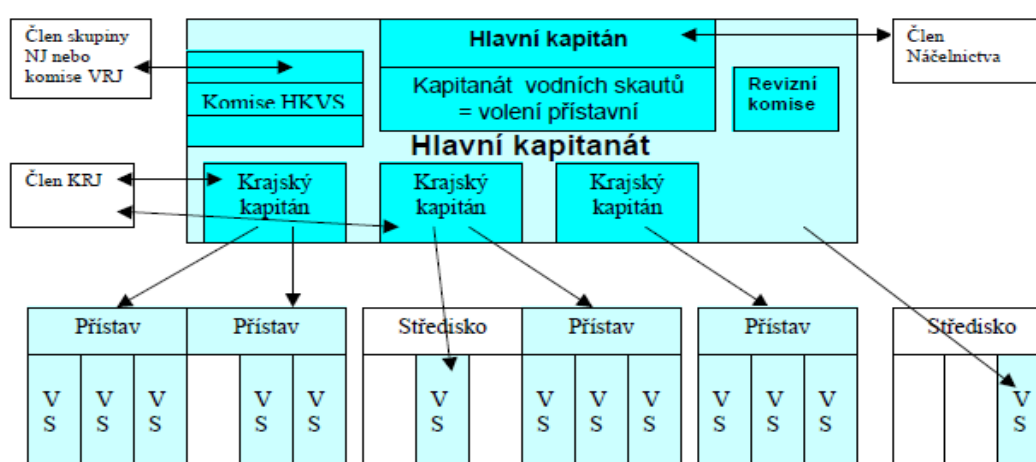
HKVS není organizační jednotkou, ale aby se tak mohl chovat (hospodařit, editovat, prostě se chovat jako právnická osoba či subjekt), existuje zvláštní organizační jednotka Kapitanát vodních skautů (KVS), který je totožný s volenými členy HKVS (těch šest) + revizní komise. Hlavní kapitán je členem Náčelnictva na základě volby sněmem VS (Náčelnictvo je "parlament" Junáka, Výkonná rada je "vládou").

Kapitanát vodních skautů (KVS):

Je zvláštní jednotka zřízená Junákem pro zajištění materiální a organizační podpory sítě vodních skautů a zejména (HKVS) jako nositel právní subjektivity. Jeho členy jsou členové HKVS zvolení Ústředním srazem (sněmem) kapitanů vodních skautů (kapitáni oddílů, přístavů, krajů a HKVS), který se koná pravidelně každý půlrok a 1x za 3 roky se koná volební sněm (Organizace Junáka).

Vedoucí komisi, revizní komise HKVS:

Vedoucí výchovné komise, Vedoucí závodní a lodní komise, Vedoucí vzdělávací komise, Vedoucí komise pro Kluby dospělých vodních skautů, Předseda revizní komise, Člen revizní komise.

Obr. 2 – Organizační schéma vodních skautů

Sít' vodních skautů

Vodní skauti v Junáku jsou sdruženi v síti vodních skautů a jeho vedení nazýváme Hlavním kapitanátem.

Sít' vodních skautů tvoří:

- ✓ Oddíly
- ✓ Přístavy
- ✓ Okresní a krajské orgány vodních skautů
- ✓ Ústřední orgány vodních skautů
- ✓ KVS poskytující organizační, materiální a finanční zázemí.
- ✓ Členy sítě vodních skautů jsou všichni řádní členové vodních jednotek - přístavů a oddílů vodních skautů.

Účelem sítě vodních skautů je

- ✓ vytvořit, zajišťovat koncepci a provádět specifické formy výchovy vodních skautů a skautek v rámci systému výchovy mládeže v Junáku. Působnost sítě vodních skautů tedy spadá zejména do oblastí:
- ✓ tvorba koncepce vodácké výchovy dětí i dospělých,
- ✓ zajišťování kvalifikace a metodické vedení činovníků vodních skautů,
- ✓ sledování bezpečnosti a poskytování metodické pomoci při vodních aktivitách,
- ✓ kontakt a spolupráce s vodními a námořními skauty v zahraničí a
- ✓ kontakt s ostatními subjekty v oblasti vodních sportů, dopravy, bezpečnosti a životního prostředí (Řád vodních skautů).

Řád vodních skautů:

Řád vodních skautů popisuje a definuje organizaci Sítě vodních skautů, přiznává práva a povinnosti a poprvé od r. 1938 zakotvuje místo oddílů vodních skautů v Junáku. Dále definuje, kdo je vodním skautem, kdo je členem HKVS, vymezuje výchovná specifika, řídicí akty či postupy atd.

I. Vodní oddíl

Základní výchovná jednotka vodních skautů tvořena dvěma až pěti vodními posádkami nese z pravidla označení „oddíl“ spolu s označením výchovné kategorie např:

- a) oddíl vodních vlčat – kluci ve věku 7 - 10 let,
- b) oddíl žabiček – děvčata ve věku 7 - 10 let,
- c) oddíl vodních skautů a skautek – kluci a děvčata ve věku 11 - 15 let,
- d) oddíl vodních roverů a rangers – kluci a děvčata ve věku 15-26 let,
- e) oddíl vodních dospělých – činovníci vodních skautů.

V Základech junáctví A. B. Svojsík uvádí v kapitole Označování oddílů a družin: „*Oddíly junáků mají jméno dle místa, odkud jsou a označují se číselně, například 33. oddíl londýnský*“ (Svojsík A. B. 1912, s. 686.).

Členové vodních oddílů jsou povinni řídit se při své činnosti řídicími akty orgánů sítě vodních skautů. Dále uvést označení „vodní“ při registraci oddílu a mít vedoucího (kapitána) se složenou Kapitánskou zkouškou.

Vodní oddíly a jejich členové mají právo:

- ✓ používat kroj vodních skautů a příslušné krojové doplňky ve smyslu Krojového řádu Junáka a souvisejících předpisů,
- ✓ využívat ve výchovné činnosti specifického názvosloví, vlajek a dalších atributů,
- ✓ a být zastoupeny svým kapitánem nebo jeho zástupcem na krajském a ústředním srazu kapitánů, a to s rozhodujícím hlasem.

Specifické označení funkcí ve vodním oddíle:

ČLUNAŘ – označení pro funkci podšestník nebo podrádce družiny,

KORMIDELNÍK - označení pro funkci šestník nebo rádce družiny,

LODIVOD - označení pro funkci mauglí nebo oddílový rádce,

PALUBNÍ – označení pro funkci zástupce vedoucího oddílu

KAPITÁN – označení pro funkci vedoucího oddílu (s Kapitánskou zkouškou).

Oddíly vodních skautů mohou být začleněny do jakéhokoli střediska.

(Řád vodních skautů)

II. Vodní posádka = družina:

Družinový systém je jedním ze základních kamenů skautské výchovné metody, kterou zavedl A. B. Svojsík. Jde především o menší skupinu dětí zpravidla o 5 - 8 (max. 10) členech. Její význam je především ve velikosti, která má na dítě ve věku mladšího školního věku silný vliv. Jak uvádí zakladatel skautingu u nás A. B. Svojsík v Základech junáctví: *„Nejdůležitější je rozřazení junáckých oddílů v družiny, jež má velký pedagogický význam pro vzájemnou výchovu a vytvoření přátelských styků mezi junáky“* (Svojsík A. B. 1912, s. 679.). Po více než sto letech ověřených praxí a poznatky moderní pedagogiky charakterizuje Junák ve svých stanovách družinu takto: *„Malá, přirozená skupina vrstevníků, která představuje pro mladého člověka citové zázemí stejně jako výzvu jeho rozvíjejícím se sociálním dovednostem a umožňuje lépe odhalit jeho silné stránky a uplatnit je ve prospěch celku“* (Stanovy spolku Junák – český skaut z. s.). Složení družin zůstává během času neměnné, noví členové (Nováčci) jsou zařazeni do nějaké už fungující družiny, v rámci které se účastní programu. Smyslem družiny je, aby vytvořila spolupracující partu, která se bude navzájem znát a kde se budou děti učit navzájem samy od sebe. Vedoucí družiny – rádce = kormidelník, je zpravidla jedno z dětí, buď stejně, nebo jen o málo starší než ostatní členové družiny. Má svého zástupce - podrádce Člunař. Pan Miloš Zapletal doplňuje tuto teoretickou definici

vlastními slovy vycházející z jeho členství v Sedmičce, což byl vodní oddíl v Pardubicích: „Brzy jsem poznal, že při sjíždění řek, peřejí a jezů se dá prožít skutečné dobrodružství. Že společný pobyt na palubě pramice stmeluje družinu v jednu námořnickou posádku, v níž jsou jednotlivci na sobě mnohem závislejší než v družině skautů pozemních“ (Zet, 2010, s. 49.)

Posádka vodních skautů v rámci „obyčejného“ oddílu je možná pouze v případě, že je ve vedení oddílu činovník s příslušnou kvalifikací (Řád vodních skautů).

III. Vodní přístav

Středisko vodních skautů sdružující vodní oddíly, které tvoří alespoň polovinu vodních oddílů celého střediska. Mají povinnost uvádět v registraci označení „vodní“. Vznik nových vodních přístavů ohlašuje kapitán přístavu krajskému kapitánu vodních skautů.

Specifické označení funkcí ve vodním přístavu:

PŘÍSTAVNÝ - zástupce vedoucího střediska,

KAPITÁN PŘÍSTAVU - vedoucí střediska.

Kromě běžných pravomocí jsou vodním přístavům a jejich členům přiznány rovněž všechny specifické pravomoci vodních oddílů (viz podkapitola I. Vodní oddíl).

(Řád vodních skautů)

4.3 Symbolika vodních skautů

Znak vodních skautů

je neodmyslitelně spjat s prvky vodáctví. Do devadesátých let minulého století byl tvořen spojením kotvy a lilie doplněné stužkou s heslem „Bud' připraven". Dnešní podoba znaku se obešla bez stužky, ale je doplněna lanem, které obepíná trojlístek skautek. Množství symbolů (lilie, trojlístek, kotva, lano) umístěných ve vrstvách, vysloužil znaku přezdívku „sendvič". v barevném provedení je kotva stříbrná a obepnutý trojlístek modrý.

Obr. 3 – Znak VS

Vlajky vodních skautů

Vlajky nejsou jen rozlišovacím prvkem, ale i charismatickou součástí aktivit vodních skautů. Jejich vzhled i použití se řídí po generace stálými tradicemi, jejichž znalost pozorovateli může přinést řadu informací o místním dění.

Kroje vodních skautů:

Skautský kroj se podle Krojového řádu skládá ze základních, příležitostných a doplňkových součástí. Základními součástmi skautského kroje jsou košile a šátek. Základní košile je v tmavomodré barvě u vodních skautů. Kroj má dvě kapsy, rukáv schopný ohrnutí na všité poutko a na obou ramenech tunýlek na šňůrky. Je možná také varianta košile s krátkým rukávem. Základní šátek pak rozlišuje mezi jednotlivými věkovými kategoriemi, a to u vodních skautů takto:

- ✓ žlutý (vlčata, žabičky),
- ✓ modrý (skauti, skautky, roveři, činovníci),
- ✓ šedý (absolventi lesních škol a kurzů).

Výchovné jednotky = oddíly mohou mít základní šátek s barevným lemováním v libovolné barvě. Příležitostné a doplňkové součásti skautského kroje u vodních skautů a současně vyspecifikované kroje pro jednotlivé oddíly (vodní žabičky a vlčata budou mít jiný než skauti a skautky apod.) jsou více rozepsány v příručce Kapitánská zkouška uvedená v seznamu příloh.

Vyhláška Hlavního kapitanátu vodních skautů č. 1/2005 o zásadách používání kroje vodních skautů a skautek stanovuje základní pravidla nošení konkrétních součástí skautského kroje a také vhodné obutí (Cvrček 2016, s. 26-27).

5. Historie vodního skautingu v ČR a v Liberci

5.1 Historická časová osa

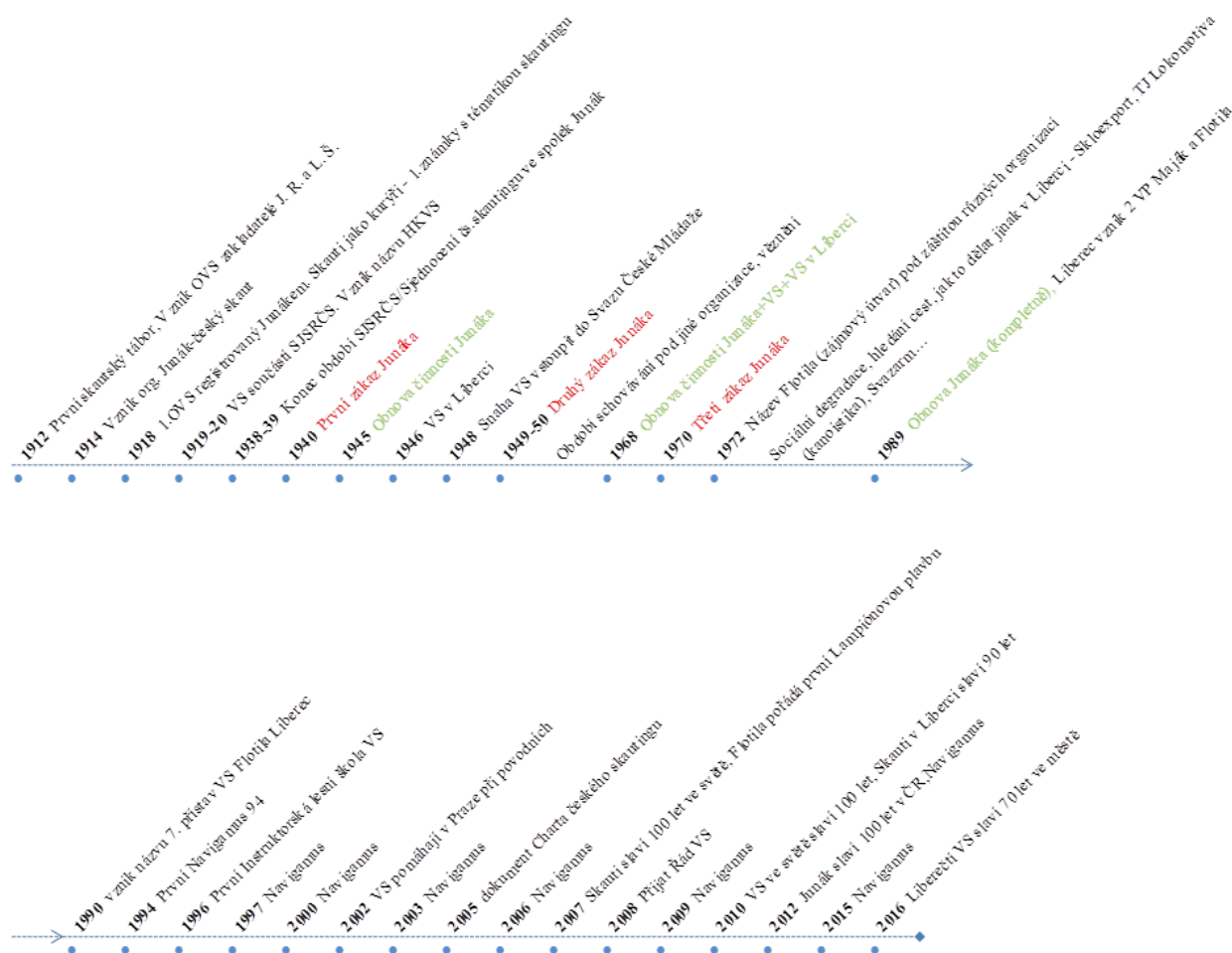
Skauting vznikl v meziválečném období, o kterém píše mj. i T. Kasper v kapitole Teorie výchovy v české meziválečné pedagogické diskusi v publikaci R. Jedličky (et al. 2014, s. 35). Kasper zmiňuje F. Drtinu, který podporoval reformní změny v pedagogice a následně i v navazující didaktice. Kasper (2014, s. 38) píše: „*V meziválečném období znamenala teorie výchovy především hledání teoretických základů předmětu pedagogiky – výchovy. Jednalo se o nutný úkol analýzy pedagogického myšlení i jednání, proto je teorie výchovy součástí obecných pedagogických studií a významných publikací*“.

Pro správné pochopení významu teorie výchovy nabízí slovník cizích slov definici: „*Teorie výchovy se zabývá výchovou v užším slova smyslu, definuje filozofické teoretické základy výchovy. Navazuje na didaktiku*“ (ABZ.cz 2016).

František Drtina, významný meziválečný profesor filozofie a pedagogiky, byl jeden z výrazných reformátorů pomáhající utvářet československé školství. v souvislosti se vznikem skautingu, byl mj. výraznou osobností mezi vodními skauty. v roce 1912 založil první český oddíl vodních skautů při vysokoškolském sportovním klubu.

Pro přehlednou orientaci historie vodního skautingu - skautského odvětví - uvádím časovou osu, kterou dokresluje Tab. 1 – Časová osa. Historické mezníky jsou čerpány převážně od autora M. Svobody Hledání zaváté stezky 1994, kolektivu autorů studijního materiálu Kapitánská zkouška 2016 a v neposlední řadě z publikace Skautské století.

Tab. 1 – Časová osa

1910

- * V Praze založen Vysokoškolský sportovní klub pro vodní turistiku (VSKVT).
- * V Anglii vyšla příručka pro námořní (vodní) skauty pod názvem Sea Scouting and Seamanship for boys od Henryho Waringtona Badena-Powella s bratrovou - Robertovou předmluvou a během října se utvořil odbor pro vodní skauting (Sea Scouts) – tento odbor se považuje za vznik vodního (námořního) skautingu.

1912

- * Založen skautský odbor při Svazu spolků a přátel tělesné výchovy mládeže. Pokusy o založení vodního skautingu v rámci Vysokoškolského sportu a Českého Yacht klubu.
- * V Praze při VSKVT vznikl pod vedením Františka Drtiny oddíl Vodních skautů Vysokoškolského sportu (VSVS).

- * První dálková plavba na vorech z českých Budějovic do Prahy členů oddílu VSVS.
- * J. Rössler-Ořovský a dr. J. Guth-Jarkovský se vrací ze Stockholmu, kde se zúčastnili Olympijských her, mimo jiné se J. Rössler-Ořovský seznámil s organizací švédských vodních skautů a to ho přivedlo na myšlenku založit při českém Yacht klubu oddíl vodních skautů i u nás. Později byl tento oddíl organizován jako 1. oddíl vodních skautů při Hlavním stanu vodních skautů republiky Československé.
- * V únoru vychází první skautská brožurka u nás – A. B. Svojsík: Český skaut a v květnu pak jeho známá kniha Základy Junáctví. Zvedá se velká vlna nadšení pro junáctví – český skauting a vznikají tak další různé spolky například Psohlavci na Plzeňsku, Děti živěny na Berounsku.

1913

- * Dva letní tábory na Sázavě do Prahy na lodích, které si junáci sami na táborech postavili.
- * J. Rössler-Ořovský zakládá Svaz kanoistů království Českého, předchůdce dnešního Českého svazu kanoistů.
- * Družina Bobrů podniká společně se členy Českého Yacht klubu řadu zdařilých kanoistických túr spojených s vodním tábořením. Vůdce a instruktor byl J. Rössler-Ořovský, jenž zapůjčil lodě a učil je správně ovládat, pádlovat, apod.
- * Po tápání a nejrůznějším zkoušení se zrodila pramice s kotrčí, která přetrvala v různých obměnách až do dnešních dnů.

1914

- * **Založen spolek Junák – Český skaut** prof. tělocvikem A. B. Svojsíkem, společně se na založení podílí i J. Rössler-Ořovský.
- * Začíná 1. světová válka – mnoho vůdců a vedoucích odchází na frontu. Ti, kdo zůstanou, zaměřují svou činnost v podobě Červeného kříže.

1918

- * V únoru **vzniká na popud J. Rösslera-Ořovského 1. oddíl vodních skautů** (v Českém Yacht klubu), zároveň registrovaný ve spolku Junáka - český skaut. Skládá se převážně z členů družiny Bobrů (2. oddíl Junáka = nazývaný též pražská Dvojka), se kterou J. Rössler-Ořovský podniká několik cest po českých řekách.

- * Na jaře v nově vzniklé Československé republice vzniká z 3. oddílu Junáka 2. a 3. oddíl vodních skautů a také je založen prozatímní Hlavní stan vodních skautů (Svoboda 1994, s. 220).
- * V prvních dnech a týdnech svobody a nezávislosti se do služeb československé vlády a jejích orgánů dali čeští skauti, kteří zaručovali spolehlivé a rychlé dodávání listovních zásilek mezi úřady. Vznikají tak první známky s tematikou skautingu na světě (Skaut.cz 2016a).

1919

- * **Vodní skauti se stávají součástí SJSRČS** = Svaz junáků a skautů republiky Československé (dále SJSRČS).
- * J. Rössler-Ořovský je zvolen starostou, náčelníkem A. B. Svojsík a náčelní E. Milčicová.
- * V Praze vzniká již 4. oddíl vodních skautů a definitivně se utváří z iniciativy prof. ing. L. Šimka Hlavní stan vodních skautů (dále HSVS) jako součást SJSRČS. Prvním vedoucím nově vzniklého HSVS se stává J. Rössler-Ořovský.

1920

- * V Praze vzniká již 4. oddíl vodních skautů a definitivně se utváří z iniciativy prof. ing. L. Šimka. HSVS přejmenován na Hlavní kapitanát vodních skautů (dále HKVS). Hlavní kapitán prof. Ludvík Šímek.

1921

- * HSVS zpracovává a vydává **první metodický materiál – příručka Vodní skauting** (náplň celoroční činnosti oddílů vodních skautů) a **krojový předpis**. Vodní skauti nosí vlastní kroj.
- *

1922

- * HKVS vydal první příručku ke stavbě vlastních plavidel vodních skautů – skautské pramičky.
- * Národní skautské slavnosti (1. národní jamboree) na Císařské louce v Praze.

1933

- * 17. ledna zemřel zakladatel českého vodního skautingu J. Rössler-Ořovský.
- * Do pražské „Pětky“ přichází M. Vosátka Grizzly, který pomáhá při sestavování vodního programu a díky jeho načerpaným zkušenostem. J. Novák Bratřka přeměňuje oficiálně oddíl na vodácký, který začal určovat směr ostatním (Šantora 2014, s. 43).
- * První závod Napříč Prahou. Roveři z „Pětky“ vyhrávají vodácké závody Přes pražské jezy a na podzim se z oddílu stává 5. oddíl vodních skautů Praha. Za pomoci Grizzlyho staví roveři pramičky a učí se je ovládat (Šantora ed. 2014, s. 192).

1934

- * Na jaře vyráží roveři a Grizzly na první plavbu po Otavě a Vltavě do Prahy.

1938

- * Pod tehdejšími politickými tlaky se rozpustil svaz SJSRČS, okamžitě se vytvořila nová organizace Junák.

1939 – 1940

- * **První zákaz Junáka**
- * Existuje přes 40 vodáckých oddílů, některým z nich během války poskytnou organizační střechu sportovní kluby.
- * Vznik závodů Přes tři jezy pění 13. vodního oddílu, kde působil R. Kadlec, závod v českém skautském světě zůstává jednou z nejvýraznějších vodáckých akcí dodnes.

1945

- * **Obnova Junáka (opět stejný název).**
- * Skauting je obnoven již v květnu 1945, poválečné nadšení pro skauting přivádí do Junáka čtvrt miliónu členů.

1946

- * **Vznik vodních skautů v Liberci 20. 1. 1946.**
- * V Praze odstartován 1. ročník Svojsíkova závodu pro družiny.

- * V roce 1946 je vystavěna kamenná mohyla Ivančena v Beskydech na památku popravených skautů účastníků se nacistického odboje (Skaut.cz 2016).

1947

- * **První oddíly vodních skautek.**
- * Pražská „Pětka“ se plaví po Visle do Baltu a Severního moře.
- * Čs. vodní skauti se účastní v srpnu šestého Jamboree míru ve Francii.
- * Dva vodní skauti z Liberce (Racek a Kápi) se v Praze zúčastňují tzv. Švédského závodu oldskautů, ve kterém zvítězili (Flotila-Liberec 2016).

1948

- * První tlak vítězné KSČ vůči Junáku směřoval proti vodním skautům. Jsou na závěr roku zrušeni jako samostatná složka Junáka. Vodní skauti ztrácejí samostatné číslování oddílů (Flotila-Liberec 2016).
- * Liberecký 1. oddíl vodních skautů se tak stává 7. oddílem.
- * Skautská organizace je začleněna do Svazu československé mládeže a roku 1950 rozpuštěna (Skaut.cz 2016a).

1950

- * **Druhý zákaz Junáka**
- * Řada činovníků je obětí politických procesů a stráví roky v komunistických žalářích (Skaut.cz 2016a).
- * Postupně dochází k velkému rušení skautských oddílů na základě tlaku vítězné KSČ.

1950 - 1968

- * **Těžké období** pro řadu junáckých činovníků - nevinných lidí, jež se stávají obětí politických procesů a stráví tak roky v komunistických žalářích. Zároveň je tato doba poznamenána schováváním junácky orientovaných spolků pod jiné organizace, například Tělovýchovné jednoty, Kluby českých turistů apod. Pro většinu skautsky smýšlejících lidí jde o náročnou dobu, přes kterou si dokázali udržet hrdost a čest. Dokázali výchovné metody a principy skautingu uplatňovat i pod hlavičkou jiné organizace (Skaut.cz 2016).

1968

- * **Obnovení a následné potlačení skautingu až do roku 1970.**
- * Obnovení činnosti Junáka přichází v souvislosti s Pražským jarem a 29. března tak obnovuje Junák svou činnost. Rozmach činnosti končí s rokem 1970. Skauting je po třetí na dlouhou dobu potlačen. i v tomto následném období pracují některé oddíly v jiných organizacích a daří se jim zachovat i skautský program. České a slovenské oddíly fungovaly i v exilu (Skaut 2016a).
- * **Obnova oddílu vodních skautů v Liberci.**

1970

- * **Třetí zákaz činnosti Junáka až do roku 1989.**
- * Dlouhé a těžké období pro vykonávání činnosti, doba poznamenaná sociální degradací a schovávání pod jiné organizace.

1972

- * Obnova chlapeckého vodního oddílu 20. ledna - první název **Flotila mládeže, základna kanoistického oddílu TJ Lokomotiva.**

1974

- * **První zahraniční tábor ve Freestu** v Německu na břehu Baltu vodních skautů z Liberce.
- * Flotila používá svůj vlastní znak, vlajku a oddíly přejmenovány na fregaty (F1).

1975

- * Flotila získává současnou klubovnu na pravém břehu Harcovské přehrady.

1980

- * Série zahraničních plaveb – expedic Flotily

1981

- ✓ Flotila mění název na Klub branného vodáctví Flotila Liberec 20. ledna.

1984

- ✓ Flotila realizovala **třítýdenní expedici Deltou Dunaje.**

1985

- * Pořádán závod **Přes tři jezy** v Praze u příležitosti spartakiádního srazu turistů - příležitost pro mnoho bývalých kapitánů oddílů VS setkat se oficiálně.
- * V Libereckém oddíle vodních skautů tehdejší vedení mění název na **Flotila Liberec.**

1989

- * **Obnovena činnost Junáka.**
- * Po sametové revoluci je opět obnovena činnost Junáka a 28. prosince téhož roku jsou schváleny stanovy organizace Český Junák – svaz skautů a skautek. Znovu vznikají skautská střediska v mnoha městech. Junák se stává členem mezinárodních skautských organizací. Skauti se opět pouštějí do budování svého hnutí. o jejich činnost je velký zájem a organizace se rozrůstá. v roce 1993 jsou vytvořeny nové organizace pro rozdělenou republiku (Skaut 2016a).
- * Obnovení přístavu Maják. Okresní rada Junáka rozhodla vytvořit v Liberci dva přístavy – Maják i Flotila. Maják obnovuje název na 10. přístav VS Maják Liberec.

1990

- * **Flotila 20. ledna mění svůj název na 7. přístav VS Flotila Liberec.**
- * Liberec se jako jedno z největších center vodního skautingu stává uznávaným v celé České republice.

1993

- * Vila Tortuga předána Junáku, dnes slouží jako Mezinárodní skautské centrum a také neoficiálním sídlem HKVS.
- * **Liberec se stává jedním z největších center vodního skautingu uznávaným po celé České republice.**

1994

- * **První Navigamus** („*plujeme*“) – jde o pravidelné tisícové setkání vodních skautů ČR ve všech věkových kategoriích od vlčat a žabiček, přes skauty a skautky, rovery a rangers, až po „velebné“ oldskauty. Koná se jednou za tři roky. Vodácký rok je tak tříletý. Navigamus se vždy koná na některé vodní ploše (například na nádrži Rozkoš) a je vždy komponován jako velká hra ke vhodnému výročí.
- * **Navigamus 94** na břehu Orlické přehrady, námět 50. výročí Dne „D“ - vylodění spojenců v Normandii. Liberecká Flotila se stává jedním z hlavních organizátorů tohoto prvního Navigamu.

1995

- ✓ Velká událost roku pro Flotilu – Jachetní putování Baltem na Světové Jamboree v Holandsku.

1996

- * **První instruktorská lesní škola** vodních skautů a skautek.
- * V listopadu schválen Statut HKVS.

1997

- * **Navigamus 97** na Orlíku, námět 500. výročí obeplutí Mysu dobré naděje (hlavním kapitánem Vezír)
- * Čestný kapitán M. Vosátka Grizzly vydává praktickou příručku vodních skautů z deníku kapitána.

2000

- ✓ **Navigamus 2000**, námět 300. výročí karibské pirátské republiky Tortuga

2002

- ✓ Vodní skauti pomáhají při povodních v Praze.
- ✓ V březnu schválena změna Statutu HKVS na Statut KVS, zvláštní organizační jednotka.

2003

- ✓ **Navigamus 03**, námět 60. výročí bitvy o Guadalcanal.

2005

- ✓ Na XI. Valném sněmu Junáka je přijat dokument Charta českého skautingu na počátku 21. století. Předcházela mu mj. úvaha o tom, jak mají vypadat a jaké vlastnosti, schopnosti a dovednosti vzhledem k principům a poslání skautingu mají mít v dnešní době mladí lidé, kteří úspěšně projdou skautskou výchovou. Charta se stává impulsem pro inovaci skautského výchovného programu a pro modernizaci organizace (Skaut 2016a).

2006

- ✓ **Navigamus 06**, námět 650. výročí založení velké Hanzy

2007

- ✓ Celý svět slaví sté výročí vzniku skautingu ve světě. Narozeninové oslavy probíhají i v Praze. Petřínská rozhledna je ověšena skautským šátkem a na Staroměstském náměstí oslavují skauti z celé České republiky 100 let hnutí. Našlo si cestu mezi zeměmi, kulturami a náboženstvími a dokázalo překonat i překážky v těžkých obdobích. Oslavy vrcholí na mezinárodním Jamboree v srpnu v Anglii (kolébka skautingu). Setkává se tu 40 tisíc lidí, aby sdíleli společnou myšlenku: One World – One Promise /Jeden svět – jeden slib/ (Skaut2016a).
- ✓ Liberečtí vodní skauti z Flotily zavádějí Lampiónovou plavbu v den sv. Jiří.

2008

- ✓ **Přijat Řád vodních skautů**, změněn Statut KVS.

2009

- ✓ **Navigamus 09** na nádrži Rozkoš u České Skalice, námět Sindibádovy plavby k 1200. výročí smrti Háruna ar-Rašída.

2010

- ✓ Liberec oslavuje 90 let skautingu ve městě formou velkolepé výstavy v prostorách současného Radničního sklípku.
- ✓ Vodní skauti v ČR se přidávají k oslavám 100 let existence VS ve světě (**1910 v Anglii utvořen odbor pro vodní skauting = *Sea Scouts* – považován za vznik vodního/námořního skautingu**). v Liberci se koná u příležitosti oslav století VS ve světě komponovaná beseda o vodním skautingu v sále Krajské vědecké knihovny za účasti vodních skautů z Liberce, Mimoně, Turnova a Jablonce.

2012

- ✓ Junák za sto let své existence v ČR ovlivnil životy tisíců lidí. Můžeme mezi nimi najít právníky, prezidenty, lékaře, politiky, herce, vědce, spisovatele, novináře nebo sportovce. Skauting vychovává silné osobnosti. v roce 2012 se čeští skauti ohlédli za uplynulým skautským stoletím. Ale před sebou mají silnou budoucnost moderní organizace postavené na prověřených principech a myšlenkách (Skaut 2016a).
- ✓ Navigamus 12, námět 100. výročí zkázy Titaniku a současně 100 let Junáka.

2015

- ✓ **Navigamus 15**, námět 210. výročí bitvy u Trafalgaru.

2016

- ✓ V Liberci se slaví 70 let vodního skautingu ve městě. Je uspořádána výstava současně s plesem, který je tradičně vždy k nejbližšímu dni založení tzn. 20. 1. Na tuto oslavu výročí se sjeli vodní skauti jak z Libereckého kraje, tak i z jiných krajů v České republice.

5.2 Historie vodního skautingu v ČR

Vodní skauting u nás vyšel nejen z principů a metod Junáka, ale zasadila se o to především vodní turistika. Stručně zmíním historii vodní turistiky, která úzce souvisí s historií vodního skautingu v České republice. Pomohu si se studijními materiály, které jsou dostupné v online verzi především pro vodní skauty, kteří chtějí absolvovat kapitánskou zkoušku – Kapitánská lesní škola vodních skautů.

Neuman (2008, s. 2) k historii vodní turistiky uvádí: „K rozvoji vodní turistiky začalo docházet ve druhé polovině 19. století. Roku 1866 byl založen v Evropě první kanoistický klub. První kánoi k nám do Čech v roce 1875 přivezli Angličané a roudnický lékárník Ferdinand Zinke ji odkoupil od anglických obchodníků se závodními koňmi Stewense a Bradlyho, kteří poprvé sjeli Vltavu a Malši z Kaplice do Českých Budějovic.“ Vznik vodního skautingu tehdy v Československé republice je velmi úzce spjat jak se vznikem skautingu, tak i se vznikem a organizováním vodáckého sportu a vodáctví vůbec, jako je například veslařství, kanoistika a jachting (Svoboda, 1994, s. 216) a Neuman (2008, s. 2) ještě dodává: „U nás má největší zásluhy o rozvoj vodní turistiky a kanoistiky sportovec Josef Rössler Ořovský, který při ČYK (Český Yacht klub) propagoval stavbu kánoí, které byly využívány pro turistiku na našich řekách. Sám také patřil k těm, kteří jako první sjeli řeku Vltavu. Rozšíření vodáctví a tedy i vodní turistiky v Českých zemích významně přispěly trampské hnutí i oddíly vodních skautů“.

Olej, šlajsna, loupák, jazyk nebo vrata. Těmito termíny se vodácká mluva hemžila už na začátku dvacátého století, kdy české řeky pomalu brázdily první kánoe a kdy se u večerních ohňů začínalo debatovat, jak kdo měl sjíždět který jez, aby se necvakl. Pátralo se po typu lodě, který by skautům vyhovoval. Kolem roku 1913 se rodí pramice s kotrcí, o devět let později vychází první příručka o stavbě vlastních pramiček – a pramice různých typů používáme dosud. Vodní skauti k tomu přidali dlouhodobý trénink týmového pádlování i plavání. Tomu odpovídaly i vodácké tábory, často putovní po tuzemských i zahraničních řekách. Vodácký výcvik někdy přerostl ve sportovní zápolení a mnoho vodních skautů se stalo později významnými reprezentanty např. Jiří Vokněr, Jan Brzák a Vladimír Syrovátka (Šantora 2012, s. 47, 132).

Bez skautingu založeným lordem A. B. Svojsíkem a nadšeného všestranného sportovce Josefa R. Ořovského, by vodní skauting u nás nemusel existovat.

Samozřejmě, že vše nové co vzniká, je něčím inspirováno. v tomto případě se jednalo o svět za hranicemi dnešní České Republiky. Sea scouting = námořní skauting ve světě měl zásadní vliv na vznik vodního skautingu u nás. Zasadil se o to v Anglii především Henry Warington B-Powell vodácký sportovec s bohatými zkušenostmi u námořnictva a především diplomat (Advokát ve službách Admirality).

Nejdůležitější lidé stojící při založení vodního skautingu u nás a ve světě:

- ✓ **Josef Rössler - Ořovský** (29. 6. 1869, Praha) – všestranný sportovec, zakladatel českého vodního skautingu u nás.
- ✓ **Antonín B. Svojsík** (5. 9. 1876, Praha) – pedagog a zakladatel českého skautingu (v českém prostředí dostal jméno Junák).
- ✓ **Jaroslav Novák – Brat'ka** (31. 1. 1894, Praha-Žižkov) – hlavní vedoucí a později kapitán 5. pražského oddílu Junáka („Pětka“), majitel originálního nápadu české skautské zkoušky Tři orlí pera. Dlouholetý tajemník Svazu junáků – skautů RČS. Organizoval první Lesní školu (1923) nejvýznamnější kurz pro skautské vůdce u nás.
- ✓ **Jiří Wála**
- ✓ **Mirko Vosátka – Grizzly** (27. 11. 1911 – 19. 1. 2004) – v mládí členem skautského oddílu vedeného Jaroslavem Novákem, odešel a pak se vrátil jako ozkušený vodák, upravil program „Pětky“ a později byl jmenován jejím kapitánem.
- ✓ **Henry Warington Smyth Powell** (3. 2. 1847, Anglie) – zakladatel Sea scouting, bratr Roberta B-Powella.
- ✓ **Robert Stephenson Smyth Powell** (22. 2. 1857, Londýn) – zakladatel skautingu a světový náčelník skautů, bratr Henryho Waringtona B-Powella.

Poznámka: Příjmení Baden-Powell přijala rodina později, až po smrti otce obou bratrů.

5.3 Historie vodního skautingu v Liberci – přístav Flotila

Po druhé světové válce se do Liberce stěhuje nové české obyvatelstvo. Pro jejich děti obnovil profesor Jaroslav Tomsa (Tom) Junák, jenž v Liberci před válkou zdárně působil. Brzy nestačily dva oddíly a tak záhy vznikly další a vytvořilo se druhé středisko v Podještědské oblasti pod vedením Jiřího Unčovského (Flotila-Liberec 2015).

„Na druhé střediskové schůzi se také jednalo o nás. Unčovský, Áťa, Paleček a ještě jeden bratr byli proti založení vodáckého oddílu. Milan se však nedal. Unčovský však proti nám stále brojí. My mu však naschvál dokážeme, že jsme dobrými skauty a vodáky. Proto musíme teď usilovně pracovat“ (Kronika viz příloha č. 4).

1946 - Vznik vodních skautů v Liberci 20. ledna

V tento den se ze skautského střediska Podještědí oddělilo pět skautů (Racek, Bejby, Louda, Pátek, Pirát, Kobo), vznikla družina Bobrů, která později oznámila středisku, že zakládají vodní oddíl v Liberci. v minulosti se tvrdilo, a mně se ta myšlenka líbí, že Liberec má

z československých měst nejbliže k moři. K Baltu, konkrétně do Štětínského zálivu je to po Nise a Odře jen nějakých 400 km. Chlapci začali s přípravou všeho potřebného a nutného. Obarvili košile namodro, z prken vyhoblovali pádla, vymysleli vlajku a pokřik a svůj časopis pojmenovali Tajfun. První loď našli na rybníčku u Textilany s názvem Pivovar Bratislavice (Brauerei Maffersdorf). Ale klubovna se hledala těžko. Nejdříve se scházeli v dnes už nestojícím domě na Vápence. Později získali prostory na Jezírku. Do současné klubovny na pravém břehu Harcovské přehrady, kde se Flotila dnes setkává, se oddíl nastěhoval až v roce 1975. Aktivita chlapců byla i v oblasti novinářské či vydavatelské, protože si psali a vydávali časopis Korsár a H2OK.

Příchod osobnosti Kápiho (Oleg Kovařík) - Družina Bobrů se pomalu, ale jistě rozrůstala a po příchodu zkušeného Kápiho se přeměnila na 1. oddíl vodních skautů Liberec. Chlapci zorganizovali první celostřediskový tábor, který se uskutečnil na Souši (tehdy zvané německy Darre). Tábor byl okořeněn nedostatkem jídla, ohromnou chutí do manuální činnosti a nočními přestřelkami s německými pašeráky, běženci a záškodníky. v roce 1947 zorganizoval oddíl vodních skautů první ryze vodácký tábor o šestnácti lidech na Souši s vlastnoručně postavenou pramicí TečeTo, která brázdila hladinu přehrady. Tábor byl ve znamení tvrdého výcviku a nezdolného sebevědomí všech vodáků. Dva vodní skauti z Liberce (Racek a Kápi) se v Praze zúčastňují tzv. Švédského závodu oldskautů, ve kterém zvítězili.

1949 – v září ukončení činnosti oddílu

1950 - Vodní skauti obecně nesměli moc vystupovat. Vzbuzovat pozornost bylo příliš nebezpečné. Oddíl přišel o číslo ve svém názvu a stává se 7. oddílem Junáka. Liberečtí vodní skauti se alespoň podíleli na rozvoji místní kanoistiky. v létě se organizuje i poslední tábor a po několika týdnech se pod tlakem událostí oddíl rozešel.

1968 – „Liberecké jaro“, vodní skauti dorostly o 20 let a jsou členy pěti vodních oddílů, 27. března se obnovuje oddíl vodních skautů registrovaný jako 10. oddíl VS Junáka, ze kterého za rok (1969) vzniklo středisko = přístav, pod názvem 10. přístav VS Maják, který měl oddíl skautů, skautek, vlčat, žabiček a dospělých oldskautů. v čele byl opět Kápi, přístavní Taktik (Tik) a Racek. Jeden z oddílů vedl Vezír. Tábory se uskutečnily v tomto roce tři - putovní Jizera; o rok později (69) Špinka a další rok (70) Orlík. Časopisy - H2OK, od 21. 7. 1970 Neptun Times.

1970 – 1989 - Třetí zákaz činnosti Junáka

Odchod autoritativní osobnosti a hlavního kapitána VS Kápiho z Liberce.

Oddíly skautů v Liberci se schovávají pod jiné organizace např. TJ Lokomotiva, Skloexport, ODPM a Svazarm. Liberecký vodní přístav Maják se musel rozhodnout. Buď se „schová“ pod

Pionýrskou organizaci, nebo zanikne. Raději zanikl, i přesto, že vlčata a žabičky byly na vynikající úrovni. Děvčata přešla pod Libereckou vlastivědu. Stále však vycházel pravidelně 1x týdně Neptun Times, jako integrující článek ukazující na to, že vodním skautům není lhostejné, i přes zákaz činnosti, nic nedělat. v Liberci se dospělí bývalí členové přístavu Maják scházeli jako „soukromníci“ na pravidelných „rytmikách“ (tzn. schůzky v hospodě) a přemýšleli nad způsobem, jak sehnat dorost, se kterým začnou pracovat a nebudou se příliš přizpůsobovat režimu. v kanoistickém oddíle TJ Lokomotivy dojednali přechod jako žakovská základna (Flotila-Liberec 2015).

1972 - Obnovení chlapeckého vodního oddílu 20. ledna - první název **Flotila mládeže, základna kanoistického oddílu TJ Lokomotiva**. Útvar známý veřejnosti jako Flotila Liberec. Flotila uplatňovala skautské výchovné prvky, obnovila staré tradice a vytvářela nové, a málokdo tušil, že VS z Flotily užívají kromě lilí kroj vodních skautů inovovaný na jaře roku 1970. Krojem byla modrá pracovní košile, modré džíny a bílý pásek se sponou typu rover. Posádky dostaly jména po historických lodích Spray, Kon-Tiki, Paprsek apod. Kormidelníci byli povýšeni na kapitány, člunaři se stali „bocmany“ a všichni dospělí se nazývali lodivodi. Později se názvy ustálily a každá loď začínala jiným písmenem a měla ve znaku jinou vlajku číslice signálního kódu. Posádky byly rozděleny do dvou oddílů zvaných mužstva.

Politický a ideologický nátlak bohužel nutil některé členy vstupovat do pionýrských oddílů na školách a podobně. Flotila se zaregistrovala u okresního domu pionýrů a přijala další název **Pionýrská Flotila**. v létě se zorganizoval putovní tábor po Lužici (Flotila-Liberec 2015).

1973 - Během roku se obnovily oficiální modré košile vodních skautů i v Liberci.

1974 - Liberečtí skauti z Flotily organizují první zahraniční tábor ve Freestu v Německu na břehu Baltu se dvěma jachtami, díky kterému všichni získávají další zkušenosti s vedením a navigací plachetnice. Kroje jsou doplněny o „bonbonky“ – námořnické kloboučky a také měli všichni stejné modré tepláky. Jednotlivé oddíly jsou přejmenovány na fregaty (F1 a F2). Liberecký kreslíř O. Krupička navrhl znak pro Flotilu vycházející z barev Majáku – bílá kotva na modrém poli ve žlutém záchranném kruhu. Vlajka Flotily vznikla otočením vlajky původního 7. oddílu o 90 stupňů a doplněním o onu bílou kotvu (Flotila - Liberec 2016).

1975 - Flotila získává současnou klubovnu na pravém břehu Harcovské přehrady po potápěčích. Také uskutečnila první námořnický ples v Jesenném. Flotila se v tomto roce rozchází s kanoisty oddílu TJ Lokomotiva a vydává Status Flotily, který byl úpravou skautského zákona a organizačního členění. Mění se také název **Flotila - klub vodácké a jachetní turistiky ODPM Liberec**. První členové admirality slavnostně složili zkoušky

vůdce malého plavidla. Zůstává úplný krojový předpis vodních skautů z roku 1970 (Flotila-Liberec 2015).

1976 - Hlavním lodivodem Flotily se stává Vezír. Zakládá se třetí fregata F3 – roverská (instruktoři) a členové admirality se stávají trenéry jachtingu. Ve stejném roce se uskutečňuje nejdelší tábor na hájence Vilemíně (Vltava a Orlická přehrada) ve třech turnusech (běžích) roverský, skautský a rekreační pro děti ze Skloexportu.

1977 - v době před Sametovou revolucí by člověk pozorující skauting tzv. „z venku“ odhadl, že bude „ticho po pěšině“ a skauti opravdu nebudou „nic dělat“. Omyl je ale pravdou. Děje se toho hodně a liberečtí námořníci nelekují a pracují i přesto, že tehdejší StB o ně projevuje velký zájem. Nejnabitější program na letním táboře na Orlíku ve Voltýřovské zátocce s oplachtěnými pramicemi.

1980 – **Série zahraničních plaveb**. Založení samostatné fregaty – F4 – vlčata, neboli fregatka, jak ji většina skautů začala nazývat, měla poprvé letní tábor mimo ostatní fregaty na Malé Skále.

1981 – Nový název **Klub branného vodáctví Flotila Liberec 20. ledna**. Přijat byl na základě členství ve Svazarmu (Svaz pro spolupráci s armádou), který zastřešoval také řadu aktivit, které neměly mnoho společného s brannou činností. Následně se ale se Skloexportem rozcházejí. Důvodem – nesouhlas se zprávou vodních skautů, kteří vedení Skloexportu sdělili, že vyrazí začátkem roku 1984 na třítydenní akci do Rumunska.

1984 - **Expedice Deltou Dunaje** se nakonec vydařila, i když tomu nikdo moc nevěřil. Prý je

Obr. 4 – Expedice Deltou Dunaje

to hazard, velké nebezpečí, a ke všemu chyběl dostatek peněz. Neuvěřitelné se stalo skutečností. v šedesáti lidech se podařilo proplout místa, do kterých se běžně odvažovaly skupiny po čtyřech účastnících. Flotila se vydávala za oficiální expedici časopisu Mladého světa, a proto přibrala pro jistotu čtyři doktory přírodních věd ze Severočeského muzea. Někdy nebylo co jíst, občas se zabloudilo ve čtyřmetrovém rákosí, všude samí komáři, ale všude okolo nedotčená příroda. Toto všechno bylo doplněno naprosto neopakovatelnými zážitky. Byla to zatím nejvzdálenější a nejnáročnější plavba.

Vzpomínka jednoho účastníka expedice, kterého jsem oslovila s žádostí o rozhovor. Pro zachování anonymity jsem pozměnila i jména lidí ve vyprávění účastníka, který několika svými vjemy a dojmy popisuje, jak na něho Flotila, její vedení a členové, působili:

„Nebyli jsme s nimi ale zdaleka po celé tři týdny - po sjetí Dunaje mezi městy Braila a Tulcea jsme se v deltě oddělili a jezdili jsme křížem krážem deltou sami. Nicméně jsem měl dobrý dojem, že Pepek měl vše pevně v rukou, kluci (většina z nich ostatně velice mladých) ho uznávali a rádi poslouchali, aniž docházelo k jakýmkoli scénám či poruše disciplíny, obvyklému „remcání posádky“ a tak podobně. Sympatická mi byla jeho např. neformálnost v hygieně, v jídle, nocování apod. Vše se dalo zcela přirozeně, tedy velice odlišně od současných nesmyslných a proti vlastnímu smyslu podobných putování se obracejících bezpečnostních, dietetických a hygienických a jiných předpisů přehnané péče o „děti“. Jsem Pepkovi dodnes vděčen, že nás do delty vzal“.

1985 - Flotila na žádost z Prahy reprezentovala Severočeský kraj. Tvořila jádro krajské delegace na turisticko-vodáckém spartakiádním srazu v Řevnicích na Berounce. Obnoven závod Přes tři jezy, kterého se Flotila účastnila. Po vlastním táboře na Kopřivišti vznikl nový název **Flotila Liberec** 20. ledna. První námořnický ples ve Vratislavicích nad Nisou. 15leté výročí činnosti vodních skautů v Liberci – uspořádaná výstava.

Zahraniční expedice Flotily uskutečněné přes zákaz Junáka:

- ✓ Expedice Dunaj r. 1980 - z Bratislavy do Budapešti na pramicích.
- ✓ První expedice Labe r. 1982 - Brandýs nad Labem – Děčín – Drážďany.
- ✓ Expedice Delta r. 1984 - deltou Dunaje pramicemi z Brailly do Suliny - největší výprava šedesáti chlapců ve věku mezi deseti a šedesáti lety.
- ✓ Druhá expedice Labe r. 1986 – Děčín – Magdeburg – Postupim (Berlínská zeď).
- ✓ Expedice Jeziorak r. 1988 - Po kanálech a jezerech v Polsku a deltou Visly do Gdaňsku.

1988 – Založená další fregata F5. Flotila získala autobus Robur a postavila vleč, proto bylo více možností plaveb po českých řekách, jako první se sjela Sázava a Ploučnice.

1989 – Obnova činnosti Junáka.

Po sametové revoluci se obnovuje vodní přístav Maják s příchodem Kápího. Dochází ale k neshodám „starých“ a „mladých“ vodních skautů. Proto Okresní rada Junáka rozhodla vytvořit v Liberci přístavy dva. Dilema libereckých VS, zda Flotila nebo Maják, bylo vyřešeno: Maják i Flotila. Vznikají názvy: 110. přístav VS Maják Liberec a 7. přístav VS Flotila Liberec.

Zahraniční expedice Flotily po roce 1989 jsou znovu obnoveny a Flotila tak splula kromě českých, německých a polských řek, také i po vzdálenějších nizozemských, francouzských, rakouských, slovinských a italských řekách.

1990 – Samozřejmě se změna názvu **7. přístav VS Flotila Liberec** uskutečnila tradičně 20. ledna. Hlavním kapitánem se stal Vezír. Pokus splout Nisu - povoleno úřady

československými i polskými, na poslední chvíli tvrdý zákaz ze strany „dožívající“ NDR. Místo toho **spluta Odra z Bohumína do Glogowa** – pojmenovaná příznačně **Expedice Livingstone** (plavba do neznáma).

1992 – Expedice Overijssel Nizozemí 1992 – okružní plavba po kanálech a grachtech do delty Rýna.

1993 – Liberec se stává jako jedno z největších center VS uznávaným po celé České republice.

1994 – Flotila se stala jedním z hlavních organizátorů prvního mezinárodního setkání vodních skautů **Navigamus 94 (Navigamus = plujeme)**. Motto ročníku: *Navigare necesse est, vivere non est necesse = je nutné plout, ne žít*. Výrok pochází od římského vojevůdce Gnaea Pompeia (Gnaeus Pompeius Magnus), který v roce 56 př. n. l. měl zajišťovat zásobování Říma a s loděmi naplněnými obilím vyrazil do bouře. Tento rok Navigamus komponován k 50. výročí vylodění spojenců v Normandii (Flotila-Liberec 2015).

1995 – Velká událost roku - **Jachetní putování Baltem na Světové Jamboree v Holandsku**.

1996 – **Expedice Nisa** - Flotila uskutečňuje sen libereckých vodáků - z Liberce lodí až k moři.

1997 – **Navigamus 97** na Orlíku, námět 500. výročí obeplutí Mysu dobré naděje (hlavním kapitánem Vezír)

2007

Vodní skauti z Liberecka pořádají výstup na Ještěd k východu slunce jako symbolu vzniku skautingu. Liberečtí vodáci zavádějí na přehradě Lampionovou plavbu sv. Jiří. Tato zdánlivě jednoduchá akce (příchozí děti se nalodí na pramice osvětlené lampiony) má silný citový náboj pro příchozí děti včetně jejich doprovodu.

2010

Liberec oslavuje 90 let skautingu ve městě. Vodní skauti se přidávají s oslavami 100 let existence skautingu ve světě. Výsledkem je velkolepá výstava v prostorách současného Radničního sklípku. Skautští sběratelé dodali historické vlajky, sbírku odznaků, medailí a tiskovin. Vodní skauti polovinu sálu zaplnili svými vlajkami, kroji, snímky tras vodního putování, atd. Největším problémem bylo dostat do podzemí radnice po úzkých točitých schodech 5,5 m dlouhou pramici typickou pro současný český vodní skauting. Podařilo se, uvnitř ji pak oplachtit už byla běžná rutina.

Součástí oslav století vodního skautingu byla i komponovaná beseda o vodním skautingu v sále Krajské vědecké knihovny Liberec za účasti vodních skautů z Liberce, Mimoně, Turnova a Jablonce.

2012

Junák za sto let své existence v ČR ovlivnil životy tisíců lidí. Můžeme mezi nimi najít právníky, prezidenty, lékaře, politiky, herce, vědce, spisovatele, novináře nebo třeba sportovce. Skauting vychovává silné osobnosti. v roce 2012 se čeští skauti ohlédli za uplynulým skautským stoletím. Ale před sebou mají silnou budoucnost moderní organizace postavené na prověřených principech a myšlenkách (Skaut 2016a).

Dospělí členové obou přístavů (Majáku a Flotily) mj. pořádají plesy, na kterých tradičně sehraji tzv. živé obrazy. v r. 2012 samozřejmě o Titaniku.

Navigamus 12, námět 100. výročí zkázy Titaniku a současně 100 let Junáka.

2015

Navigamus 15, námět 210. výročí bitvy u Trafalgaru.

2016

Vodní skauti v Liberci slaví 70 let vodního skautingu ve městě. Je uspořádána výstava současně s plesem, který je tradičně vždy k nejbližšímu dni založení tzn. 20. 1. Na tuto oslavu výročí se sjeli vodní skauti jak z Libereckého kraje, tak i z jiných krajů v České republice.

Nejdůležitější lidé stojící při založení vodního skautingu v Liberci:

Kápi	Čochtan
Racek	Kanonýr
Bejby	Fous
Vezír	Nalyn
Taktit (Tik)	Marbuel
Sekula	Bodie
Červený	Spacák
Šmudla	

Vybrala jsem ty nejvíce používaná během dlouhého fungování vodního přístavu Flotila až po současnost. Jsem si vědoma, že jsem na někoho důležitého mohla zapomenout, proto se omlouvám

5.4 Současnost vodního přístavu Flotila

Přístav Flotila:

Založení přístavu:

20. ledna 1972

Pokřik přístavu:

Pádla, plachty - to je přec - Flotila Liberec, Flotila Liberec!

Klubovna:

u Harcovské (Liberecké) přehrady, na pravém břehu
(100 m od hráze přehrady)

Počet členů:

83 dle registrace k 31. 1. 2016

Oddíly:

30. smečka vodních vlčat

Obr. 6 – Vlajka kmene vlčat

30. oddíl vodních skautů

Obr. 7 – Vlajka kmene skautů

33. kmen roverů

Obr. 8 – Vlajka roverského kmene

34. oddíl vodních oldskautů (OS)

Obr. 9 – Vlajka kmene oldskautů

Význam slova názvu Flotila:

Obr. 5 – Znak Flotily

„Flotila znamená loďstvo a my jsme tenkrát převážně jezdili na pramicích a každá pramice měla jméno po nějaké historické lodi a dohromady jsme tvořili liberecké loďstvo, liberecká Flotila, tak je to známý dodneška, ty lodě, v tom byl systém trošku, zásada byla v tom, že každá loď se jmenovala od jiného písmene“.

Význam slova Fregata:

Trojstěžňová plachetnice nebo také menší doprovodná loď (ABZ.cz 2016). Fregata byla původně malá a rychlá, veslovo-plachetní obchodní a později plachetní válečná loď. Označení se používalo v 15. – 17. století poměrně obecně, podobně jako slovo „loď“ nebo „člun“. Prošla dlouhým vývojem až do 20. století. v současnosti se jedná o válečné plavidlo menší než torpédoborec. Fregaty tvořily páteř válečných loďstev. Ve Flotile, představuje v souvislosti v souvislosti s námořní symbolikou jednotku – oddíl. Fregata = oddíl (Flotila-Liberec 2015).

Skautský rok Flotily

Je nabitý zajímavým programem viz Tab. 2 – Vodní rok Flotily. Skauting je především hra, a toho se vodní skauti z Flotily drží. v zimě jezdí na běžky a pravidelně pořádají akci Zimní přechod Jizerských hor. Kromě pravidelných tréninků na hladké vodě na přehradě vyjíždí na české řeky, účastní se junáckých závodů a srazů. Ale pořádají i pěší výpravy či cyklo výlety. Letní tábory jsou nedílnou součástí tradičního místa, které je základnou ve Stvolínkách. Nechybí samozřejmě už zmíněné zahraniční cesty, plavby po evropských řekách. Kromě těchto akcí vyjíždí Flotila i na kombinované expedice s náročným programem, kde vedle vysokohorské turistiky provozují rafting, jachting a podobně.

Flotila spolupracuje zejména s vodáky Libereckého kraje (nejen skauty), pořádá dětské akce pro veřejnost, závody jako je **Kotorský závod** = rychlostní a dovednostní závod pramic na Liberecké přehradě. Při akci Poselství víly Nisy pomáhá Flotila ve vzájemném udržování dobrých vztahů mezi obcemi ležících na obou březích Nisy (řeka Nisa jako páteř regionu). Spolupracuje také s Povodím Labe v souvislosti s čištěním koryta Nisy. Flotila nabídla a uspořádala kurz vodáckého minima (alias „mimina“) pro skautské „nevodáky“ v Turnově atd. Je to opravdu celá řada činností. Stačí sledovat webové stránky Flotily (7. přístavu VS Liberec), anebo odebírat pravidelně „přístavní“ časopis Neptum Times.

Tab. 2 – Vodní rok Flotily

Rok	Akce
září	<p>Schůzky oddílů (po táborech) – informace o stavu a počtu jednotlivých posádek, kdo odešel, kdo zůstal, zda mohou pokračovat v programu nebo ne, zda je nutná nějaká změna či obnova programu u jednotlivých oddílů apod.</p> <p>Primátorky – akce pro veřejnost v Liberci.</p> <p>Tři Jezy – tradiční závod v Praze dne 28. 9., otevřen široké veřejnosti.</p>
září/říjen	<p>Jablonecká Skare – závody oplachtěných plachetnic v Jablonci nad Nisou.</p>
říjen	<p>Především činnosti na Liberecké přehradě.</p> <p>Výpravy</p> <p>Víkendovky</p>
listopad	<p>Konec vodácké sezóny kolem sv. Martina (11. 11).</p> <p>Zavírání Liberecké přehrady.</p> <p>Slavnostní akt – přestup vlčat do kmene skautů.</p> <p>V klubovně – učení se praktickým věcem, na které nebyl čas – morseovka, uzle, zdravotvída apod.</p>
listopad/prosinec	<p>Noční či zimní přechod Jizerských hor – akce společná s přístavem Maják otevřená pro rodiče či bývalé členy.</p> <p>Zamykání řeky Nisy – akce pro veřejnost, dospělé členy – poslední splutí řeky od Andělské Hory mezi Chrastavou a Bílým Kostelem, součástí akce jsou i aktivity pro veřejnost.</p>
prosinec	<p>Příprava Mikulášské akce</p> <p>Oddílové Vánoce</p> <p>Návštěva bazénu – trénink</p> <p>Nadílka lesní zvěři – oddílový/přístavní stromeček (vždy v 17h 23. 12).</p> <p>Sjíždění Nisy – 25. 12. akce pro OS, dospělé členy Flotily a Majáku.</p> <p>Novoroční výstup na Ještěd – především roverská akce.</p>
leden	<p>Ples – nejbližší neděle k výročímu dni Flotily 20. 1.</p> <p>Maškarní ples – pro vlčata a žabičky (Flotila, Maják).</p> <p>Jednodenní prázdniny na konci měsíce – chata Seleška – např. akce Dobyetí severního pólu, nebo zimní aktivity v terénu.</p>

únor	Klubovna – dotahování věcí a činností, které se nestihly.
březen	Schůzky oddílů Jarní prázdniny (podle toho na jaký měsíc vyjdou)
duben	Začátek vodácké sezóny. Odemykání řeky Nisy – akce pro veřejnost, pro dospělé členy – stejný úsek, kde probíhá Zamykání řeky Nisy (viz měsíc listopad). Odemykání Liberecké přehrady – záležitost jednotlivých oddílů. Lampionová plavba – na svátek sv. Jiří (24. 4.) – akce pro veřejnost.
duben/květen	Kotorský závod (už 30 ročníků) – závod pramic na Liberecké přehradě, dovednostní a rychlostní závod pro vodní skauty nejen z Libereckého kraje.
květen	Skare (skautská fregata) – akce 1. 5. závod oplachtěných pramic na Sečské přehradě u Chrudimi, někdy také na Slezké Hartě (Slezsko). Vodácká sezóna – otevírání řek – oddíly se připravují na řeky, kontrolují se pramice, Jarní plavba – společný výjezd s ostatními oddíly na řeku Jizeru, někdy i Ploučnici; účast na dalších akcích pořádaných jinými středisky z Libereckého kraje.
červen	Dětský den na Liberecké přehradě – akce 1. 6. pro veřejnost, především pro děti. Poselství řeky Nisy – tradiční akce pro veřejnost v předposledním týdnu v měsíci červnu. Příprava táborů.
červenec	Tábory (14 dní) – momentálně místo Stvolínky, dříve se jezdilo na místo Kopřiviště u přehrady Orlík. Putovní tábory (puťáky) na řekách jako Morava, Lužnice, i Slovensko.
srpen	Roverské akce Schůzka vedení – aktuální informace o jednotlivých lidech, kteří budou schopni nadále vést oddíl a zapojovat se aktivně do programu během roku – odcházení na VŠ apod.

Stručně popsány aktivity pro veřejnost, které se bez vodních skautů neobejdou:

Liberecké primátorky - plavba netradičních plavidel (dnes vystrojení skauti a ne lodě) po Nise, od liberecké tržnice k fotbalovému stadionu, v současné době v podobě „námořnických“ hrátek pro příchozí děti na Nise a v přilehlém parku Na Rybníčku – vždy pod záštitou stávajícího primátora města Liberec.

Poselství víly Nisy pod mottem: „*Nisa – řeka, která nás spojuje*“, které má za cíl šířit poselství měst a obcí, v současnosti pod záštitou hejtmana Libereckého kraje. Plavba za hranice (po hranici) až na soutok Nisy s Odrou. Flotila svou účast udržela i přes výměnu představitelů Liberce a Jablonce nad Nisou.

Lampiónová plavba (pravidelně 24. dubna - svátek patrona skautů sv. Jiřího) – akce především pro děti, ale i pro širokou veřejnost, kterou organizují společně oba vodní přístavy. U přehrady jsou připraveny atrakce pro děti a rodiče a nakonec den uzavře večerní plavba po Liberecké přehradě na pramicích s lampióny.

Většinu akcí pro veřejnost organizují oba vodní přístavy společně. Což ukazuje na skutečnost, že i přes nepřízeň osudu a neshod, které oba přístavy poznamenaly, dokáží v dnešní době spolupracovat a společně organizovat některé aktivity nejen pro veřejnost.

Souhrn teoretické části

V teoretické části práce jsem se zabývala vodním skautingem – vznikem, historií, současností a také jsem popsala historii a současnost vodního přístavu Flotila v Liberci. Kromě vodního skautingu jsem dále popisovala pojmy jako je „hra, volný čas a jeho trávení v přírodě“. Součástí teoretické části je také přehled některých zájmových institucí zabývajících se výchovou dětí mimo vyučování ve škole. Všechno co jsem zmínila, spolu úzce souvisí.

Bez aktivního přístupu k trávení volného času by mladí lidé nemohli zažít a prožít dobrodružství, které jim skauting či vodní skauting nabízí. U vodního skautingu je přidanou hodnotou voda – element, který je nepředvídatelný. Vedle toho je tady vodácký výcvik či program, který obohacuje mladého člověka o dovednosti a schopnosti, které se mu jiné prostředí, například rodina, nenabízí. Výpravy na vodě nejsou jen romantické projížďky na lodičce. Slunečné počasí, klidná voda, nenamáhavé pádlování jednou rukou a v druhé skleničku chladivého nápoje, to jsou jen naivní představy člověka, který osobně nesjel ani jednou žádnou řeku. Snad jen v představách a u televize. Všechny expedice, plavby, tábory, puťáky zorganizované Flotilou jsou plné velkých výzev a dobrodružství. Hlavním aktérem je příroda sama. Se vším, co nabízí a jaká je. Každý vodní skaut je vychován tak, aby se dokázal na lodi a na vodě poprat se vším, co přijde. Za jakékoli situace zachovat chladnou hlavu. Nepanikařit a dokázat racionálně myslet. Vodní skaut si nemůže dovolit lelkovat. Nemůže si dovolit ani na chvíli „vypnout“. Úkolem je být vždy připraven zasáhnout, pokud je to třeba. a hlavně umět přežít na vodě.

Důležitým prvkem výchovy vodních skautů je spolupráce v týmu – být dobrým týmovým hráčem a umět si důvěřovat. Dále vodní skauting vede děti k poslušnosti a ke kázní. U vodních skautů totiž platí, že bezpečnost a kázeň jedno jsou. Na lodi platí heslo: „*Vždycky stojí jeden, mluví jeden a rozhoduje jeden*“. Bez toho by to nešlo. Jedinec rovná se trosečník. Vždy platí navzájem spolupracovat a tvořit kvalitní tým. Toto je nepostradatelnou součástí každé akce a výpravy či expedice. Také víra ve vlastní síly je nepostradatelnou hodnotou. Robert B. Powell (2007, s. 82) v knize Skauting pro chlapce, říká: „*Lod' může znamenat buď nebe, nebo peklo – to záleží čistě jenom na chlapcích, kteří se na ni plaví*“. Proto je opakujícím se heslem: „*Klidně a pomalu*“.

Odpověď na otázku po důvodu vzniku skautského hnutí, odpověděla jedna z osobností z vodního skautingu takto: „*Na přelomu 19. a 20. století byla situace s mládeží velmi tristní. Zejména ve Velké Británii se to projevovalo velmi výrazně. Jediná možnost, jak se s tím vypořádat, bylo dát mladým dospívajícím klukům nějaký program. s geniální myšlenkou přišel*

bývalý generál Robert Baden Powell, který měl zkušenosti z Burské války, kdy se dospívající mladíci využívali jako stopaři či zvědové. K principu přežití v přírodě se postupně přidávaly ideály být prospěšný sobě, sloužit druhým, králi, vlasti. Tedy určité ideály rytířství. Patronem se stal svatý Jiří a lilie, jako znak v sobě mimo jiné skrývá i symboliku tohoto rytířství. z Velké Británie se hnutí rychle šířilo do celé Evropy a tedy zásluhou Antonína B. Svojsíka i k nám. Česká cesta se ale přeci jen trochu lišila. Na rozdíl od světového hnutí nebyla tolik spjatá s křesťanstvím a pak také v sobě spojovala ideály úcty a pokory k přírodě Ernesta Setona“.

Touto odpovědí bych tuto kapitolu mé práce uzavřela. Jsem optimista a věřím, že s dnešní mládeží to není tak špatné, jako tenkrát ve Velké Británii. Přece jenom uběhlo hodně času a spousta přístupů k výchově a vzdělávání mladých lidí mimo školu se zprofesionalizovala. Možná právě proto existuje (nejen u nás) spousta organizací či institucí nabízejících různé zážitkové akce plné dobrodružství, přežití v přírodě a překonávání svých vlastních hranic. Zvláště v dnešní době, která je plná „lákadel“, technologií, internetu, počítačů, nejrůznějších médií, které okrádají mladého člověka o smysluplném trávení volného času například v přírodě. Dříve, když skauting vznikl, se mnohem více četlo. Mladí lidé měli načtenou hromadu knih tzv., foglarovky, zapletalovky a další, které je inspirovaly k tomu, najít to dobrodružství a určitou romantiku ve svém životě, o kterém četli. Nezáleží na tom, že některé představy se mýjely se skutečností. Jde především o princip – o to, že měli vlastní zájem a vůli něco zažít či prožít. Udělali první krok k tomu, co nikdy předtím neuskutečnili. Vždy záleží jen na nás, zda chceme něco zažít.

II. Praktická část

Z teoretické části je zřejmé, že tématům ve skautingu se věnovala celá řada publikací, ale žádná se nezabývá VS. Proto jsem se rozhodla ve své práci, že budu analyzovat dlouhodobou práci 7. přístavu VS Flotila Liberec.

1. Cíl výzkumu

Cílem výzkumu bylo zjistit, jaké přínosy má vodní skauting pro dnešní mladou generaci – myšleno mladí lidé ve věku 10 až 20 let. Člověk je, jak známo, **animal sociale – tvor společenský**. v tom se shodují biologové, filozofové i psychologové. Můžeme říci, že lidský jedinec je odkázán na společnost stejně silně jako mravenec nebo včela na mraveniště či úl, i když jiným způsobem. Tento jedinec je členem nějaké konkrétní sociální skupiny, ve které se projevuje. Jeho prožívání a jednání ve společnosti je určováno právě sociálními skupinami, do kterých patří. Vodní skauting je součástí organizace Junák – český skaut z. s. Říčan (2005, s. 203-206) říká: *„Jedná se o formální skupinu, která má pevně stanovenou úlohu, jednoznačně určenou organizací, jasné rozlišování mezi členy a nečleny. Jednotliví členové takových skupin mívají přiděleny konkrétní úkoly, pravomoci a odpovědnost atd.“*. Proto jsem na základě výzkumu zjišťovala, jaké konkrétní přínosy má vodní skauting pro dnešní mladé lidi, jak členství u vodních skautů může ovlivnit jejich život, jednání či způsob myšlení. Najít tyto prvky působení na jednu skupinu účastníků v rámci hloubkového rozhovoru. Zároveň se přesvědčit o názorech rodičů dětí, které jsou členy vodních skautů, v čem spatřují přínos vodního skautingu resp. členství u Flotily dotazníkovým šetřením.

Konkrétně jsem se rozhodla výzkumem **ověřit hypotézu, že Flotila svou dlouhodobou činností splňuje hlavní deklarovaný cíl skautingu, jímž je všestranné působení na rozvoj osobnosti**, nikoli pouhé organizování aktivit pro bezrizikové vyplnění volného času dětí a mládeže nebo učení konkrétních znalostí a dovedností, například v přežití v přírodě, přestože právě tyto stránky jsou od skautingu neoddelitelné a také jej zpravidla v očích veřejnosti nejčastěji charakterizují. Jinými slovy, že hlavní význam skautingu je v jeho pozitivním působení na celoživotní rozvoj osobnosti, a ověřit, zda ti, kdo prošli Flotilou nebo s ní v současné době spolupracují, tuto tezi z vlastní životní zkušenosti potvrzují.

Flotila jako objekt výzkumu se jeví zvláště zajímavá tím, že skautský přístup používá již od svého založení (20. ledna 1946), tedy prakticky o 20 let déle, než tak činí současný český

Junák od doby své obnovy. Tím bylo možné ve výzkumu kromě jiného sledovat její dopad na všechny generace.

2. Metodologie výzkumu

V této praktické části bakalářské práce uvádím přístupy metodologie, které jsem v práci použila. Navazuji objasněním cíle výzkumu, výzkumnými otázkami a vysvětlením volby metod. Dále popisuji výzkumný vzorek a jeho výběr, na který navazuje analýza výzkumných dat. Závěrem je provedeno celkové shrnutí a s ním spojené vyhodnocení výsledků šetření.

Kvalitativní a kvantitativní výzkum

V práci se kombinují přístupy dvou metodologií. Jak ale dodává Švaříček (2007, s. 25), pro doplnění a zjištění různých aspektů je možné použít oba přístupy. Je tedy vidět, že nejsou soupeřícími programy. Stručně popíšu, o jaké přístupy v mé práci jde.

- a) Kvalitativní výzkum – **hloubkový rozhovor** (cílová skupina: osoby s přímým vztahem k Flotile).
- b) Kvantitativní výzkum - **dotazník** (cílová skupina: rodiče dětí ve Flotile).

3. Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka:

Přínos VS / členství u Flotily pro dnešní mladou generaci?

Výzkumné podotázky:

- ✓ Jak probíhal rozvoj vodního skautingu v Liberci?
- ✓ Jak formovalo členství ve Flotile osobní život členů?
- ✓ Co bylo rozhodující pro vstup k vodním skautům/ do Flotily?
- ✓ Jaká byla osobní cesta k VS / Flotile?
- ✓ Význam členství pro mladé lidi?
- ✓ Názory či postoje k členství mladých lidí u VS / Flotily?

4. Výběr a charakteristika sledovaného souboru

4.1 Výběr respondentů pro kvalitativní výzkum

Proces výběru výzkumného vzorku jsem volila podle informací v podkapitole doporučení (Hendl 2008, s. 151), dále jsem využila jednu osobu ze skupiny respondentů, jak se jim ve kvalitativních studiích říká „dveřníci“ (tzv. gatekeepers), která mi umožnila přístup k zajímavým jedincům a informacím z prostředí vodních skautů v Liberci, které bych za normálních okolností hledala dlouho, anebo bych k nim nenašla cestu. Hendl (2008, s. 150) uvádí: *„Informace o použitých „dveřnících“ jsou důležité pro posouzení dosažených výsledků a při úvahách o jejich přenositelnosti, protože jestliže „dveřník“ otevře jedny či více dveří, může s tím spojovat vlastní zájmy“.*

Pro účely mé bakalářské práce jsem spolupracovala s konkrétním „dveřníkem“, který mi vybral jednotlivé respondenty ať už bývalé, nebo současné vodní skauty především z Liberce nebo jeho okolí, jejichž doba členství v této organizaci byla minimálně pětiletá. Myslím si, že tato doba je dostatečně dlouhá na to, aby ovlivnila názory, postoje, utváření systému hodnot a přínosu pro život či významu osobní cesty ke členství.

Tato skupina respondentů spadá do věkové kategorie 20-85 let, při čemž jsem ji nazvala „generační“ a rozdělila jsem si ji tři „generační skupinky“ následovně:

- ✓ první generace 20 – 35 let
- ✓ druhá generace 40 – 55 let
- ✓ třetí generace 60 – 75 (max. 85 let)

Rozdělení do tří skupin jsem zvolila proto, aby byly zastoupeny všechny tři generace. Každá „generační skupinka“ má 3 respondenty v jiném věku, kdy jde o jinou etapu lidského života, pro kterou je typické a důležité vždy něco jiného. Proto byly rozhovory s jednotlivými respondenty individuální a jinak bohaté na informace v odpovědích. Tím, že jsou respondenti různě dlouho členy vodních skautů, mají samozřejmě jiné zkušenosti a názory či postoje ke smyslu vodního skautingu. Kromě zajištění reprezentativnosti vzorku mne zajímaly odlišné či naopak shodné postoje těchto tří generací.

Výběr respondentů probíhal následovně. Ze seznamu potencionálních respondentů, jsem společně s už zmíněným „dveřníkem“ konzultovala, koho je vhodné oslovit. Výběr byl volen dle těchto kritérií: muži i ženy, různě dlouhá doba členství u Flotily, minimálně 3 lidé v každé „generační skupince“, aktivní / neaktivní člen Flotily, dosažená funkce u Flotily. Považuji tato

kritéria za velmi cenná z důvodu objektivnosti dat. Nejdříve jsem oslovila osobně jednotlivé respondenty s tím, zda souhlasí s rozhovorem (včetně jeho nahrávky), který bude použit pro účely mé bakalářské práce. Poté jsem je hned nebo e-mailem seznámila s tématem práce, a pokud projevíli zájem, domluvila jsem si s nimi schůzku na konkrétní den a čas. Úvod rozhovoru pak probíhal stejně: představení výzkumníka, tématu bakalářské práce, připomenutí s prosbou, zda souhlasí s nahráváním rozhovoru a také je ujistila o anonymitě. Této anonymity jsem dosáhla záměnou jejich jmen či přezdivek za čísla, tím se zabránilo případné identifikaci jednotlivých účastníků rozhovoru, která by mohla vést k jejich poškození a narušení soukromí (viz Tab. 2. – Charakteristika respondentů).

Výzkumný vzorek tvořilo 10 respondentů. s jedním respondentem jsem otázky do hloubkového rozhovoru konzultovala, tím jsem si udělala jasno, jak s účastníky rozhovoru budu komunikovat a na co se jich budu ptát. Vytvořila jsem si tedy přípravu. Švaříček (2007, s. 167) k přípravě rozhovoru dodává, že účelem přípravy je udělat si jasno v tom, na co se chci ptát a proč se na to chci ptát. Pokud si připravíme schéma, ještě to neznamena, že se dramaturgie rozhovoru musí držet pořadí otázek. Někteří dotazovaní respondenti jsou nebo byli členy stejného vodního přístavu Flotila. Někteří se účastnili v minulosti jedné expedice Flotily a jeden respondent byl vodním skautem v jiném městě než Liberci. Proto se odpovědi ve většině případů shodovaly a jen některé se lišily, převážně u otázek osobního charakteru. v zásadě se ale doplňovaly.

Tab. 3 – Charakteristika respondentů

R. č.	Délka členství	Registrovaný člen	Aktivní účast	Občasná účast	Generace
1	od r. 47	ano	ano		G 3
2	od r. 89	ano	ne	ne	G 2
3	od r. 45	ne *)	ne		G 3
4	od r. 2003	ano	ano		G 1
5	od r. 2003	ano	ano, výpomoc u vlčat a skautů		G 1
6	od r. 2003	ano	ano		G 1
7	od r. 86	ano	ne	ano	G 2
8	od r. 2015	ano	ano, výpomoc u vlčat		G 1
9	od r. 86		ne	ne	G 2
10	od r. 45	ne *)	ne	ne	G 3

*) Jde o respondenty, kteří se vyjadřovali především k historii Flotily a k vodnímu skautingu obecně (nejen v Liberci).

4.2 Výběr pro kvantitativní výzkum

Zde výběr vzorku pro tento výzkum probíhal podobně jako v předchozí podkapitole – po konzultaci s konkrétním člověkem, jsem sestavila a pak rozeslala dotazník elektronickou formou mezi respondenty. Tato skupina respondentů se lišila od té „generační“ především tím, že nebyla podstatná věková kategorie. Důležité pro tuto skupinu bylo, zda mají děti členy vodního skautingu - konkrétně vodního přístavu Flotila. Nestandardizovaný dotazník byl anonymní a dobrovolný. Respondenti byli ujištěni o tom, že jejich odpovědi budou použity pro mou bakalářskou práci, kterou včetně dotazníku poskytnu přístavní radě Flotily pro jejich zpětnou vazbu. Dále jsem je poprosila o to, aby neodkládali vyplnění dotazníku na pozdější dobu. Sběr informací pomocí dotazníku měl také termín ukončení. Respondentům jsem samozřejmě poděkovala za jejich čas a ochotu.

5. Metody sběru dat

5.1 Hlubkový rozhovor

Prostřednictvím hlubkového rozhovoru jsou zkoumáni členové určitého prostředí, určité specifické sociální skupiny s cílem získat stejný pohled či pochopení na nějakou probíhající událost, jakým disponují členové dané skupiny (Švaříček 2007, s. 159). v tomto případě jsem se rozhodla pro polo-strukturovaný rozhovor vycházející z předem připraveného seznamu témat a otázek. Tato metoda byla praktická v tom, že jsem mohla vstupovat do rozhovoru a pokládat doplňující otázky během jeho průběhu. Díky tomu jsem se mohla ujistit, zda jsem správně pochopila, co mi dotazovaný říká / odpovídá, anebo zda neodbíhá příliš od tématu či otázky. Ke každému rozhovoru jsem si předem připravila seznam otázek vycházející z výzkumných podotázek (viz třetí kapitola bakalářské práce) v podrobnostech s přihlédnutím k charakteristice respondenta.

Realizovala jsem celkem 10 rozhovorů s respondenty, z toho se sedmi jsem se setkala osobně a tři respondenti mi odpověděli na otázky elektronickou formou – konkrétně e-mailem. Každý rozhovor z těch sedmi, trval jinak dlouho. Jeden byl otázkou dvou hodin, jiný hodiny či hodiny a půl. Nejdelší rozhovor byl cca tří hodinový. Délka rozhovoru byla závislá na osobnosti respondenta. Snažila jsem se o citlivost, otevřenost, kritičnost, řídit rozhovor a klást jasné otázky vycházející se znalosti situace, ve které dotazovaný právě je nebo byl v souvislosti s hlavní výzkumnou otázkou kvalitativního výzkumu v této práci. Rozhovory probíhaly jak v rodinném prostředí respondenta, kde jsme přizpůsobili podmínky k nahrávání,

tak i v prostředí Krajské vědecké knihovny v Liberci. Jeden rozhovor probíhal v jednom restauračním zařízení. Rozhovory jsem nahrávala pomocí svého notebooku a následně jsem je doslovně přepisovala do textové podoby. v příloze přikládám jeden / dva rozhovory s vybraným respondentem. Samotný výzkum probíhal během měsíce února a března 2016.

5.2 Nestandardizovaný dotazník

V mé práci využívám nestandardizovaný dotazník, jako nástroj sběru dat v kvantitativním výzkumu, doplňuje či dokresluje především kvalitativní výzkum, který je v mé práci ten podstatný. Mladá generace (myšleno mladí lidé ve věku 10-20 let) nemůže ještě přirozeně posoudit, jaký přínos pro ni má členství u vodního skautingu. Proto jsem vytvořila dotazník pro skupinu respondentů, kteří mohou zodpovědět otázky týkající se účasti dětí ve Flotile a otázky s nimi související. Jeho obsah jsem sestavovala pomocí služby Survio (survio.com), což je nástroj pro velmi snadnou tvorbu online dotazníků, který se poskytován uživatelům zdarma. Survio obsahuje několik předpřipravených vzorů dotazníků i grafických šablon. Vytvoření nového dotazníku je proto velmi rychlé. Sbírané odpovědi jsou automaticky zpracovány do přehledných výsledků v reálném čase, a to formou grafů, tabulek, PDF reportů a datových souborů v nejpoužívanějších formátech (Survio 2012-2016). Dotazník obsahoval 14 otázek vztahujících se k vodnímu přístavu Flotila a také k vodnímu skautingu obecně. Rozeslání mezi respondenty proběhlo elektronickou cestou. Velikost skupiny respondentů rodičů byla 35 lidí. Elektronické dotazování je novou technikou sběru dat založenou na využití sítě účastníků elektronické pošty. Elektronické dotazování spojuje výhody písemného dotazování (respondent vidí před sebou dotazník), je nesmírně rychlé, levné a urychluje zpracování dat, protože všechna data jsou již v elektronické podobě (Management, Marketing 2016). Respondenti odpovídali v prvních třech týdnech měsíce dubna 2016. v den uzávěrky vyplňování dotazníku odpovědělo 20 respondentů.

6. Postupy zpracování

6.1 Hlubkový rozhovor

V případě hlubkového rozhovoru jsem po dokončení přepisů každého rozhovoru udělala analýzu dat. Ta probíhala technikou otevřeného kódování. Snažila jsem se postupovat tak, že jsem si nejprve analyzovaný text - přepsaný rozhovor – rozdělila na jednotky. Jednotkou může být slovo, odstavec, věta či celé souvětí. Dále se doporučuje nevolit hranice jednotky formálně, nýbrž podle významu tzn., že se jednotkou stává významový celek různé

velikosti (jednou to může být slovo, podruhé delší souvětí). Tyto vzniklé jednotky jsem následně označila kódy = slovo nebo krátká fráze (Šeďová 2007, s. 211-212). Jednotlivé kódy, které mi z textu vplynuly, jsem se snažila zařadit do specifických kategorií. Hledala jsem mezi těmito kategoriemi souvislosti a na základě toho jsem sestavila kategorizovaný seznam a z něj vytvořila schéma několika hlavních kategorií.

- ✓ Obecné vnímání VS
- ✓ Historie
- ✓ Program
- ✓ Přijímání vzorů
- ✓ Potřebnost disciplíny
- ✓ Přínos pro život (Transfěr)
- ✓ Náhledy na současnou mladou generaci
- ✓ Význam skautských symbolů
- ✓ Výchova
- ✓ Koedukace

Následně jsem pod tyto hlavní kategorie přidala podkategorie, které v následující kapitole Interpretace dat rozepisují.

6.2 Dotazník

Kódování získaných dat a vytvoření datové matice proběhlo pomocí internetové služby Survio (survio.com). Tím jsem získala základní výstupy v podobě grafů a tabulek výsledků, které jsem dále zpracovala v tabulkovém procesoru Excel, a které dále v práci komentuji.

7. Interpretace dat z hloubkových rozhovorů

7.1 Obecné vnímání vodního skautingu

Na začátku kapitoly uvádím několik tabulek, které jsem si vytvořila během analýzy rozhovorů. Obsahují názory, postoje, přínosy, důvody nebo hodnoty účastníků, které pro ně během členství měly určitý vliv a sílu. Pozitivní je fakt, že všichni jsou hrdí na to, že mohli být, nebo jsou vodními skauty.

Uvedu zde, co z průzkumu již zmíněné agentury Ipsos (2015) vyplývá a jak česká společnost pohlíží na skauting. Průzkum koresponduje s tím, co z rozhovorů s účastníky vyplynulo. „Kromě aktivit v přírodě vnímají lidé skauting jako aktivitu, která je vhodná pro všechny děti bez rozdílu pohlaví či jakéhokoliv jiného rozdílu. Členstvím ve skautu navíc děti nabývají kladných charakterových vlastností. Nejen, že prožijí spoustu zážitků a dobrodružství, ale naučí se i spolupracovat s druhými, pomáhat ostatním, naučí se samostatnosti a rozvinou svou tvořivost. Skauting je tedy mladému člověku celkově prospěšný. Skauti lidem nepřipadají nějak zvláštní. Členství ve skautu dokonce vnímají pozitivně. v jejich podvědomí skauting rozhodně není o tom, že by si zde děti jenom hrály. Co ale skauting postrádá, je inovativnost“.

Tab. 4 – Přidaná hodnota vodního skautingu

R. č.	Odpověď
1	Námořnická romantika, hra na námořníky, výchova k zodpovědnosti, vodní sporty, plnohodnotné využití času, překonávání sebe sama, fyzicka.
2	Voda, spolupráce, důvěra, disciplína.
3	Voda - obohacující program a zážitky, vodácké doplňky, celoživotní kamarádství, zodpovědnost, soběstačnost, technické dovednosti, splavování řek, zážitky z nočních her a plaveb na řekách, posádka, větší fyzická odolnost a tvrdší výchova než u suchozemských skautů.
4	Voda, disciplína, poslušnost, rychlé přemýšlení, skautská výchova, jiný pohled na věc - jak a co by mělo být a fungovat, dobré chování a míra zodpovědnosti, dobrodružství, dobrá nabídka jak využít volný čas, příležitost se něčemu naučit, něco zažít, dozvědět, být lepší než jsem.
5	Síla kamarádství, kolektiv.
6	Kamarádi, ježdění na vodě, velké/malé akce.
7	Voda, samostatnost, celoživotní přátelství, společné zážitky s kamarády, pohyb, sport.

8	Voda, respektování autorit, úcta k národním symbolům, pravidla, „armádní dech“.
9	Voda, hodnoty, tolerance, řád, pravidla, smysl pro pořádek, schopnost říct svůj názor a postavit se za něj, celoživotní přátelství, banda kamarádů.
10	Poznání světa řek a jezer.

Tab. 5 – Důvod příchodu k vodním skautům

R. č.	Odpověď
1	Bratr u VS, vlastní zvědavost
2	Náhoda
3	Vlastní iniciativa
4	Inzerát
5	Rodiče
6	Rodiče
7	Spolužák ve třídě
8	Dobrá parta lidí na 1. plavbě Odra-Nisa
9	Vlastní iniciativa, četba "foglarovek, zapletalovek", vyzkoušet, co četl, inspirace
10	

Tab. 6 – Negativa vodního skautingu

R. č.	Odpověď
1	Fyzicky náročný, více předpisů, člověk neplavec, výše příspěvku, tábory dražší než v jiné organizaci - vyšší náklady na akci, vyšší náklady na vybavení (lodě, pádla, doprava lodí...).
2	Člověk neplavec, jednostranně zatěžované pádlování.
3	Finanční zátěž, tvrdší/náročnější podmínky.
4	Někdy vytrvalý déšť na akcích, chybí vhodný roverský program (roveři se nudí, dost často pak odcházejí), nechut' do vedení, roveři nejsou dostatečně uvědoměli či zodpovědní k povinnosti vedení oddílu, VS bere čas - hlavně příprava programu (tábory, výpravy...), může chybět určitá jedna generace vrstevníků.
5	Nemyslí si
6	Šikana
7	Nevnímá
8	„Mimo“ pro jinou soc. skupinu lidí – v očích ostatních se může člen VS jevit jako

	podivín a blázen.
9	Nedostatek času na vedení oddílu, odchod na VŠ, rodina, náročný program.
10	

Tab. 7 – Hrdost na členství u vodních skautů

R. č.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hrdost	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano

7.2 Historie

Tato první hlavní kategorie analytického schématu obsahuje jednotlivé výpovědi respondentů vztahující se k historii vodního skautingu v Liberci, konkrétně přístavu Flotila. Vyjadřují se také k tomu, jaký byl a je důvod Flotily, že je zaměřena na jeden kmen (gender). a také, jak vnímají postavení vodního skautingu v Junáku v ČR obecně.

Proč vznikl vodní skauting v Liberci, osoba č. 1 odpověděla: „Protože to bylo v době takové poválečné euforie, kde vznikaly vodní oddíly jako houby po dešti, některé zanikly, některé se udržely, a jak jsem říkal, ti liberečtí kluci si tenkrát řekli, že budou něčím jiným, že budou vodní skauti a že dokážou, že jsou dobří, ba ještě lepší a že Liberec přesto že má jenom tu Nisu, tak podmínky na vodní skauting má na malé přehradě a na řekách v okolí“.

„Tenkrát se ten vodní skauting bral spíše jako hra na námořníky nebo něco takového, nebylo bezpodmínečně nutný, aby to byla divoká nebo chlupatá voda, rafting se tenkrát neznal, a jezdilo se spíš po klidných řekách, po jezerech, přehradách a podobně a to jsme tu měli“.

„Někdo říkal, hele já znám jednoho (Olega Kovaříka), který se přistěhoval do Liberce, byl myslím z Brandejsa (Poznámka: oficiálně z Nymburka), a byl u vodních skautů a zná to, takže takhle si ho našli a on se k nim přidal. Pravda je, že v té době do toho Liberce jako do pohraničí, se lidé nevrhli hned v květnu 45, ale postupně přicházeli v různých vlnách, prostě někteří odcházeli, takže to nebylo nic neobvyklého, že v lednu tady nebyl a v dubnu už je u oddílu, on měl zkušenosti, on byl skutečně vodním skautem, který měl nějakou ucelenou představu zase vod toho oddílu, odkud vyšel a těm klukům dával do trika, tak jak on si to představoval. s tím jak je školil“.

Osobní vzpomínka osoby č. 1, která se zmínila o době tzv. „**Libereckého jara**“, která byla i zde v Liberci rozkvětem skautingu: „Rok 1968 byl podivuhodný i pro skauting. v Liberci se náhle vyrojilo hodně lidí, o kterých jsem netušil, že by mohli být kdysi skauty. Nadšení bylo veliké, peněžními dary nikdo nešetřil, výroba krojů a skautské výbavy se zázračně rozbíhala, rychle vznikalo mnoho oddílů, úřady šly skautům „na ruku“ při shánění např. kluboven. v Liberci bylo několik vůdčích osobností, jednak ze „staré“, možná ještě předválečné éry

třeba bratr Tom (Jaroslav Tomsa) i novějších; z nich byl jedním z nejčilejších ZET (Miloš Zapletal).

Formování Flotily v době, která byla podepsaná historickým konfliktem mezi oběma přístavy v Liberci, popisuje osoba č. 1: „Konflikt byl v roce 90, který vznikl tím, že ti kapitáni, ti činovníci či dospělí původně z toho Majáku (Poznámka: název druhého přístavu v Liberci) chvíli hledali způsob jak to nějak udělat aby se mohlo aspoň skoro skautovat a vznikla Flotila a pak přišel rok 90, tedy přesněji - on přišel prosinec 89, kdy se obnovil Junák a skauting jako takový a ti, kteří těch 20 let se kolem Flotily nemotali, tak obnovili přístav. My, kteří jsme se domnívali, že pokračujeme v přístavu, jsme najednou byli posláni na jinou kolej, že my nejsme to, co oni si představují a mě bylo líto těch lidí, oni za těch zhruba 20 let zestárli, což já taky, ale za mnou stáli vychováni další, i když vůči skautingu nedonošení nebo něco takového -a ten konflikt byl skutečně. Konflikt se vyřešil jediným možným způsobem, jakým se vyřešit dal, to znamená, tehdy nám předseda okresní rady řekl, že když může být v Liberci několik pěších středisek, tak co by v Liberci nemohly být dva vodácké přístavy, jeden bude Maják, který bude dělat tak, jak skončil, to je v ryze skautském duchu výchovném a budeme se muset učit, kam se posune další dětská generace. a vedle nich bude Flotila, která tohle všechno zná a umí a trošku přidá v tom skautském ideologicko – výchovném“.

Osoba č. 1 k historii vodního oddílu v Liberci doplňuje: „Kdežto ti **kluci si řekli**: zkusíme to **pod Skloexportem** to je takový velký podnik, má hodně zaměstnanců, budou mít děti, založíme to takzvaným nábořem, abychom nemuseli všechno plnit od začátku, takže pozveme šestníky od vlčat (rádce od vlčat), takže 4 šestníky, aby nám udělali takovéto kondenzační jádro, aby se to rozběhlo rychleji a v ten den, kdy jsme je pozvali, tak přišli nikoli 4 šestníci, ale přišli 4 děti ze Skloexportu z náboru a 4 kompletní šestky vlčat. Oni ti šestníci – mladounký 11-12 -13 letí - drželi spolu, oni si to kamarádství, jako my dospělí udrželi, a řekli si: kluci už je to tu zas a jedem znovu, začínáme. a to byla kompletní oddílová vlčácká smečka, nebo téměř (kromě těch kdo se odstěhoval), tak ti nastoupili a ta Flotila v podstatě vyrostla z jednoho z těch oddílů, co měl přístav Maják – z těch vlčat“.

Postavení vodního skautingu v Junáku – českém skautu podotkla osoba č. 10: „Já si myslím, že ideově a myšlenkově (což je asi pro skauting rozhodující) jsou nebo by měly být zcela totožné. Odlišné jsou jen méně důležité „výrobní prostředky“. Pěší skauti mohou navštívit jiné kraje než jejich „vodní bratři“, ti zase niterněji poznají svět řek a jezer, ale nejsou to nijak striktně oddělené kategorie ani říše. Jeden z nejznámějších českých vodních skautů Jaroslav Braňka Novák byl blízkým spolupracovníkem A. B. Svojsíka, tajemníkem Svazu skautů atd.“.

K českému skautingu a jeho velkému pozitivnímu vlivu na mladé lidi, se zmínila osoba č. 3: „Český skauting měl hodně hluboký kořeny, a že byl v mnoha směrech lepší než skauting světový, který zůstával někde spíš na povrchu. Tady to šlo do větší hloubky. Lidi tím víc žili, nebylo to jen období určité. Jednou skautem - vždycky skautem, tady pro mnoho lidí platilo“. Máme tady krásnou českou krajinu, takže tady byl ten skautský život jiný než třeba v Anglii, kde jsou všechny pozemky většinou soukromý a nikam se moc nemohlo. Tam je ta krajina překultivovaná, ale tady je třetina lesů. Spíš naopak, že ti skauti, kteří se dostali do emigrace v zahraničí, tam velice dobře uspěli“.

Na závěr osoba č. 2 dodává: „Vlastně vodní skauting zakládal bratr Baden Powella“.

7.3 Program

Skauting využívá rámcový vzdělávací program v podobě stezek, motivovaných příběhy s úkoly na různých dovednostních úrovních. U vlčat skautů používají stezku vlčat inspirovanou knihou Mauglí, světlušky mají stezku inspirovanou příběhem Lucinky a její kouzelné lucerny. U vlčat a žabiček vodních skautů se ujala stezka inspirovaná knihou Plavby Čolka a Žabky, ke které dotazovaný č. 1 doplňuje: „Nám se podařilo udělat plavby Čolka a Žabky a ano je to motivováno prostě: vnoučata jsou na prázdninách u svého dědečka vysloužilého kapitána a teď prožívají různá dobrodružství a ta dobrodružství mají vlastně stejné úkoly jako oni mají v té vlčácké stezce a v té cestičce světlušek, jenomže my to máme od rybníka až po moře, všechno stavěné ale chci říct a to čím se snažíme pomoci a co je ta naše povinnost nebo služba vůči ostatním, že my to máme - jsou-li světlušky a vlčata na jednom místě tak můžou jet podle našeho systému, kde my v tom rozdíly nemáme, protože je při našem počtu zbytečné a víme že jsou oddíly nebo smečky těch, které jsou koedukované, že jedou podle našeho si hrají“.

„Ten skautský program je složen z tzv. stezek, a ty stezky se různě nazývají podle věku a my vodáci pochopitelně nemáme stezky, my máme plavby logicky, ale v podstatě je to ta snaha, kdy mu říkáme - Ty jsi zodpovědný za sebe“.

Tábory v minulosti a v současnosti. Názory na vodní program během roku v přístavu Flotila. Vyjádření k možnostem vzdělávání, vlastním zkušenostem a zážitkům načerpaným z vodního programu. Názor osoby č. 1: „Dlouhá léta se jezdilo na pramicích, protože pramice je vícečlenná a v podstatě to čemu skauti říkají družina, vodní skauti říkají posádka a tenkrát skutečně ta posádka nebo ta družina současně tvořila tu posádku pramice. Pramice je optimálně sedmimístná a tolik je průměrná posádka“.

Osoba č. 7 dodává: „*Ve skautu byly nejlepší ty tábory určitě. To bylo něco jiného. Před revoluci jsme se dostali do Polska na řeky, které jsme neměli šanci nikde jinde zažít. Po revoluci bylo Holandsko, Norsko a všechno*“.

Osoba č. 4 doplňuje: „*Dřív se jezdilo na Orlik na tábor, teď už tam nejezdíme. Naposled se tam jelo na tábor v roce 2008, už jsme tam nějakou dobu nebyli, dřív se tam jezdilo pravidelně, ale bylo to dost daleko a hlavně to bylo náročný na logistiku a tak, vlčata začala jezdit do Stvolínek a teď se k nim přidávají i skauti. Ono se to dneska hodně mění. Samozřejmě skauti pak mají „puťáky“ samostatně - vyjede se někam nahoru a pak se sjíždí dolů, mají start a cíl, ale mezitím se jeden den nejede a jde se na výlet a zase se jede další den a tak. Stany bereme normálně*“.

Osoba č. 3 zmiňuje: „*Za Svojsíkovy éry se jezdilo na dva měsíce, po válce na šest týdnů na tábor, pak to kleslo po 68 roce na tři týdny, teď je to na 14 dní, což je naprosto nedostatečná doba. Ten program se rozjede, a už tábor končí*“.

Osobní vzpomínky na tábory a program v oddíle popisuje osoba č. 9: „*Byly to tábory, které byly úplně jiné. Když se na to koukám jako dospělý, tak nechápu, jak se to mohlo uskutečnit, protože je to logisticky strašně náročný. Člověk má na starosti 21 dětí a je tam potřeba přepravit spoustu materiálu a lodě. Každý den jsme ujeli určitý počet kilometrů, teď neřeknu z hlavy kolik, ale Labe teče poměrně dost svižně (smích). Každý den jsme museli bourat tábor, nalodit se, odjet někam, večer zase tábor postavit, kuchyň postavit a uvařit. Někde jsme byli dva dny, a někde jsme byli jen jednu noc. Chlapi tam tenkrát měli dohodnutý odjezd domů, tak měli přesně naplánovaný na každý den, přesně kdy a kde budeme spát, u koho budeme spát. Byly tam i nakontaktovány partnerské vodácké oddíly. Takže čas od času jsme využili jejich loděnici nebo kempy. Ale vyvrcholení byl ten tábor. Na táboře byl vždycky bezvadně připravený program. Nebylo to jen o tupém naslouchání, měli jsme tam prostor tvořit a tvořivě dělat, jak by to mělo být lepší než to je. i když "Ano Pane" jsme říkali (smích). Já jsem začínal tábor, kdy jsme jeli z Děčína po Labi kanálu do Berlína, ale tenkrát jsme do Berlína jet nemohli, protože to byl západ, tak jsme skončili v Postupimi*“.

Osoba č. 4 popisuje vodní rok v oddíle: „*Přes zimu to není, takže zimu využíváme na skautské věci, na které není čas během toho léta, kdy se chodí na vodu, a kdy se učí na vodě. Takže se většinou začíná na pramicích na jaře – nováčci začínají na tom jednodušším a pak třeba jedeme na kánoe - na schůzce na přehradě, výlety jako u těch suchozemců, samozřejmě máme i vodní akce – výpravy, na jaře jezdíme někam na víkend na vodu, pak se jezdí na ty závody do Prahy nebo se jezdí někam plachtit nebo se třeba na jeden den jede na nějakou řeku. Plachtit - to jezdíme jen na závody, protože je to náročný, určit kam a dovézt tam ty lodě*“.

a tak. Takže to jezdíme v Jablonci, kde jsou každý rok závody, na podzim jsou pak Tři jezy – celorepublikový, přelom duben květen - tak to jsou jakoby skautský celorepublikový závody - ty jsou třeba na Seči - u Chrudimi“.

Výhodu skautingu obecně zmiňuje osoba č. 7: *„Výhodou skautingu je určitě, že funguje celoročně, Já jsem nikdy nezažil normální schůzku. Půlka naší schůzky probíhala na vodě na přehradě. Tábor - tam jsou denně děti na vodě. Skauti jsou na řece, ale když my jsme byli s vlčaty, tak jsme byli na rybníku taky na vodě. Je to ten pobyt na té vodě. To je zásadní část toho programu“.* K roverskému období dodává *„Tak to byli spíš takový zážitky, které ten roving nabízí, jako akce šáhnout si na dno, přechody apod. Jako rover jsem byl v Norsku na velké vodě, začal jsem chodit na skály, takže to byl čistě roverský program. Jasně - vůdcovské zkoušky, čekatelské a postupovky“.* Zmiňuje i vlastní zkušenost se zahraniční plavbou, kterou absolvoval s oddílem: *„Expedice byla na pramicích a na raftech. Sjížděli jsme divokou vodu. Na přehradě jsme byli na pramicích a keni. Seděl jsem (osahal jsem si) - keňa, kajak, pramice, raft a plachetnice malá. Měli jsme i regulérní plachetnici. Na přehradě se trénuje no spíš ta souhra. Protože všech těch sedm lidí (posádka) musí pádlovat stejně“.*

Osoba č. 9 popisuje svůj dojem z fungování a organizování během totality: *„To co jsme my zažili za totalitního režimu tak v dnešní době nevím, jestli by to bylo realizovatelný. Prošel jsem si celý rok v oddílu a následovaly prázdniny, kdy jsme tenkrát jeli na expedici, na kterou se jezdilo co dva roky mimo Českou republiku. Střídali jsme to, že jeden rok to bylo na Kopřivěšti u Orlíku, druhý rok ti větší jeli na expedici“.* Zmiňuje vodní program – tréninky na Liberecké přehradě:

„Začátek byl září, a dokud přehrada nezamrzla, tak se jezdilo. a vždycky část té schůzky se děla na vodě a pak jsme byli v klubovně. Samozřejmě k tomu nás vedlo jak se chovat na vodě a různé navigace“. Vzpomíná na časopis Neptun Times, který vydávala a stále ještě vydává Flotila:

„Já do dneška vzpomínám, že na noční hlídce se člověk těšil, že o půlnoci to vycházel táborový půlnočník Times, kde každý večer před půl nocí vedoucí prostě napsali A4, kde se udělali časy, novinky, co se událo a co se bude dít“.

Osoba č. 5 odpověděla: *„Myslím si, že by akcí a aktivit na vodě mohlo být víc. Já sám chodím s vlčaty při každé možnosti na vodu o schůzkách. Dost mě štve, že spousta lidí i od roverů, ještě neumí pádlovat a vodní program se z akcí vytrácí. Ale i přes všechno mě nejvíc baví kamarádi, ježdění na lodi, „kravení“, oslavy a různé „párty“, které máme s kmenem, pomáhání s akcemi a hlavně tábory“.*

Názory dotazovaných na současný program a co je nejvíc baví. Osoba č. 4 doplňuje: „*Baví mě ta realizace, že to připravujeme a pak takový ty pozitivní chvíle, kdy vidíš, že se to povedlo, že si to užili, že jsou spokojení a tak, nebo závod dopadne dobře, takže to jako nejvíc co mě motivuje dál*“.

Osoba č. 6 dodává, co jej nejvíc baví: „*Právě ta parta kamarádů, velké akce, malé akce, ježdění na vodě. Je fajn, přestože se na vodu nejzdí úplně často. Beru děti na pramice na přehradu*“.

Osoba č. 7 zmiňuje také tábory pro bývalé skauty, které osobně realizuje: „*My dokonce fungujeme tak, že po táboře s vlčaty zůstáváme a přijíždí za námi kamarádi se svými dětmi a děláme tábor pro bývalé skauty, kteří mají děti do pěti let. Teď jsme to dělali asi pátý rok po sobě. Jsou to rodiny, které využívají naše potáborové tábořiště. Na tomto táboře už je to volné tím, že jsou tam maminky s dětmi. Tady to to nemá s klasickým skautingem nic společného. Je to spíš použití kulis skautského tábora pro malé děti*“.

7.4 Přijímání vzorů

Dříve zmíněný výzkumu Děti v ringu dnešního světa (Bocan et al. 2012, s. 62) ukazuje k tématu toto: „Z odpovědí na otázku, zda existuje vzor, kterému by se děti chtěly podobat, výzkum zjistil, že má nějaký vzor jen polovina oslovených dětí (51%). Děvčata a hoši z druhé poloviny (49%) se buď dostali do rozpaků, nebo rovnou prohlásili, že žádný vzor nemají. Nemálo dospívajících se dnes identifikuje spíš s určitou skupinou či celou subkulturou než s jednou konkrétní osobou. To může mít příčinu buď v tom, že vnímavost dětí v tomto směru je malá, nebo takové vzory v jejich okolí skutečně neexistují. Komu se nejčastěji chtějí podobat ti, kteří nějaké vzory mají?“ Výroky děti, které nějaký vzor uvedly:

Sportovec/sportovkyně: 288 dětí, 27 %

Tatínek: 93 dětí, 8 %

Zpěvák/zpěvačka/hudebník: 184 dětí,
16,5 %

Fiktivní/pohádková postava: 74 dětí, 6,5 %

Kamarád/kamarádka: 51 dětí, 5 %

Maminka: 141 dětí, 13 %

Herec/herečka: 50 dětí, 5 %

Ostatní příbuzní: 113 dětí, 9,5 %

Výzkum zjistil, že s věkem roste počet dětí, které udávají, že žádný vzor nemají. Zatímco sportovec je vzorem pro 22 % dětí ve věku 6–9 let, pro 13–15leté je tomu ještě o polovinu častěji (32 %). Obdobně vzrůstá i obliba zpěváků a hudebníků (z 11 % u nejmladších, na 21 % u nejstarších dětí). Kategorie jako kamarádi, trenér/ka, učitel/ka naproti tomu

nezaznamenávají žádný vývoj napříč věkovým spektrem (Bocan et al. 2012, s. 64). Jak je tomu přijímání vzorů zvlášť u děvčat a zvlášť u kluků je možné se dočíst podrobněji ve zmíněném výzkumu.

Ve skautském světě jsou pro děti, kteří chodí do nějakého oddílu, vzory jejich vedoucí. To platí od oddílů vlčat až po oddíly oldskautů. a jak je tomu u dotazovaných? Jaké názory a postoje uváděli? Vzory, které měla osoba č. 1: *„No jako vlče samozřejmě, ten vedoucí tenkrát byl vzorem, ať už byl dobrý nebo špatný, tenkrát to tak fungovalo, že jsme se v něm opravdu shlíželi, ale spíš bych zmínil (OLEG) Lega Kovaříka, který měl přezdívku Kápi, byl kapitánem toho oddílu a to byl vlastně bůh, dál jsem já už nedohlédl, jako nejvzdálenější činovník a autoritativní činovník byl pro mě vůdce nebo jak se říkalo kapitán oddílu a dokonce když on šel pak na vojnu, po válce se nechodilo jenom v těch 19letech, no prostě se to dohánělo, tak když on šel na vojnu, tak neustále se v oddíle tradovalo: Ale až se vrátí Kápi, tak to bude zase takové nebo onaké. Později jsem se s ním potkal jako s kapitánem přístavu, ale to bylo zase o 20 let později - a kolem mě byli další lidi, to byl Pepek Námořník, to byl Javor - člověk, který mi dělal dlouhá léta v době působení ne - skautským takovou druhou dvojku, to byl Sultán a těch vodních skautů tady bylo dost a navíc taková ti skauti, kteří se sem přistěhovali“.*

Osoba č. 4 doplňuje: *„No tak to si nějak neuvědomuju, že bych měl nějaký vyloženě vzor. Samozřejmě říkám si třeba: Ty jo, ten je prostě dobrý, ten to dělá dobře, ten to umí. Samozřejmě říkal jsem si, ty jo, kdybych uměl na vodě jako Ferda, asi hodně, co se týče té vody, protože ta voda to mě prostě bavila a v tom jsem se chtěl zlepšovat a tím, že on nás to jakoby učil, tak v tom smyslu asi jo“.*

Osoba č. 9 zmínila dva vzory v jeho působení u Flotily: *„To byli prostě ti dva nejstarší z admirality, který vlastně podle mě patří mezi ty duchovní otce“.*

Osoba č. 5 uvedla automaticky: *„Jasně že jo. U vlčat to byl jeden vedoucí, který mi byl obrovskou inspirací a vzorem, u skautů byli dva vedoucí, každý mě naučil jiné, ale přesto důležité věci. Myslím si, že jsem se jimi nechal hodně inspirovat a naučil se díky nim procházet životem a brát všechno z nadhledu“.*

Osoba č. 6 vzpomínala na svůj vzor z mládí, kdy byl ve vodním oddíle: *„Měl, hlavně jako vlče. Přivedl mě na lezení, byl to i vzor, co se týče chování“.*

Rytířské cnosti, nejen u vodního skauta, jsou vlastností, kterou by měl vlastnit každý kvalitní vedoucí. Doplnuje to i odpověď, ve které osoba č. 1 vyjádřila toto: *„Skauting ten naznačuje rytířskost, rytířské ctnosti jsou oddanost svému pánu – v našem případě nadřízenému, služba Bohu, anebo náboženství, ochrana vdov a sirotků a ochrana utiskovaných, tyhle*

všechny má BíPí vyjmenované ve své knize (Poznámka: Skauting pro chlapce). a proto na opasku nosíme heslo: *Bud' připraven to znamená pomáhat někomu, to heslo měli samurajové, vědomě ho převzal od samurajů. Ale takže ty rytířské ctnosti jsme my třeba, když se vrátím k tomu, k té Flotile, k tomu jaká je, tak jsme se snažili - ano, tamhle jsou holky, jdeme jim jako rytíři pomoci, a stáhneme se a jsme pyšní na to, že jsme dobří. Ono, jak jsem říkal, buďte nejlepší, ale nikomu to neříkejte“.*

Nedostatek mužského vzoru u dnešních mladých mužů zminila v rozhovoru osoba č. 3: *„Charakterová výchova - ta se nedá dělat slovy, ale ta se dělá přebíráním postojů. Většina rodin je rozvedených. Jestliže otec uteče od rodiny, protože se mu zajídá, že tam má spolupracovat, tak ten kluk potom přijímá ten postoj. To je další důležitá věc. Příkladem se vychovává daleko víc, než slovy a chlap potřebuje chlapecký vzor. Slyším od odborníků každou chvíli, že kluci nemají žádné mužné vzory a je to vidět zejména ve školství. Na vysoké škole, ale i v mateřské a základní škole i na gymnáziích, převládá část je tam kantorek. Kluci jsou dneska nemožní v tom smyslu, že nejsou schopni nést odpovědnost, všechno hážou na ženy“.*

7.5 Potřebnost disciplíny

Vodní skaut je rozvážený a klidný. Učí se zachovat klidnou hlavu při různých těžkých a náročných situacích, které na vodě mohou nastat. Učí se poslouchat jen jednoho člověka, který velí, i když není kapitánem lodi. Důležitá je zde důvěra, zodpovědnost, poslušnost, disciplína a také spolupráce v týmu.

„Poslušnost je dána nikoli drilem, ale tím že si důvěřujeme“ (Osoba č. 1).

Většina dotazovaných se shoduje v názoru, že vodní skauting přidává k výchovným metodám běžného skautingu navíc „vodní výchovu“, která má základ v poslušnosti, disciplíně, spolehlivosti a ve společné důvěře. Na lodi (vodě) není prostor na dlouhé debaty.

Osoba č. 1 říká: *„Na lodi stojí jeden, mluví jeden, velí jeden. Samozřejmě je také učíme: Nebud' zbrklý, koukej sedět! a když se vyměňují, což děláme taky, tak aby nepádlovali všichni jenom na jednu ruku, ale aby uměli pádlovat na obě ruce, protože to je nutný, když nějakou stranu preferuje, tak děláme třeba i během toho Kotorského závodu, během plavby výměnu stran. Ale to se musí trošku umět a to je to, že na lodi stojí jeden, a dál také, že mluví jeden, aby se vnímalo, co se děje a velí jeden. Jen jeden loď řídí, ve smyslu kormidluje, ten má tu zodpovědnost. Velí ten, kdo řídí loď“.*

„Když se budou dva lidi dohadovat, jestli ten jez smí jet nebo nesmí jet, a nedohodnou se a jeden bude říkat ano a druhý bude říkat ne, platí NE. Oba musejí říct ANO. Protože vůdce (kapitán) zodpovídá za lidi. Ten co má zkoušku kapitánského minima (zkráceně Kapka), tak

ten je odborník na tu cestu - na tu plavbu. Optimální je, když je to jeden člověk, ale nepovažujeme to za nutný, protože když je to jeden člověk, tak ten rozhoduje z obou stran, že jo. Ale když jsou dva lidi a jeden zodpovídá a řekne, do tohotole děti neposadím a druhý řekne, hele to je správný, tady jsem byl 100 x na tom jezu, tak když se nedohodnou, tak platí, že se to nejede“. Vodní skauting se od běžného skautingu moc neliší, ale osoba č. 7 podotýká: „Vodáci mají to samé jako pěšáci, a navíc tu vodu, tak se musí něco navíc naučit. Na vodě musí všichni okamžitě poslouchat. Tam není prostor na dlouhé debaty“. Navazuje s podobným názorem osoba č. 2: „Protože tam na té vodě musí být parta, která spolupracuje. a když jedu nějakou chlupatější vodu nebo zejména, když jedu chlupatější vodu, tak musím vědět, že se můžu na ty, se kterými jsem na lodi, spolehnout“. Osoba č. 4 doplňuje předešlé názory: „Voda tomu přidává ještě nějaký věci navíc, voda je nevyzpytatelná, člověk se zase něčemu učí a vnímá nějaký další věci, a na té vodě se může stát ledacos, a člověk si zkusí různé situace, no a vlastně i ty disciplíně a poslušnosti se učí, že když se prostě něco řekne, tak to tak bude a o ničem nepřemýšlím, a prostě to udělám.

Osoba č. 9 popisuje, jak důležitá je týmová spolupráce vodních skautů na lodi – mezi posádkou, která tvoří zároveň družinu: „V rámci spolupráce na lodi, když šest pádluje a jeden kormidluje a nemůže každý pádlovat, jak chce, prostě musí každý pádlovat podle toho jednoho, který je přesně daný a musí se dělat to, aby ta loď dojela tam, kam má dojet. Je to ta spolupráce a kooperace s ostatními, takže to není o tom jednom jedinci, ale je to o posádce a ta posádka patří k sobě. Takže když člověk chce něčeho docílit, tak musí vzít všechny k sobě. Tady to byla taková kolektivní, týmová věc, která tě zavede na malé místo té pramice, kde se s tím musíš vypořádat. Musíš tu vodu překonat a zkrotit sám sebe. Ta voda tomu dává to něco, co odlišuje od ostatních „turistáků“. Ta voda to dělá tím zajímavý. Ne, že bychom neutíkali od té vody do hor, protože u té vody nemůže být člověk furt, ale ta voda tam dělá to kamarádství na vodě“.

Účastníci rozhovorů vnímají vodní skauting přirozeně jako součást skautingu, ale shodují se v přidané hodnotě, kterou vodní skauting má. a v čem ji konkrétně vidí?

Osoba č. 4 říká: „Je to jiný (vodní skauting) v těch situacích na té vodě, co to se teda může naskytnout, co si tam člověk zažije, a taky je to hodně o té vnímavosti, tak jak jsou tam ty pramice, tak tam prostě musí jeden velet a každý musí vědět, co jako je jeho úkol, co má dělat a musí koukat dopředu na šutry a navádí loď“.

Osoba č. 1 dodává: „My k tomu (ke skautské výchovné metodě) velmi využíváme vodních sportů, což je nejenom kanoistika a její formy a odrůdy, ale i plavání, někdy i potápění, někdy to, co se týká toho kolem vody a ty aktivity kolem vody si přidáváme k tomu, co ostatní skauti

dělají, ne že bychom dělali něco jiného, děláme něco málo navíc, něco málo jinak. Učíme takový věci jako je historie mořeplavby, dokonce používáme různé citáty, denní hesla třeba jako: Bože chraň námořníka u břehu, na moři si už poradí sám. Nebo jedno úsloví z 19. století (severní Frýsko - Německo a Holandsko) říká: Dřív pluli na dřevěných lodích železní muži, dneska na železných lodích dřevění muži“.

7.6 Přínos pro život (transfer do života dotazovaného)

Praktičnost některých vzdělávacích kurzů či seminářů u vodních skautů, které pořádá HKVS, např. Čekatelský lesní kurz s námořnickou tematikou, Kapitánská lesní škola vodních skautů (KLŠVS) je zároveň velkou motivací pro některé mladé lidi (rovery), které čeká vedení oddílu. a právě jejich absolvování je opravňuje k vedení oddílu či střediska. Bez těchto předepsaných kurzů není možné žádnou vodní jednotku šéfovat.

Osoba č. 1 ke kurzům dodává: *„Takže když u nás udělá tu zkoušku vodáckého minima, tak současně s tím udělá ministerstvem školství akreditovanou akci, která se jmenuje Instruktor vodní turistiky. Čili on pak na střední škole může říct, povedu vodácký zájezd nebo kurz nebo něco takového, je oprávněn, je kvalifikován. i mimo Junáka, takových věcí je víc, některý z těchto věcí se vztahují na zdravotníky a něco na vedení dětských zotavovacích akcí“.*

Doporučovat podobné vzdělávací akce ostatním vodním skautům je dobré? Osoba č. 6 říká: *„Určitě ano, hlavně ty kurzy, je to super zážitek“.* Osoba č. 5 se přidává: *„Doporučil bych čekatelský kurz Námořní akademie, kde působím jako jeden z organizátorů“.* Zajímavý názor zdůraznila osoba č. 1: *„Skauting vždycky byl jednou z forem pedagogiky, vždycky jo, spíš to patří do pedagogiky volného času, co si budeme povídat, tam to přesně patří“.*

Přebírání zodpovědnosti za vedení oddílu v okamžiku, kdy se ji zbavují lidé, od kterých se očekává, že vedení převezmou. Následek - rychlejší start směrem k hlavní funkci v oddíle, než dotazovaný očekával. Pozitivum - nevzdávat se a přijmout to jako výzvu. Postavit se k problémům čelem. Dotazovaná osoba č. 4 popisuje vlastní zkušenost slovy: *„Takže, částečně, že to byla potřeba, byla povinnost, a jako mě to i bavilo, že člověk něco připraví a dopadne to dobře, a že si to děti užívají, a že si ty děti jako něco z toho vzaly, nebo tak. Občas jsou chvíle, kdy si člověk řekne, jo stojí to za to, pak jsou chvíle, kdy prostě nijak nespolupracují a teď je to nebaví, a všechno se kazí a člověk by s tím nejradyji seknul. No takový chvíle jsou taky. Dobré chvíle jsou. a mimo to, je to potřeba, když není komu to předat, tak s tím prostě nemůžu skončit, nebo nemůžu toho nechat“.*

Členství u vodních skautů přináší rozvoj osobnosti, obohacení života, zážitky, zkušenosti, nasměrování ke studiu určitého oboru, vztah k určitému sportu. Dotazovaní shodně

podtrhávají všechny zmíněné přínosy členství vodního skautingu. Jaký přínos členství dalo osobě č. 4: „*Mně to určitě pomohlo se nějak trochu víc otrkat. Minimálně tam (ve vodním skautingu) člověk přijde zase do kontaktu s dalšími dětmi, kamarády, a utvoří si tam nějaký další vazby a nějaký nové znalosti, zkušenosti, prostě praktický věci, což dneska na tom táboře co člověk už musí dělat při tom stavění a různých činnosti a člověk se tak nějak naučí praktický dovednosti a později vlastně i nějaký, co se týče zodpovědnosti a přemýšlení o těch věcech a samozřejmě v této fázi jak vycházet s dalšími lidmi a nějaký plánování a co se týče toho veden oddílu, tak to jsou prostě dovednosti jaký se hodí. Když musí člověk naplánovat tábor a rozpočet, anebo prostě komunikovat se všemi možnými lidmi a člověk si toho docela dost vyzkouší a pak se to prostě nějak hodí do života, má prostě nějakou zkušenost, s nějakým jednáním, s různými lidmi, prostě se to hodí“.*

Osobě č. 5 dalo členství u vodních skautů: „*Hromadu zkušeností a velkou psychickou i fyzickou odolnost, kterou jsem schopen uplatnit všude. Umím myslet v krizových situacích, tím nemyslím první pomoc. Umím si rychle poradit téměř s každým problémem. Cením si také skvělého kolektivu a skvělých přátel, se kterými jsem už několik let kamarád, a jsme si úplně ve všem schopni pomoci, a nikdy bychom jeden druhého nezahladili“.* a dodává: „*Zkušenosti ze skauta mi pomáhají dennodenně a pořád. Nevím, jak bych na tom byl, kdybych do skauta nechodil“.* Osobní přínos členství u VS získala osoba č. 6 v tomto: „*Získal jsem dovednosti, co mi pomohly sehnat si letní brigádu, a taky spoustu praktických věcí do života. Díky skautu jsem získal přátele a poznal spoustu zajímavých lidí. Můžu si půjčit loď. Mám partu kamarádů, se kterou můžu podniknout, co mě napadne“.*

Praktickou stránku členství u VS zmiňuje osoba č. 4: „*Vypadá to dobře třeba v životopise, když tam člověk napíše - vedení skautů 5 let, jako minimální vzdělání, které musí mít a pak použít i v civilním sektoru, že má papír zdravotní, nebo že může dělat hlavního vedoucího na táboře, tak to dokáže, že ten člověk má nějaký kvality, prostě je zvyklý něco plánovat nebo prostě domlouvat, komunikovat“.*

Díky členství u Flotily získala osoba č. 7 partu kamarádů na celý život a dále říká: „*Určitě samostatnost. a celoživotní kamarády (vzpomíná), lidi, se kterými jsem dodneska v kontaktu. Prostě tu partu kamarádů. Znal jsem lidi ze skautingu a neměl jsem potřebu hledat jiné kamarády ve škole. Neměl jsem tu potřebu vyhledávat nová přátelství. Celoživotní kamarádi jsou z Flotily nebo ze skautingu. Dále mě to formovalo tak, že když jsem přišel na vojnu, tak mně přišla jako lehčí skautský tábor“.* (Smích). a hned dodává: „*Ve Flotile byl dril, ale nebylo tam ponižování. Což na té vojně to ponižování a šikana je. Ona na tom stojí. To je*

prostě to, že s těmi lidmi z Flotily jezdiš i na osobní dovolené mimo organizované akce skautu. Je tam ten přesah toho celoživotního přátelství“.

Osobu č. 7 členství u VS obohatilo například v tom, že: *„jsem se postupně dostal k lezení, horám a přežití v přírodě. Vždycky ten základ byl ve skautingu“.* Co přináší členství u VS osobě č. 8?: *„Tak já osobně dělám věci, které mě baví, a nejvíc si cením pohody, že jsem tam dobrovolně, že mě to k ničemu nezavazuje, a že i ty věci, které se tam dělají v rámci volného času - ty aktivity s dětmi nebo ty brigádky, tak že prostě vidím v tom smysluplnou činnost“.*

Osobní přínosy vstupu k vodním skautům a hodnoty, které získala osoba č. 9 pro svoji životní cestu, popisuje následovně: *„To jsou ty hodnoty, který tak nějak udávají, že je nějaký řád, že jsou nějaký pravidla a to je to, co si pak člověk nese dál do toho života a spoustu kamarádů a známých. Chodil jsem jen do Flotily a neměl jiný kroužek. Takže vlastně pro mě **Flotila byla, dalo by se říct i rodina.** No prostě kamarádi, s kterými jsme podnikali. Potkávali jsme se v týdnu jeden den na schůzkách, a jednou dvakrát do měsíce byly víkendovky, tak jsme poměrně spolu trávili dost času. a potom **skoro měsíc na táboře.** Taky tím, že jsem od páté třídy byl v oddíle, tak mě to taky trošku nasměrovalo, takže jsem šel na učitelský obor, i když jsem následně nikdy neučil (smích). Ale zůstal tam ten vztah k **outdoorovým sportům“.***

*„Člověk se prostě dostane do věcí, které jsou někdy nepříjemné, a holt se musí udělat. Když se chce, a když je kolem správný tým lidí, tak se to udělat dá. a dá se to přenést z toho oddílového života a outdoorových aktivit do normálního života a do pracovního procesu. Takže jsou to **věci, které člověka zocelily,** a když se člověk nevzdá tak se to dá dotáhnout do cíle. Určitě to, čím mě obohatila Flotila, tak se **neustále vrací a objevuje, a člověk z toho stále čerpá“.***

Jak a čím formovalo členství u vodních skautů osobu č. 1?: *„Jistá forma romantiky, jistá forma výlučnosti, která nás spojovala, různé ty věci, kdy jsme si hráli na námořníky a hraje si dodneška, už třeba tím, že nosíme modré košile, kdežto pěšáci nosí něco jako khaki nebo podobné, odvozeno od pěší armády, nebo pěšího vojska a barva, čili do terénu. Kdežto my jsme je měli na lodě, tak tahle věc mě formovala“.*

Názory několika dotazovaných na **přínos vodního skautingu pro současné mladé lidi.** Co konkrétně přináší členství u vodních skautů mladému člověku. Proč by měl trávit svůj čas právě v takto zaměřené zájmové organizaci? Uvádím několik zajímavých názorů:

Názor osoby č. 4: *„Tak co jim to vlastně dá, tak kromě toho, že nesedí na zadku doma u počítače, ale jsou někde venku a něco tam prostě zažijí, něco, nějaký místa objevují, poznají, někam se dostanou - tak to je taky velká část toho, a kromě toho by se samozřejmě měli*

něčemu naučit. Nebo v něčem zdokonalit, otrkat se v nějakém kolektivu, skupině, umět řešit nějaký situace“.

Osoba č. 8 si u vodního skautingu cenní především toho, že: *„nabízí dětem nějaké netradiční trávení svého času, protože ty starší mají mnohem volnější aktivity, já jsem hrozně moc ocenil na táboře, v dobrém, že dostali určitou míru svobody, ale zároveň i odpovědnosti, a že se ti skauti někam vydali a dokonce nocovali mimo tábor, a věděli, že ta zodpovědnost je zcela na nich, a prostě ji přijali a museli se s těmi určitými situacemi, které v noci nastaly vypořádat. a myslím, že i pro ně to znamenalo, že se zase o kousek posunuli. a s tím se ten mladý člověk jinde neseťká - když jde do nějakých jiných aktivit, do kroužků kam jde na hodinu a půl, nebo ve sportu - tam trénují a makají, ale tady mají možnost prožít dobrodružství a postarat se sami o sebe, a nejen sami o sebe, ale i o ty ostatní, za které nesou zodpovědnost. Mě to vrací zpátky do těch mých 15 - ti let, kdy jsme jezdili do té přírody“.*

Osoba č. 5 si myslí, že: *„hlavní je psychická vyrovnanost a jistá zodpovědnost a smysl pro práci a povinnost. Člověk se tam může vyjádřit bez strachu z trestu posměchu a špatné známky. Nejlepší je parta kamarádů utvořená a tvářená mnoho let. Dnes je to pro nás druhá rodina“.* Osoba č. 6 souhlasí s dotazovaným č. 8 a dodává: *„Dobrý způsob, jak trávit volný čas. a v čem je členství u VS mladým lidem prospěšné? Naučí se spoustu věcem a dá jim to tu myšlenku skautingu“.* Osoba č. 2 říká, že mladý člověk získá členstvím u vodních skautů či skautů obecně: *„Čestnost a vlastenectví“.*

7.7 Náhledy na současnou mladou generaci

Několik pohledů dotazovaných na dnešní mladou generaci, které korespondují s teoretickou částí bakalářské práce. Názor osoby č. 1 na současné mladé lidi: *„Oni jsou pořád stejný, oni mají jenom prostředí jiný, když to řeknu jako bývalý kantor, často mi bývalí žáci řeknou, ty děti jsou čím dál horší, a já na to odpovídám, že ty děti jsou pořád stejný, ale rodiče jsou čím dál horší, jo, což je to prostředí. Kdo si hraje, nezlobí, to je pravda. Ale pro skauting je to jenom částečná pravda. Skauting chce ještě nejen zabavit (znamená nedat mu čas sprejovat), ale časem ho dovést k tomu, že nechci - nepotřebuju sprejovat“.*

Osoba č. 4 : (Smích) *„To je otázka, jak začít, dneska aby něco jako chtěli sami, nebo museli dělat, tak na to nejsou moc zvyklí, je to takový, že si jako myslím, že jsou líní obecně, že je musí člověk opravdu namotivovat hodně, aby něco chtěli dělat, nejradši by byli někde na mobilu. To je prostě věčný problém, že na akcích kde mají volno a mohli by třeba hrát nějakou stolní hru, tak oni si radši zalezou k mobilům a to pak člověk musí ty mobily sbírat, protože jinak je to hrozný. Poslední roky ty mobily - to je fakt hrozný“.*

Osoba č. 3 se shoduje v názoru s osobou č. 1 v tom, že mladí lidé jsou pořád stejní, jen mají trochu jiné prostředí, říká: „Mladí lidé jsou pořád stejní, akorát mají trochu jiné podmínky a zájmy. Ale ta mentalita je pořád stejná a dnešní skauting je potřebnější, než byl před 100 lety. Protože **zprv**ě dětem chybí pohyb zoufale. Předtím byly děti venku na ulici a hráli si na hřišťátkách, na ulici - ty byly plné dětí. Dneska to není možné, protože jsou všude auta. Pak mají doma ty lákadla (Poznámka: myšleno PC, TV, mobily, tablety apod.). **Zadruhé** jim přátelské společenství poskytuje ten oddíl. Skutečné přátelství nenajdou na internetu. Tam najdou 300 přátel, ale neznají nikoho, a když pak přijde nějaká kritická životní situace, tak se nemají o koho opřít, nemají pravý kamarády na život a na smrt, a nemůžou je získat. (Přemýšlí). Myslím si, že se v podstatě nic nezměnilo, a ani se nemůže nic zásadního měnit. Akorát, že klesá věkový průměr, kdy se děti dneska zajímají o skauting, dřív to bylo kolem těch 10-11 let, dneska je to od těch žabiček, tzn. 6-7 roků“. Na otázku, jak by dnešnímu mladému člověku řekl, co je vodní skauting, odpověděl stručně a jasně: „Že je to skauting na druhou, že je tam něco navíc“. a kdo je vodní skaut?: „To je skaut, který se nebojí a umí plavat“.

Mají dnešní mladí lidé těžší podmínky při hledání vhodného způsobu trávení volného času? Osoba č. 9 si myslí: „Dneska je to složitější. Dneska se rodiče snaží, aby ty děti dostali z domova pryč, aby byly z dosahu mobilních a počítačových aplikací. Vodní skauting by měl být pro tyhle lidi zajímavý nebo nějak zaujmout. Protože ten mladý člověk si vybírá v rámci toho, jestli je to atraktivní nebo ne“. Dotazovaní dále reagují na to, co by měli o VS vědět dnešní mladí lidé a jejich rodiče. VS by měl být **bez předsudků**. Osoba č. 4 říká: „Bez předsudků, aby si to nějak nepředstavovali jako populárně. Není to nic, za co by se měli stydět, že to není jen lovení bobříků, že je to o těch lidech, zážitcích, příležitostech, že to není nic, co by bylo mimo“. Osoba č. 8 říká: „Oni k tomu musí dospět, že je to pro ně **alternativa**“. Osoba č. 5 dodává: „Že je to **sranda a nikdy se nebudou nudit**. Nenajdou lepší **partu lidí**“. Osoba č. 6 doplňuje: „Že skauti v lese nestopují lišky, ale jejich činnost je poměrně zajímavá“. Osoba č. 7 říká a zároveň si přeje: „Aby věděli, jak funguje dnes. Skauti jsou lidi, kteří dneska používají mobil, počítač a dělají vysokou školu. Jsou to normální členové společnosti a nejsou to nějakí exoti, kteří běhají po lese. Je to **alternativa k nějakým „papírovým“ sportům**. Spousta lidí nám říkalo, že nechtěli dávat dítě na fotbal, protože by jen kopal. Nechtějí mít jednostranně zaměřeného sportovce“. Co přináší, nebo co by měl přinášet VS současným mladým lidem? s dotazovaným č. 3 se shoduje osoba č. 9, která říká: „Hlavně v tom, že se to (vodní skauting) pohybuje kolem té vody a trochu té vodácké techniky. Je to něco, co normální člověk jinak nedělá, takže ho to v tomhle tom obohatí a můžou u toho zažít spoustu zábavy a legrace. a získá spoustu kamarádů, kteří nebudou online (smích)“.

Rodičům mladých lidí vzkazuje osoba č. 4 toto: „**Dobrá volba, jak trávit volný čas pro ty děti, že si tam užijí nějakou zábavu a že se tam něco naučí, něco prožijí. Prostě dostanou se na tu vodu, což je parádní věc už sama o sobě. Udělají si nějakou svoji bandu a voda je prostě voda, spousta možností, příležitostí a tak**“. Osoba č. 5 se připojuje: „**Je to organizace (vodní skauting), která připraví jejich děti do skutečného života. Dá jim spoustu zkušeností a hlavně partu kamarádu, která při nich bude stále stát**“. Doplnuje ji osoba č. 6: „**Skauting jim zocelí děti, dá jim hodnoty a spoustu dovedností**“. s podobným názorem se připojuje i osoba č. 8: „**Nevšední zážitky a dobrodružství, zažití určitých limitů, které člověk má přiměřené tomu věku, že vnímá přírodu, že se naučí sladit s přírodou a že si všímá některých věcí a třeba se je naučí i používat**“. Na závěr dodává osoba č. 7: „**Určitě by měli rodiče vědět to, že se tam (ve skautingu) děti osamostatní, naučí se být v přírodě a že si tam vybudují vztahy na zbytek svého života. Dá jim „To“ něco do života, co jim úplně rodiče dát nemůžou, ať se budou snažit sebe víc. Dětský kolektiv je výchovná metoda, kterou rodiče doma neudělají**“.

7.8 Význam skautských symbolů

Do symbolů vodních skautů patří především: znak, vlajka a kroj. Doplnujícími symboly jsou např. pozdrav, pokřik, hymna apod. Důležitý projev typický pro všechny skauty obecně je podání levé ruky. Osoba č. 1 zmínila v rozhovoru smysl tohoto projevu: „**Ve skutečnosti to bylo takhle zavedeno před těmi sto léty. Pravou ruku si podáváme od dob římských, protože v pravé ruce se držel meč. Většina lidí jsou praváci a já ukazuju, že ji mám prázdnou, že na tebe neútočím, kdežto to je obecný zvyk. BíPí v Africe – nevzpomínám si na to jméno, jo Banthú - křováci - Ašanti se jim říkalo, tak ti podávali levou ruku, jinak také nedržím štít (Poznámka: odkládám štít), důvěřuju ti. Toto je hlavní symbol levé ruky = navzájem si důvěřujeme**“. Dále v kapitole dotazovaní zmiňují úctu k národním symbolům, symboliku skautského slibu, respektování autorit, smysl přijímání hodnot a v neposlední řadě hrdost. Osoba č. 7 říká, že v oddíle je určitě nějaké povědomí o tom, že existuje Česká republika a členové oddílů by k ní měli mít nějaký vztah. Dodává: „**Prostě běžně se nenaučíš, jak se správně vztyčuje česká vlajka. v porovnání s Amerikou ta úcta se nedá srovnat. a to ten skauting by je mohl naučit nějakou úctu k národním symbolům. z ideologického hlediska dostanou do sebe povědomí o české historii, a že je nějaký odkaz, který by člověk měl šířit dál**“. Osoba č. 8 se vyjadřuje ke skautskému slibu a zmiňuje jeho ideu: „**Vlčata přijímali slib a pro ně to byl takový obřad, museli jít v noci lesem a to je posunulo – a mají motivaci, že tam vydrží ještě rok do toho slibu třeba. a tohle v atletickém kroužku nemají, že. Postupně přijímají myšlenky, které ten skaut nabízí – ideu skautu, takže když třeba nemají lhát, tak**

nebudou lhát a budou dělat dobré skutky. Prospěch pro ně není prioritou, prioritou je pro ně někam patřit“. a dodává: *„Respektování autorit, potom si vždycky vybavuju na táboře nástupy, prostě oslovení, pozdravení, ruka zvednutá, k hlavě přiložená a podobně. Vlajka nahoru, vlajka dolů a prostě takový ty symboly té poslušnosti“.* Osoba č. 9 podotýká, že vodní skauting či skauting obecně je všehochuť dobra: *„To jsou věci, které se vyvíjely po staletí, třeba rytířské ctnosti, a všechny ty ostatní ctnosti. Je to takový pelmel (=všehochuť) toho dobra, který by si ta mládež, ať jsou to kluci nebo holky, měli vštípit“.* Na závěr kapitoly o významu skautských symbolů osoba č. 5 říká: *„Vodního skauta nedělá jen modrý kroj, nebo to, že jezdíme na lodích. Chci, aby byli opravdu hrdí na to, že jsou zrovna vodními skauty. Být vodní skaut znamená, že je člověk vychovaný úplně jiným a přesto stejným duchem skautské myšlenky“.*

7.9 Výchova

Pro představu, jaké sympatie chovají současní rodiče ke členství ve skautu u jejich dětí, uvádí již zmíněný výzkum veřejného mínění (Ipsos 2015): *„Z oslovených 402 dotazovaných ve výzkumu veřejného mínění agenturou vyplývá, že 81% rodičů by své děti při zájmu o vstup ke skautům podporovali především proto, že by děti trávily svůj čas v přírodě (62%) a že by se mohly naučit množství nových věcí (60%)“.*

„Umění výchovy je dnes poznamenáno nutností nalézat příslušnou míru a vhodné prostředky k tomu, aby dítě bylo postupně přiváděno k osvojování si žádoucích sociálních rolí potřebných k sebeuplatnění v „soutěživém“ společenství, ale současně bylo v dospělém věku schopno také partnerské kooperace i nezávislého rozhodování“ (Jedlička et al. 2015, s. 57).

V této kapitole se mj. dotazovaní vyjadřují k přínosu výchovy ve vodním skautingu. Osoba č. 1 uvedla ve své odpovědi, že vodní skauting se snaží v souvislosti s jeho rámcovým vzdělávacím programem například o

- ✓ výchovu k zodpovědnosti – kdo za co zodpovídá.
- ✓ kultivovanost projevu – nevhodnost hrubých slov a jednání.
- ✓ oslovování osob – (ne)tykání v určité společnosti, kde se to (ne)hodilo.
- ✓ rozvoj mladého člověka – po stránce osobnostní, tak i duševní a fyzické.
- ✓ vhodné nasměrování člověka v životě – ukázat mu cestu.

Osoba č. 1 ještě podotýká: *„Skauting je forma výchovy a je užitečný nejenom tím, že bude mít člověk svaly a nebude mu vadit špína při jídle, pardon, ale že to vede i k nějakému morálnímu*

zlepšení. Čili že mu (rodiči) má pomoci vychovat člověka. Pravda někdo nechce, aby byl takový dospělý člověk, jakého si představujeme my (ve vodním skautingu), ale ten by ho asi u nás nenechal“.

Osoba č. 7 doplňuje: *„Ale co se nenaučíš, to je na lesních školách, prostě to povědomí ti to dá. Není to tak jakoby ses to učil ve škole“.* Osoba č. 1 dodává: *„U vodního skautingu je více obtížnějších situací nebo činností, a proto se musí dělat to, co je nutné a prospěšné, i když je to obtížné a někomu to nevyhovuje. Optimum je, že to, co chci, je to, co musím“.*

Názory účastníků rozhovorů na **dnešní výchovu obecně** se ve většině případů shodují především na problematice moderní techniky, jako jsou počítače, internet a sociální sítě, mobily, které současným dětem nahrazují čas trávený v přírodě a tak jim chybí polytechnická výchova (zacházení se základními nástroji např. na táboře). **Názor osoby č. 3:** *„Děti potřebují opravdu do přírody, to se nedá nahradit žádným internetem, sebekrásnějším filmem, ničím. Musí být vlastní zkušenost a musí to zažít vlastními smysly. Děti dneska nemají moc polytechnické výchovy. Neumí zacházet se základními nástroji. Na táboře dostanou do ruky sekeru, pilu, vrtáček. a na táboře ve správném skautském duchu neměli kuchařky. Střídali se v chystání jídla, naučili se základy vaření a získali určitou soběstačnost, nemusejí se s každou maličkostí obracet na někoho, kdo by to uměl. a třeba, když pak zůstanou sami, nebo mají nemocnou ženu, tak se umí postavit k plotně a navařit. U kluků chybí mužná výchova. Oni mají v podstatě všude kolem sebe samé ženy“.* **Názor osoby č. 9:** *„Rodiče se pro své děti snaží vyplnit čas, aby neseděly u počítače. My jsme tenkrát tohle neměli. To u nás nehrozilo, takže v tomhle tom směru jsme to měli jednodušší, takže jsme si sami vyplňovali ten čas i jinak. Proto by měli vědět, že to vyplní čas smysluplnou aktivitou, která dětem dá víc do života, než obyčejná aktivita“.*

Názor na fyzické tresty zmínila osoba č. 1: *„Sáhli jsme i k fyzickým trestům, ne že bychom někoho zřackovali, to rozhodně ne, ale např. taková typická rána pádlem na zadek - ta sedne - ale to nejdůležitější, vždycky musel i ten který byl trestán i ten kdo to vykonal, tak museli vědět že je to podle pravidel, která byla nastavena to zaprvé, zadruhé že to není dehonestace, a zatřetí, že tím to skončí, že se k tomu už člověk dál nesmí vracet a potud je to i pedagogické, protože se neodkládá na někdy až ale že se to udělá okamžitě, a že to tím skončí, dneska asi není populární mluvit o tělesných trestech, ale takhle to u nás (ve Flotile) fungovalo a často funguje, nevím, ale vždycky to končilo úsměvem na obou stranách. Jak řekl zakladatel skautingu - Skauting je hra, tak to musí probíhat hravou formou, někdy se jako trest používalo, že se vylila voda z ešusu do rukávu. U nás to trest nebyl nebo my byli mokrý furt“.*

Cenným úspěchem pro některé dotazované je příležitost a zároveň možnost výchovného

působení, podílení se na výchově a formování mladých lidí, nebo na přípravě nejrůznějších publikací v oblasti vodního skautingu či studijních materiálů pro ty, kteří chtějí absolvovat některé povinné zkoušky u vodních skautů. Osoba č. 4 k výchovnému působení na mladé lidi dodává: „Na jednu stranu vnímám, že je to jako dobrý, že mám možnost je nějak ovlivnit a trošku je jako - jak bych to řek – vychovat, částečně nebo jako vštípit jim něco, na druhou stranu je to hrozná zodpovědnost. Když si člověk řekne, co když to nedělám dobře, a co když to prostě dělám špatně, a já vím, že já taky dělám spoustu věcí špatně a nedělám je, jak bych měl, takže tam jako je to oboustranný. Je to prostě velká zodpovědnost a člověk se tomu musí věnovat a je to náročný“. Osoba č. 7 dodává, že si nejvíce cení: „Když vidím dneska bývalá vlčata, která jsou úspěšná ve svém životě - vysoké školy, některé doktoři, kterým jsem já, jako vedoucí něco dal. To je asi tak jako nejvíc. Na začátku jsem měl 4 až 5 dětí vlčat z jedné třídy, které držely pospolu i ve škole. Všichni současní roveři ve Flotile jsou moje vlčata. Všichni se dostali až nahoru z vlčat. Prostě fungují a snaží se to tam vést. Osoba č. 2 doplňuje: „No řekněme, že snad pár kluků jsem něco naučil, když takhle potkávám rodiče, tak někteří mi říkají – jó, už má děti (ten, koho jsem tenkrát vedl), ale to, že prošel tenkrát tou smečkou (myšleno smečka vlčat) mu dalo hodně – tak tohle mě potěší a jsem zato rád“.

Osoba č. 1 zmiňuje, že se mu daří dělat společně s ostatními kolegy z oblasti vodního skautingu tvorbu či přípravu různých publikací a příruček pro vodní oddíly či střediska. a dodává: „Považuji za úspěch to, že jsem stál někde na začátku toho, čemu se říká NAVIGAMUS, což jsou motivované srazy VS z celé republiky. Podstatné je, že mají Navigamy librety a že si všichni hrajeme. Úspěchem je i to, že mám nástupce, se kterými jsem spokojen. Potom se nám daří dělat vodácké podoby různých handbooků (příruček) a různých učebnic, my tomu říkáme stezky. Daří se to a funguje to. a neděláme to jenom pro sebe. Také se nám podařilo udělat plavby Čolka a Žabky – motivováno tím, že vnoučata jsou na prázdninách u svého dědečka - vysloužilého kapitána a teď prožívají různá dobrodružství. Ta dobrodružství mají vlastně stejné úkoly, jako jsou v té vlčátské stezce a v té cestičce světlušek, jenomže my to máme všechno stavěné od rybníka až po moře. a to, čím se snažíme pomoci a co je ta naše povinnost nebo služba vůči ostatním - jsou-li světlušky a vlčata na jednom místě, tak můžou jet podle tohoto našeho systému, kde my v tom rozdílů nemáme, protože je to při našem počtu zbytečné a víme, že jsou oddíly nebo smečky, které jsou koedukované, že jedou (řídí se) podle toho. Tak na to jsem pyšnej, že se to taky někde dostalo, a tak spokojeně vrním, že to funguje“. Nakonec osoba č. 5 si nejvíce cení: „Skvělého kolektivu a skvělých přátel, se kterými jsme už 13 let kamarádi a jsme si úplně ve všem schopni pomoci a nikdy bychom jeden druhého nezradili“.

7.10 Koedukace

Společná školní výchova děvčat a chlapců na školách v meziválečném období tj. 1918 – 1939 neexistovala. Základní školy představovaly především školy obecné a měšťanské. Střední školy pak představovaly klasická či reálná gymnázia, obchodní akademie apod. Školní výuka probíhala přísně odděleně. Proto byla silná propagace i ve skautingu proti koedukovaným oddílům. i přesto, byly některé ženy aktivní při vedení dívčích oddílů. Šantora (2012, s. 155) k tomu uvádí: „*Významná představitelka meziválečného Červeného kříže a náčelní Svazu skautů a později Junáka byla Vlasta Koseová. Vedla první dívčí tábor v r. 1915 a po něm první oddíl skautek. Po návratu ze zahraničí v r. 1930 se zapojila do skautské činnosti, které se věnovala i po válce*“.

Zde uvádím několik názorů dotazovaných na chlapecký oddíl ve Flotile. Jaké má výhody a nevýhody, proč a jak vznikl? Osoba č. 1 říká: „*To vzniklo tím, že v roce 70, než jsme skončili, tak jsme měli chlapecký oddíl, dívčí oddíl, vlčata a žabičky a dospělé skauty (oldskauty). a když nás zakázali, tak jsme se tak různě scházeli a my co jsme se motali kolem těch chlapeckých oddílů, tak jsme později přišli na to, že pod TJ LOKOMOTIVOU a SKLOEXPORTEM se můžeme obnovit jako **chlapeckej oddíl**. Kdežto **děvčata** v tu dobu našla jinou cestu a přešla **pod libereckou Vlastivědou**. Prostě děvčata se rozhodla jít svou vlastní cestou. Nicméně nepřijímali tam mladší a ony tam po dvou třech letech pod tou Vlastivědou skončily a pak už se scházely privátně*“. Hlavním a zásadním důvodem chlapeckého oddílu v Liberci: „*Je historická souvislost s výchovou ve vzdělávání na školách před rokem 1945. Tehdy existovaly jen obecné školy s přísně oddělenou školní výukou. Koedukace tehdy vůbec neexistovala. Silně se propagovalo, aby **oddíly nebyly koedukované**, aby byly zvlášť dívčí a zvlášť chlapecký oddíly (fyzické, hygienické aj. důvody), Ve Flotile je stále chlapecké/mužské jádro i přesto, že koedukace existuje a většina vodních oddílů v ČR je smíšených. Určitá pestrost ve Flotile je tím, že se dívky/ženy zapojují do přípravy a pomoci s programem u vlčat, jezdí na některé akce především s vlčaty. U OS jsou promíchání členové mužského i ženského pohlaví*“ (Osoba č. 1).

Osoba č. 4 se neztotožňuje s předešlým názorem v historické souvislosti, proto se nic nezměnilo a tak zůstává i v dnešní době čistě chlapecký oddíl. Dodává: „*Jaký tam byly přesně důvody, to nevím, možná že si jako řekli, že těch holek není dost, nebo ta voda není pro ně tolik vhodná, je namáhavá a že to prostě pro ně není. Ve většině přístavů jsou i holky, jenom my (Flotila) jsme jako rarita. Holky všechno víc prožívají a víc to řeší a víc to hrotí, že pak i vyloženě někoho vyštípají a rozhádají se. Kluci se prostě poperou a dobrý. v tom je to*

pozitivní, že ty holky nemáme. Ubírá to ale i na atraktivitě - rodiče se často ptají, jestli bereme holky a holky nebereme - to je škoda, že třeba mají sourozence, nebo kluci si řeknou, jsou tam holky, tak tam taky dem. Nevím, jestli bych to chtěl změnit, ale má to spíš výhody nechat to tak, jak to je a neměnit. Ale kdyby se změnila situace, a byl tu někdo, kdo by si ty holky vzal, kdo by je jako vedl, tak by byl další zápor pryč a dalo by se o tom uvažovat, ale spíš v tuhle chvíli ne“ (Osoba č. 4).

Osoba č. 4 ještě poznamenala: „Ubírá to ale i na atraktivitě - rodiče se často ptají, jestli bereme holky a holky nebereme - to je škoda, že třeba mají sourozence, nebo kluci si řeknou, jsou tam holky, tak tam taky dem. Nevím, jestli bych to chtěl změnit, ale má to spíš výhody nechat to tak, jak to je a neměnit. Ale kdyby se změnila situace, a byl tu někdo, kdo by si ty holky vzal, kdo by je jako vedl, tak by byl další zápor pryč a dalo by se o tom uvažovat, ale spíš v tuhle chvíli ne“.

Výhodou čistě chlapeckého oddílu může být např. to, že se odbourá spousta problémů, které by mohly (ale nemusely) nastat, když by do něj chodila i děvčata. Osoba č. 9 dodává svůj pohled: *„Ne, že by holky způsobovaly ty problémy. Kdyby tam byly, tak by tam vznikalo víc ty třecí plochy a napětí mezi kluky a holkami. v tomhle tom směru to pro ně bylo zjednodušení i pro ty vedoucí“.*

Podle názoru osoby č. 8 je důležité si říct, pro jakou věkovou skupinu je vhodný koedukovaný oddíl, říká: *„U vlčat si myslím, že je to dobré, že je vyloženě klučičí, protože myslím si, že kluci mají trochu jiný styl her, než mají holčičky. U skautů si myslím, že ten ženský element by jako nabořil ty vztahy, že tam opravdu to funguje jako klučičí, když jsme ale měli na táboře nástupy s holčičí částí, tak to bylo taky zajímavý - najednou jsou třeba aktivnější v některých oblastech, že jo, a u oldskautů tam je to jasný, bez těch žen by stejně byli ztraceni“.*

Osoba č. 5 neví důvod, proč je čistě chlapecký oddíl a doplňuje předešlé názory: *„Myslím si, že s čistě klučičím oddílem se dá dělat daleko zajímavější program. Ale myslím si, že to nemá žádný hlubší význam. Zajímavější a akčnější program, trochu vojenská výchova a daleko drsnější podmínky. Na druhou stranu mi často chybí holky na schůzkách, táborech hlavně v roverském věku“.*

Osoba č. 6 se shoduje s názorem osoby č. 9, která zmínila možné konflikty mezi děvčaty a chlapci a dále s osobou č. 8 v důležitosti koedukovaného oddílu pro konkrétní věkovou skupinu dětí: *„Zatím prostě nepřišel nikdo, kdo by založil i dívčí oddíl. Výhoda chlapeckého oddílu? Určitě to přináší méně konfliktů. Ale při vedení vlčat je ten ženský element potřeba“.*

Osoba č. 1 se vyjadřuje ke společným táborům žabiček (z Majáku) a vlčat (z Flotily): *„Ne, ne na tábory spolu nejezdí, sem tam na nějakou společnou akci třeba do Andělské Hory třeba,*

ale tábory u nás ve Flotile to děláme spíš tak, že vlčata a skauti mají společný tábor, někdy tam jsou roveři, někdy ne, roveři přece jen jedou samostatně“.

Osoba č. 8 si myslí a dodává k důvodu čistě chlapeckého oddílu toto: „*Já to řeknu tak trochu s nadsázkou, je to taková polovojenská organizace, ve které musí panovat řád a pořádek a kde při nesplnění třeba jednoduchých úkonů panuje trest řádný. s tím i ten skauting vznikal, že se bude věnovat takové té i ohraně vlasti, tak jako vojenský prvky v ní jsou. a proto si myslím, že je to postavené na tom mužském elementu“.*

Nakonec názor osoby č. 3 na poměr děvčat a chlapců ve skautských oddílech dříve, kdy skauting vznikal a byl na vrcholu, a současný stav složení koedukovaných oddílů: „*Dříve bylo 80 % kluků a 20% děvčat ve skautu. Dneska je to fifty fifty skoro. a děvčata hrají daleko větší roli v tom skautingu než dřív. Úplně se to otáčí“.*

Souhrn poznatků z hloubkových rozhovorů

Obecné vnímání VS: Bez rozdílu generací je shodně vnímána voda, zodpovědnost, celoživotní přátelství, síla kamarádství, splavování řek a jezer, fyzická odolnost a tvrdší výchova, vodácké sporty a také disciplína a poslušnost.

Z odpovědí uvedených k **Přidané hodnotě VS** nelze cokoli vyvodit. Snad pouze jen to, že bez rozdílu generací je shodně vnímána vlastní iniciativa či zvědavost. Jedná se pouze o stručný přehled důvodů příchodu k vodním skautům v tomto případě ke Flotile.

Z odpovědí uvedených u **Důvodu příchodu k VS** je zajímavá jedna skutečnost, která z odpovědí vychází a to, že finanční náročnost uvádí jen nejstarší generace. Ostatní generace buď žádné negativa nevnímá, nebo uvádí velmi různorodé odpovědi, které se neopakují. z toho plyne, že ve vnímání účastníků pozitiva VS jednoznačně převažují. Pro ně je VS výrazně pozitivním působením v jejich životě.

Bez rozdílu generací je shodně vnímána hrdost na členství u vodních skautů – konkrétně Flotily.

V Historii a Programu se názory na vodní program během roku ve Flotile Liberec měnily především s rozdílem generací, kdy respondenti z generace 2 a 3 zmiňovali hlavně průběh a organizaci táborů v minulosti. Osoba č. 9 (G 2) odpověděla, že během totality zažil s Flotilou úplně jiné tábory, které byly delší a logisticky náročnější než dnes, proto si neumí představit, zda by to bylo dnes realizovatelné. Trénování souhry posádky na pramicích je nedílnou součástí oddílové schůzky, která probíhá na vodě liberecké přehrady. Tato podoba schůzky se nezměnila, a i dnes jsou aktivity na vodě hlavní součástí programu Flotily.

Jedna odpověď osoby č. 5 (G 1) byla zajímavá a stála by za přemýšlení. Myslí si totiž, že akcí a aktivit na vodě by mohlo být víc. Podle ní spousta členů z roverského oddílu ještě neumí pádlovat a vodní program se z akcí vytrácí. Odpovědi na současnou realizaci celoročního programu uvádí především osoby z generace 1.

Přijímání vzorů osoba č. 3 (G 3) zdůraznila při své odpovědi nedostatek mužského vzoru u dnešních mladých mužů, který je důležitým prvkem charakterové výchovy. Nemělo by se vychovávat jen slovy, ale hlavně přebíráním postojů. Příkladem se vychovává daleko víc, než slovy. Proto v této věci pomáhá Junák svými výchovnými principy i metodami. Ukazuje člověku dobrou cestu k sobě samému i k ostatním lidem čestným a spravedlivým chováním, a také pevnými názory a postoji. Na takového člověka se dá spolehnout a spolupracovat s ním zejména v nesnadných nebo dokonce nebezpečných situacích. Každý kdo vede nějaký oddíl či skupinu dětí, je pro ně zároveň vzorem a příkladem, který by neměl zklamat. M. L. King řekl: „*Intelligence sama nestačí. Teprve intelekt plus charakter je cílem pravé výchovy*“.

Vodní skauting jako nedílná součást Junáka pomáhá také ve věci disciplíny. Voda je nepředvídaný přírodní živel. Na lodi je proto potřeba větší poslušnost a kázeň. Panika a křik nic nezmůžou. Vodní skaut je rozvážný a klidný. Učí se zachovat klidnou hlavu na lodi například tím, že trénuje se svou posádkou na pramicích, kde musí poslouchat jen toho, kdo zrovna velí, i když není kapitánem lodi. Tím, že mají vodní skauti příležitosti ke sjíždění různě náročných řek, si to, co se naučili, vyzkouší v praxi na vlastní kůži. Všichni osloveni bez rozdílu generace shodně vnímají potřebu poslušnosti či disciplíny na vodě. Osoba č. 1 (G 3) zmínila, že ke skautské výchovné metodě běžných skautů vodní skauting využívá vodních sportů (kanoistika a její formy, plavání, potápění apod.), proto dělá něco málo navíc, něco málo jinak.

Jádrem celé bakalářské práce je Přínos pro život, kde se díky odpovědím všech účastníků rozhovorů objevil velmi bohatý materiál poukazující na transfer členství u VS především u Flotily Liberec. U většiny dotazovaných bez rozdílu generací se jednalo o přesun dovedností, zkušeností, nových poznatků či informací nebo o rozvoj osobnostního kapitálu do osobního či profesního života. Dále bylo jako transfer vnímáno: velká psychická a fyzická odolnost, praktické činnosti, kvality vhodné do životopisu (např. min. pětileté vzdělání při vedení skautů), samostatnost, osobní dovození s lidmi z Flotily mimo organizované akce skautingu a také vztah k outdoorovým sportům. Osoba č. 9 odpověděla, že čím ho obohatila Flotila, tak se neustále vrací a objevuje a člověk z toho stále čerpá.

Důležitým přínosem do života dále byla uváděna praktičnost některých vzdělávacích kurzů či seminářů u vodních skautů, které pořádá HKVS (např. Čekatelský lesní kurz s námořnickou

tématikou, Kapitánská lesní škola vodních skautů) hlavně pro mladé lidi (rovery). Jejich absolvování je opravňuje k vedení oddílu či střediska (přístavu). Bez těchto předepsaných kurzů či seminářů není možné žádné vodní jednotce velet. Zkouška vodáckého minima má zároveň přesah do praktického života vodního skauta tím, že absolvováním zkoušky může vést také vodácký kurz či zájezd na střední škole jako instruktor vodní turistiky (akreditovaná akce MŠMT ČR). z odpovědí dotazovaných (G 1) bylo pozitivní, že výše zmíněné kurzy a semináře doporučují všem, kterých se absolvování týká. Osoba č. 1 (G 3) uvedla, že skauting vždycky byl jednou z forem pedagogiky, přesněji pedagogiky volného času, kam podle jeho názoru, stoprocentně patří. Názory v odpovědích G 1 a G 2 ukázaly, jaký přínos VS pro dnešní mladé lidi může mít. Jde například o čestnost a vlastenectví, netradiční způsob trávení volného času s vrstevníky, učení se novým dovednostem a zdokonalení se v dalších věcech, psychická vyrovnanost, zodpovědnost, smysl pro práci a povinnost, dobrodružství, zážitky, poznávání nových míst a lidí.

Odpovědi dotazovaných z G 3 a z G 2 v kapitole **Náhledy na současnou mladou generaci** obsahují názory na současnou mladou generaci. Dva dotazovaní (G 3) se shodly na tom, že dnešní mladí lidé jsou stále stejní, jako dřív, jen mají jiné prostředí, ve kterém žijí. Tím prostředím jeden dotazovaný myslí rodinu – rodiče. Dále jeden z nich usoudil, že dnešní skauting je potřebnější, než byl před sto lety, protože dětem chybí pohyb a opravdoví přátelé. Skutečné přátelství na internetu nenajde, i když bude mít přes 300 přátel. Mladší dotazovaný (G 1) se ke své generaci vyjádřil nepříliš valně. Myslí si, že jsou jeho vrstevníci líní a hodně se musejí namotivovat, aby něco dělali. v poslední době je velkým problémem mobil, který nejsou schopni odložit ani na oddílových akcích. Tento problém je shodně vnímán bez rozdílu generací.

Další jejich názory se týkaly toho, co by měli o VS vědět dnešní mladí lidé a jejich rodiče. Bez rozdílu generací shodně vnímáno, že je VS o zážitcích, dobrodružství, legraci, zábavě, opravdovém přátelství na celý život, bandě kamarádů, kteří nebudou online, příležitostech, vodácké technice a že jde o organizaci, která připravuje děti do skutečného života například tím, že je učí samostatnosti, spolupráci a umět žít v přírodě. Názor osoby č. 7 byl ten, že dětský kolektiv je výchovná metoda, kterou rodiče doma neudělají.

Význam skautských symbolů obsahuje odpovědi, ve kterých dotazovaní (z každé generace aspoň jeden zástupce) zmiňovali úctu k národním symbolům, respektování autorit, symboliku skautského slibu, smysl přijímání hodnot, rytířské ctnosti a také hrdost. Zajímavá byla také teorie osoby č. 1 o projevu podávání levé ruky, které je typické pro všechny skauty bez rozdílu.

Ve Výchově se dotazovaní z G 3 a G 2 vyjadřovali k přínosu, který se snaží v souvislosti s rámcovým vzdělávacím programem o osobnostní rozvoj mladého člověka včetně morální výchovy apod. Skauting obecně pomáhá rodičům v jejich výchově. Převážně generace 3 zmínila své pohledy na dnešní výchovu obecně a jeden dotazovaný z nejstarší generace, zmínil názor na adekvátnost fyzických trestů. Bez rozdílu generací bylo shodně vnímáno výchovné působení, kterému se jim dostalo díky členství ve Flotile a zároveň vedoucí pozici v oddíle či středisku. Jen jeden dotazovaný z nejmladší generace na otázku - Jakých dosažených úspěchů u Flotily si nejvíce cení - odpověděl, že neví.

Ke koedukaci se vyjádřil alespoň jeden dotazovaný z každé generace. Dotazovaní uváděli své názory na čistě chlapecký oddíl ve Flotile, jaké má výhody a nevýhody. Především zástupce z G 3 uvádí historické souvislosti se vznikem chlapeckého oddílu. Vysvětluje hlavní důvod současné organizace přístavu. Nejpočetnější bylo zastoupení odpovědí z G 1, které se shodují na převažujících pozitivěch stávajícího systému. Tedy jsou pro zachování stávajícího čistě chlapeckého přístavu. Důležité ale je si uvědomit, že koedukovaný oddíl může mít svou výhodu pro určitou věkovou skupinu dětí, například ve věku vlčat, v jejichž věku ještě příliš nerozlišují rozdílnost pohlaví. Zástupce nejstarší generace G3 zdůrazňuje rozdíl poměru děvčat a chlapců ve skautských oddílech, rozdíl genderového poměru v historii oproti dnešnímu stavu. Dnes se genderový poměr nových členů vyrovnává.

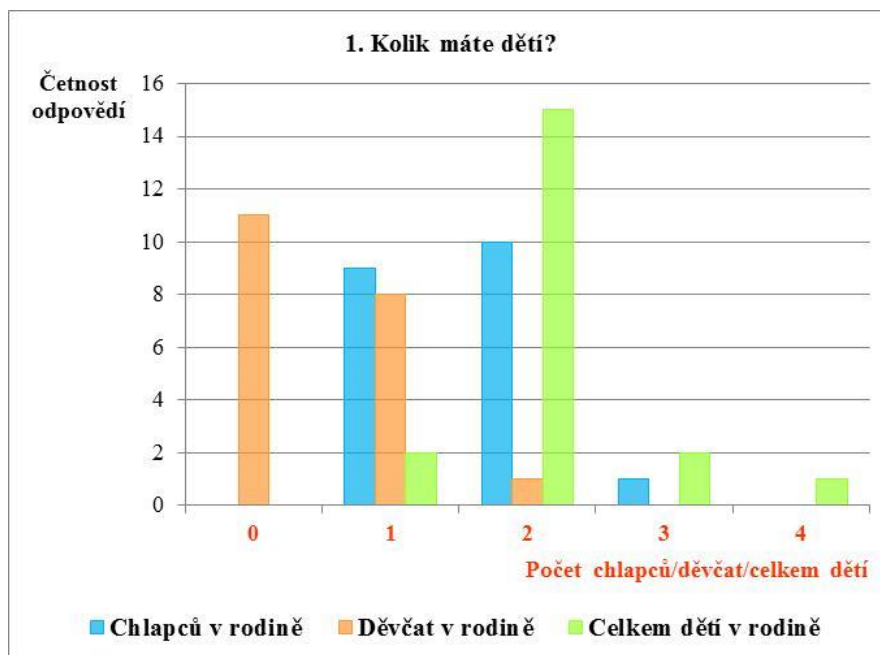
8. Interpretace dat z dotazníků

Pro rychlou orientaci znovu zmíním velikost a složení výzkumného vzorku. Množství respondentů činilo 35 rodičů a 20 z nich odpovědělo. Vypovídací hodnota tohoto vzorku ve vztahu ke všem rodičům dětí ve Flotile je v jejich ochotě a vstřícnosti odpovídat. Dotazník byl dobrovolný. Proto odpovídali ti, co chtěli a měli zájem. Výhoda: lze čekat větší věrohodnost odpovědí, než u „povinného“ dotazníku. Nevýhoda: malý vzorek.

Výběr tohoto vzorku proběhl po konzultaci s konkrétním člověkem. Následně jsem sestavila a pak rozeslala dotazník elektronickou formou mezi respondenty. Pro tuto skupinu respondentů nebyla podstatná věková kategorie. Důležité bylo to, zda mají děti členy vodního skautingu, konkrétně vodního přístavu Flotila, což charakterizuje složení respondentů. Grafy 1 – 5 analyzují informace o rodinách respondentů a jejich předešlých zkušenostech s vodním skautingem.

8.1 Kolik máte dětí?

V grafu 1 se odráží metoda výběru vzorku, podle které je patrné, že respondenti byli osloveni na základě podmínky členství jejich dětí ve Flotile – chlapecký přístav vodních skautů. z grafu lze vyčíst, že chlapci pochází nejčastěji ze dvou členné rodiny a nejčastěji dvojici tvoří s bratrem. Více než polovina respondentů (11 rodičů) uvedla, že nemá dceru. To potvrzuje složení výzkumného vzorku. Co se množství dětí v rodině týče, tak jen jedna rodina má čtyři děti. Nejvíce rodin pak má dvě děti, což ukazuje na typické složení současné mladé rodiny.

Graf 1 - Kolik máte dětí?

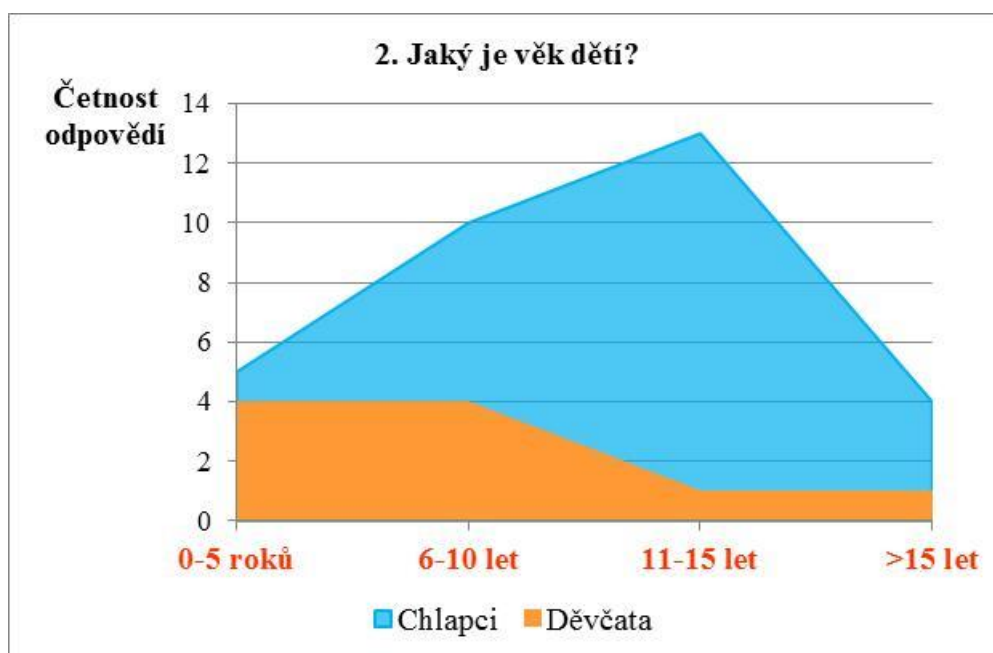
8.2 Jaký je věk dětí?

Graf 2 ukazuje věkovou strukturu dětí respondentů - rodičů. Výsledky jsou rozděleny do skupin dle věku v souvislosti se skautským životem. **Věk 0-5 let** je skupina potencionálních skautů (skautek), **věk 6-10 let** je vhodný pro aktivity ve vlčatech, **věk 11-15 let** je skupina skautů / skautek a **věk nad 15 let** je skupina pro přípravu programu a vedení oddílů (roveři). z grafu je patrné, že většinu chlapců tvoří skupina ve skautském věku. Druhá početná skupina chlapců je ve věku vlčat.

Kromě věkového složení chlapců graf 2 ještě odhaluje dvě důležité skupiny děvčat:

- a) ve věku 0-5 let - potencionální skautky
- b) ve věku 6-10 let – děvčata u žabiček (OVS)

Z tohoto odhalení vyplývá, že z nejmladší skupiny děvčat, by mohly vyrůstat potencionální členky střediska, pokud by bylo koedukované. Zde je patrné, že může jít o budoucí příležitost pro děvčata. Zároveň se objevila korelace se zjištěním v grafu 14, kde by polovina respondentů – rodičů uvítala dívčí oddíl ve Flotile.

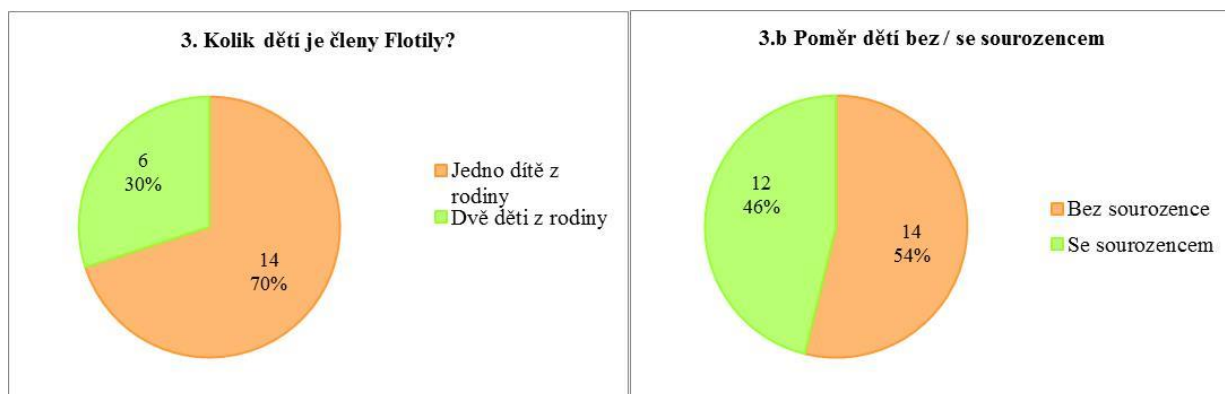

Graf 2 - Jaký je věk dětí?

8.3 Kolik dětí je členy Flotily?

Graf 3 zobrazuje, kolik dětí v rodině je členem Flotily. z grafu 3. b je patrné, že téměř třetina kluků má ve Flotile sourozence, což ukazuje na praktický fakt, že je pro rodiče výhodné vozit dvě děti do jednoho zájmového útvaru z finančních i časových důvodů, než

každé z nich rozvážet někam jinam jinak daleko. Při odpovědi > 1 znamená, že je dítě ve Flotile se sourozencem. Celkový počet chlapců rodičů je 32, z toho 26 již chodí do Flotily.

Graf 3 - Kolik dětí je členy Flotily? 3 b - Poměr dětí bez a se sourozencem.

8.4 Jak dlouho jsou děti členy Flotily?

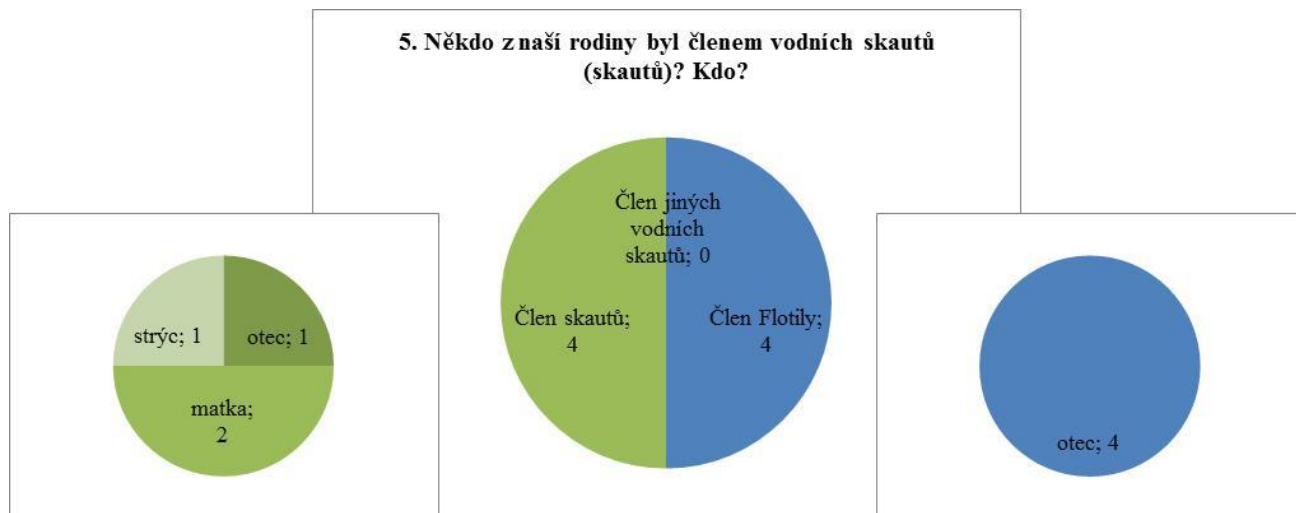
Graf 4 ukazuje dobu, po kterou jsou děti členy Flotily. z grafu vyplývá, že nejčastěji jsou děti po minimálně jednom táboře a mají za sebou zkušenosti z celého ročního běhu skautského (vodního) života. Graf koresponduje s grafem 2, který ukazuje věkovou strukturu dětí v oddíle.

Graf 4 - Jak dlouho jsou děti členy Flotily?

8.5 Někdo z naší rodiny byl členem vodních skautů (skautů)? Kdo?

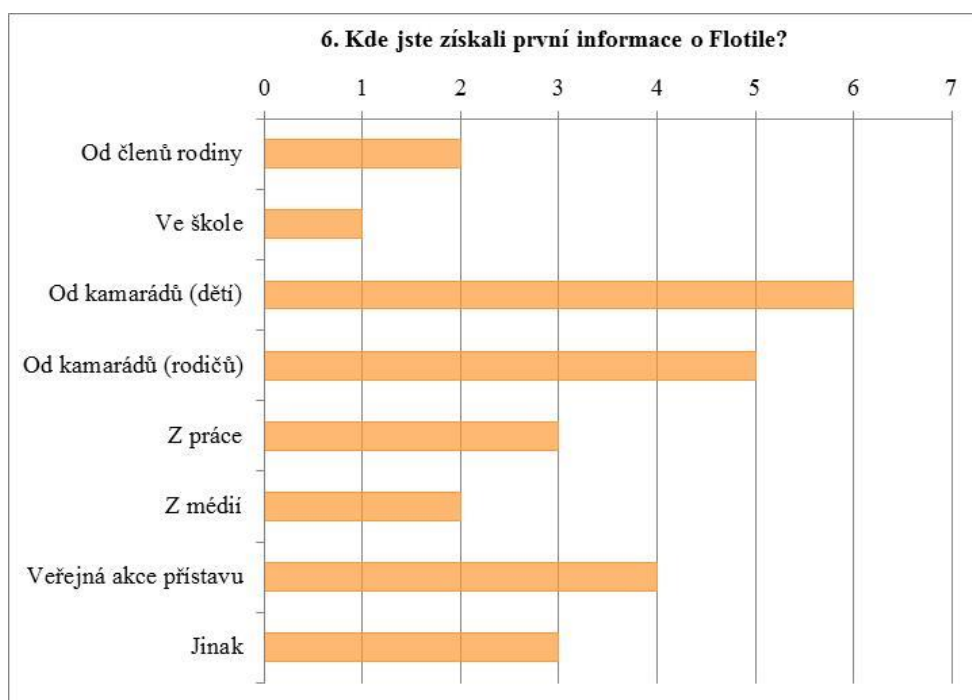
Graf 5 zobrazuje vztah rodičů ke skautingu. z dvaceti respondentů, kteří odpověděli má jen osm respondentů osobní zkušenost se skautingem v jejich rodině.

Graf 5 - Někdo z naší rodiny byl členem VS (skautů)? Kdo?

8.6 Kde jste získali informace o Flotile?

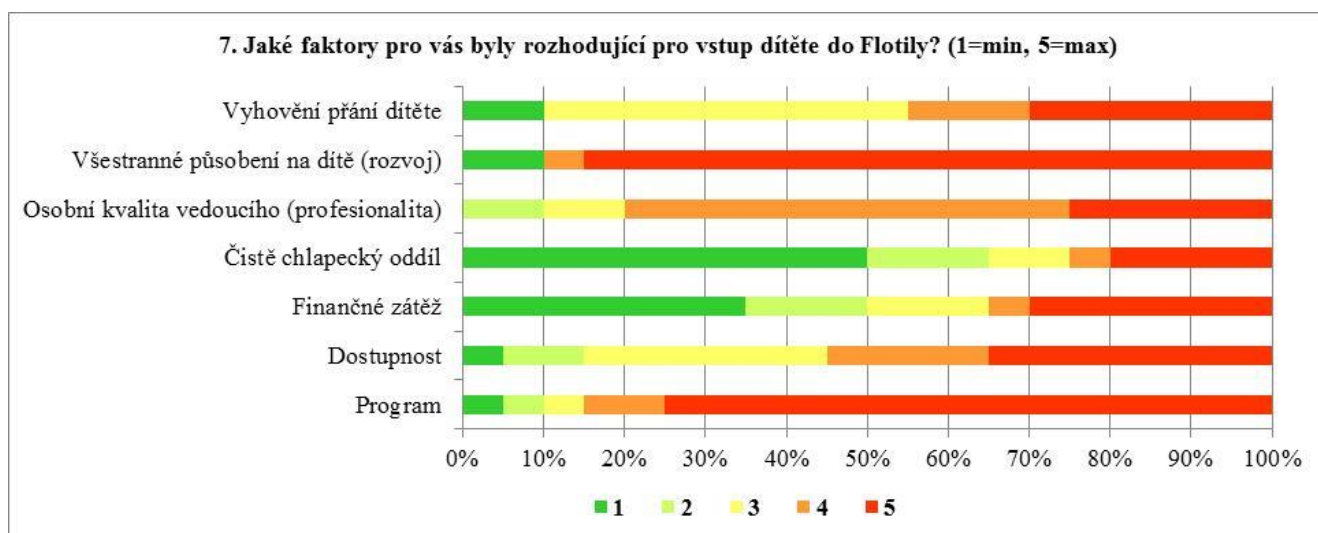
Graf 6 analyzuje zdroj prvního kontaktu, získávání informací o Flotile. z grafu plyne, že pro propagaci skautingu (vodního) nejsilněji působí sociální vazby mezi dětmi i dospělými. Dobrou propagací pro Flotilu jsou i akce připravované pro širokou veřejnost. Nejméně informací je z prostředí školy.

Graf 6 - Kde jste získali první informace o Flotile?

8.7 Jaké faktory pro vás byly rozhodující pro vstup dítěte do Flotily?

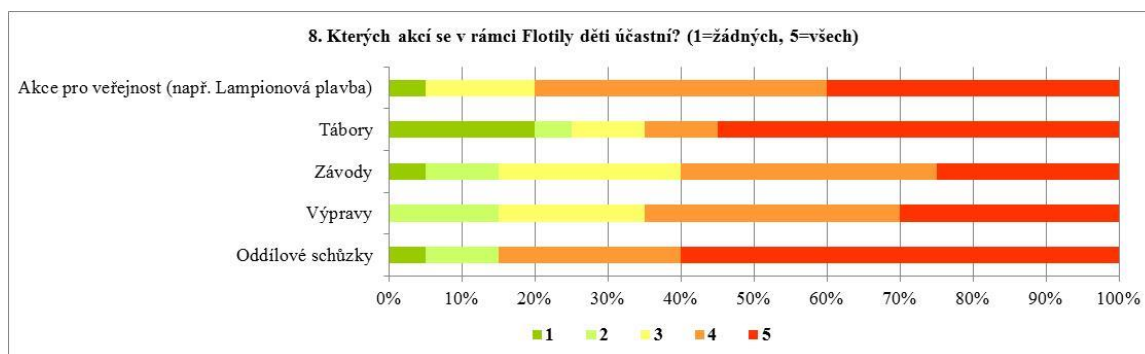
Graf 7 uvádí rozhodovací faktory pro vstup dětí do Flotily. z grafu plyne, že rodiče zajímá všestranný rozvoj dítěte. Zde je patrná vazba na teoretickou část bakalářské práce, že „rozvinutí“ rodiče chtějí mít „rozvinuté“ děti. Druhý rozhodovací faktor pro vstup do vodního oddílu je programová náplň. Součástí rozhodování rodičů, zda jejich dítě vstoupí do oddílu či nikoli, je ocenění osobní kvality vedoucích oddílů. Nejméně výrazný faktor pro rodiče představuje to, že Flotila je čistě chlapecký oddíl, a také skutečnost, že činnost vodních skautů představuje vyšší finanční zátěž. Zde je patrná korelace s hloubkovými rozhovory, ze kterých při analýze vyplynula některá negativa uvedená v Tab. 5 – Negativa vodního skautingu, mj. finanční zátěž.

Graf 7 - Rozhodující faktory pro vstup dítěte do Flotily?

8.8 Kterých akcí se v rámci Flotily děti účastní?

Graf 8 zobrazuje účast dětí na akcích Flotily. z grafu je patrné, že činnost se opírá o oddílové schůzky a tábory, což je standart, který graf potvrzuje. Co je ale netypické a zároveň zajímavé, že s velkou účastí dětí může Flotila počítat též na akcích pořádaných pro veřejnost.

Graf 8 - Kterých akcí se v rámci Flotily děti účastní?

8.9 Účastním se společných setkání na programech Flotily?

Graf 9 ukazuje účast rodičů na akcích pro rodiče či pro širší veřejnost. z grafu plyne, že rodiče se nejčastěji účastní dvou akcí v roce a to jak organizované pro veřejnost, tak i pro rodiče. Jen ve čtyřech odpovědích bylo uvedeno, že se rodič účastní za rok 3 akcí. Více než 4 akce za rok uvedli v odpovědích jen dva respondenti.

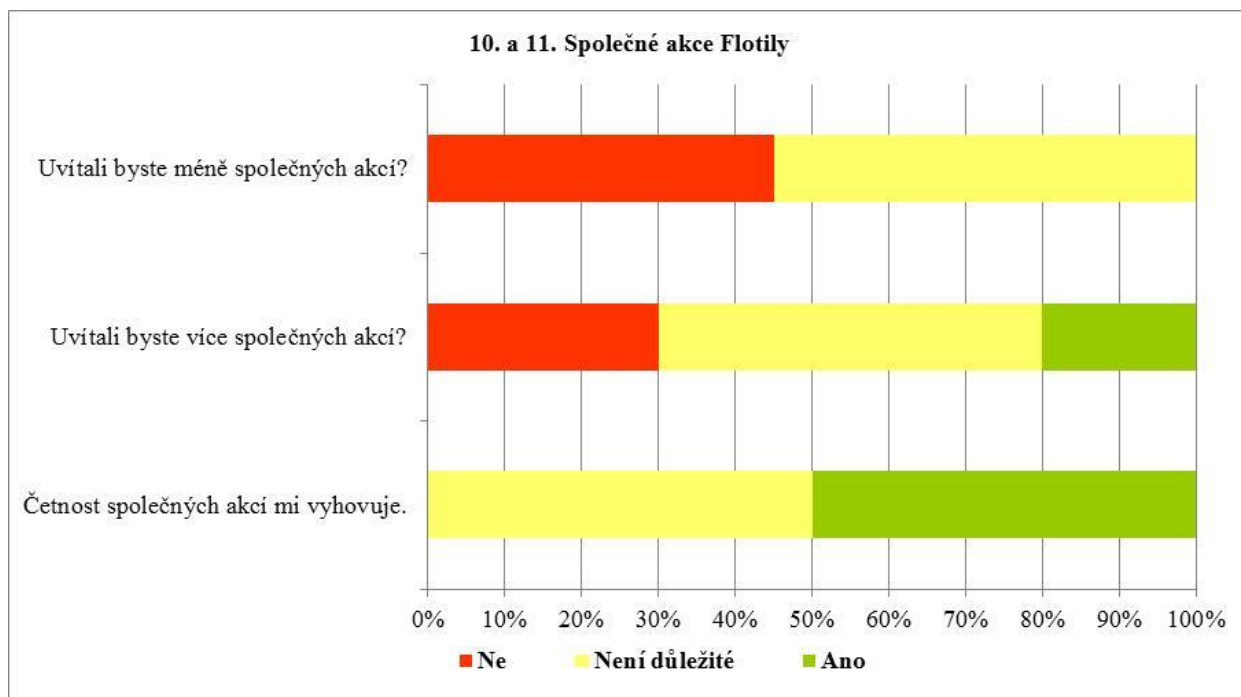
Graf 9 - Rodič a společné setkání na programech flotily.

8.10 Četnost společných akcí.

Z grafu 10 je patrné, že polovina respondentů je spokojena se stávající četností akcí a žádný respondent nevyjádřil nespokojenost.

8.11 Uvítali byste jiný počet společných akcí?

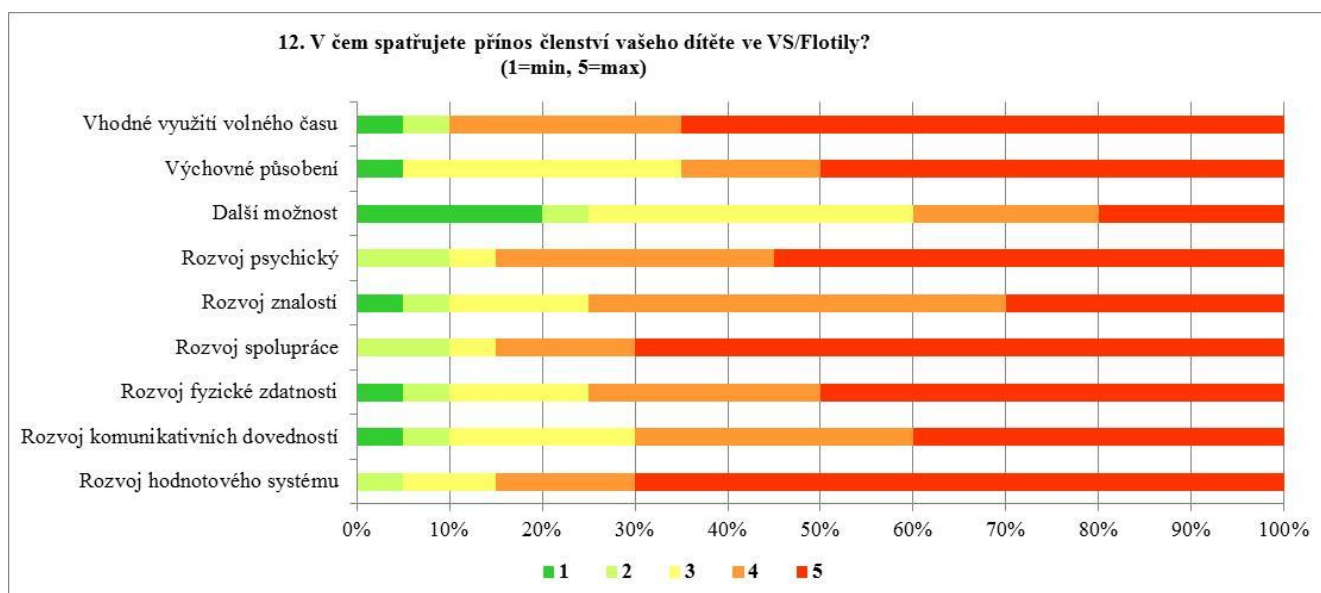
Doplňující otázka k otázce 10 podtrhuje optimální nastavení četnosti akcí a může odrážet i spokojenost respondentů s úrovní těchto akcí. z grafu 10 můžeme číst, že žádný respondent by neuvítal menší počet akcí a téměř polovina respondentů by menší počet akcí neuvítala. z grafu 10 je také patrné, že větší počet akcí by uvítalo 20% respondentů. Graf je z pohledu vah pro a proti většímu počtu akcí celkem vyvážený.

Graf 10 - Společné akce Flotily.

8.12 V čem spatřujete přínos členství vašeho dítěte ve VS /u Flotily?

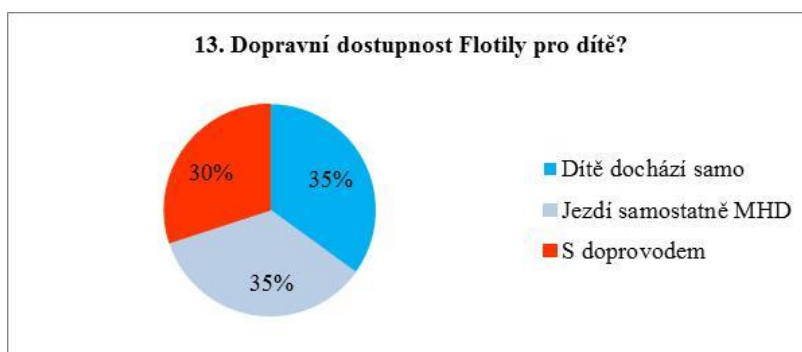
Graf 11 zobrazuje přínosy členství dětí ve Flotile z pohledu rodičů. z grafu je patrné, že rodiče považují vodní skauting za vhodné využití volného času především v souvislosti s rozvojem hodnotového systému, rozvojem spolupráce a psychickým rozvojem.

Graf 11 - Přínosy členství vašeho dítěte ve VS/u Flotily?

8.13 Dopravní dostupnost Flotily pro dítě?

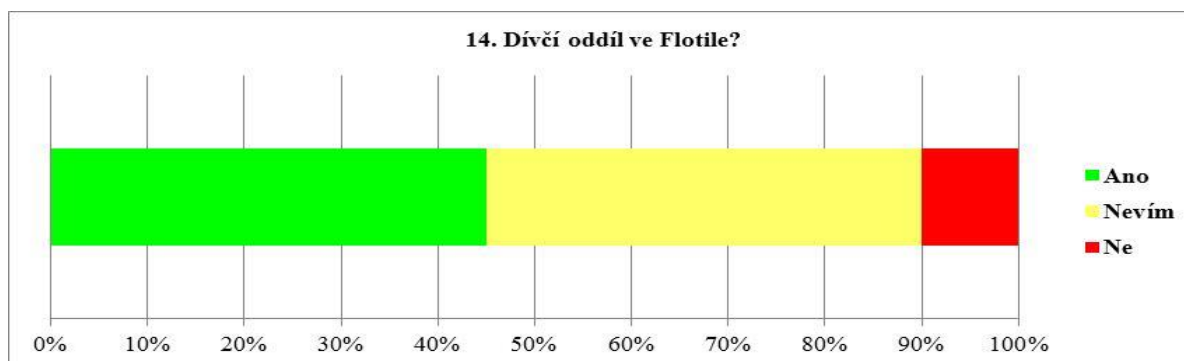
Graf 12 znázorňuje dopravní dostupnost do klubovny Flotily, která se nachází skoro uprostřed města Liberec. Necelá třetina dětí dojíždí v doprovodu rodičů. Ostatní děti z poloviny jezdí městskou hromadnou dopravou a z druhé poloviny mají klubovnu v docházkové vzdálenosti. Zde je vidět korelace se zjištěním (graf 2), že většina chlapců v oddíle je ve skautském věku a druhá velká skupina chlapců je ve věku vlčat.

Graf 12 - Dopravní dostupnost Flotily pro dítě?

8.14 Uvítali byste dívčí oddíl ve Flotile? Proč?

Graf 13 ukazuje postoj rodičů k myšlence vzniku dívčího oddílu ve Flotile. z grafu je zřejmé, že téměř polovina respondentů (45%) by uvítala založení dívčího oddílu ve Flotile. Stejně množství respondentů (45%) neví, jak se k problematice koedukovaného střediska postavit. To ale neznamená koedukovaný oddíl, ale příležitost také pro děvčata. Deset procent respondentů je pro zachování tradičního pojetí Flotily. Zde je patrná korelace se zjištěním (graf 4), že pro rodiče není jen chlapecký oddíl rozhodující. Zajímavý výsledek z grafu 13 ukazuje, když odečteme „nerozhodnuté“ odpovědi, vyjde 45% „pro“ + 10% „proti“ = 55% celkem respondentů s jasným názorem. Podíl: 45:55 = 0,82 znamená, že 82% z těch, co mají názor, podporuje dívčí oddíl. z toho je patrné, že může jít o zajímavý podnět k diskusi pro přístavní radu Flotily na toto téma.

Graf 13 - Uvítali byste dívčí oddíl ve Flotile? Proč?

PROČ?

POZITIVNÍ NÁZOR

Zájmová činnost pro dceru.

Určitě se najde spousta dívek, které by tento kroužek chtěly také navštěvovat. Jednu mám doma.

V případě sourozenců různých pohlaví není alternativa a komunikace kluků s děvčaty taky má svůj přínos.

Z psychologického hlediska je to oboustranně výhodné - mixované týmy dosahují mnohem lepších výsledků, zvyšuje se kooperativita a především "zkušenost" percepce situací rozdílným způsobem :)

Dívky by asi taky měly mít možnost takové činnosti.

Určitě bych přihlásila dceru.

Nemáme dcery, ale ten kdo má, možná by oddíl uvítal.

NEGATIVNÍ NÁZOR

Děvčata mají možnost chodit do Majáku. Flotilu vnímám jako ryze chlapecký oddíl. Starší syn by do smíšeného oddílu váhal chodit. Vyhovuje mu chlapecký ráz vedení.

Nemám dceru odpovídajícího věku. Se skautem spokojeni jsme, s vlčatama to nebylo tak žhavé,

Ještěrka je evidentně vyhořelá, její invectivy jsou nad rámec slušnosti, skautingu určitě. Taky mi syn dost často vykládal, jak se kluci ve vlčatech nudí.

BEZ NÁZORU

Bez komentáře.

Nemám na to názor, ale kdybych měla holku, asi bych uvítala.

Nevím (2x)

Nevím na co odpovědět.

Již máme dceru v Majáku, škoda, že nabídka nepřišla dříve.

Nevím.

Nevím.

Máme dceru.

NEUTRÁLNÍ NÁZOR

Líbí se mi spojení voda a skaut.

Protože mám 2 kluky.

Shrnutí poznatků z analýzy odpovědí

Flotila má momentálně kolem 42 dětí i s rovery v oddílech. Na dotazník odpovědělo 20 respondentů s celkem 26 dětmi, které jsou členy Flotily. To je 62% členů. Vzorek můžeme považovat i při relativně nízkému počtu respondentů za reprezentativní.

První odpovědi jsou ovlivněny výběrem respondentů a jasně zde dominuje počet chlapců v rodinách. z grafů můžeme odvodit částečnou rodinnou vazbu na skauting. Výrazně však zobrazují vysokou sourozeneckou vazbu a potenciál vyrůstajících nových členů Flotily. Graf 2 sice nezobrazuje věkovou vazbu sourozenců, z jednotlivých odpovědí však plyne, že děvčata jsou v devadesáti procentech odpovědí mladším sourozencem. Korelace počtu rodin s děvčetem v rodině s názorem na zavedení dívčího oddílu ve Flotile je po podrobnější analýze jednotlivých dotazníků náhodná. Odpovědi na názor k dívčímu oddílu vyjádřili respondenti bez ohledu na složení rodin.

Dotazníky zároveň potvrdily vliv silných sociálních vazeb mezi dětmi při rozhodování o vstupu do Flotily, ale také při samotném působení v oddílech. Flotila také úspěšně navazuje sociální vazby s rodiči a veřejností prostřednictvím společných akcí.

Odpovědi respondentů ohledně rozhodování rodičů o umístění svých dětí do Flotily a o přínosu jejich členství v oddílech, naplňují skautské předpoklady a výchovné cíle.

III. Diskuzní část

Při posuzování vlivu vodního skautingu na současnou mladou generaci jsem předpokládala, že Flotila svou dlouhodobou činností splňuje hlavní deklarovaný cíl skautingu, jímž je všestranné působení na rozvoj osobnosti. Nikoli ale pouhé organizování aktivit pro bezrizikové vyplnění volného času dětí a mládeže nebo učení konkrétních znalostí a dovedností, například v přežití v přírodě, přestože právě tyto stránky jsou od skautingu neoddelitelné a také jej zpravidla v očích veřejnosti nejčastěji charakterizují. Jinými slovy, že hlavní význam skautingu je v jeho pozitivním působení na celoživotní rozvoj osobnosti, a ověřit, zda ti, kdo prošli Flotilou nebo s ní v současné době spolupracují, tuto tezi z vlastní životní zkušenosti potvrzují.

Pro posouzení vlivu současnosti je třeba se vždy dívat i na věci a události, které předcházeli současnému stavu. z tohoto důvodu jsem zpracovala historickou časovou osu vývoje skautingu a vodního skautingu s akcentem na historické milníky vodních skautů Flotily Liberec. Zdrojů pro stanovení hlavní osy světového i českého skautingu je dostatek a není mezi nimi ohledně vytyčení hlavních událostí i ohledně jejich časového zařazení rozpor. Při sestavování historických milníků Flotily Liberec jsem již byla okázána na menší vzorek informací. Kromě diskusí s pamětníky jsem mohla čerpat též z výročních zpráv a především z kronik. Jelikož tyto kroniky byly psané v době událostí, nejsou zkresleny vzpomínkami a nenesou retrospektivní zkreslení událostí. Považuji je za nejměrohodnější obraz historické doby.

K analýze vodního skautingu v Liberci jsem si vybrala metodu rozhovorů s vybranými stávajícími i bývalými členy Flotily. Následně jsem provedla hloubkovou analýzu těchto rozhovorů. Výsledek může být ovlivněn subjektivním vnímáním dotazovaných, proto jsem věnovala velkou pozornost výběru respondentů. Jedná se o stávající i minulé vedoucí oddílů, přístavu Flotila Liberec, i o činovníky hlavního kapitanátu vodních skautů. Pohled těchto aktivních vodních skautů je doplněn i pohledy lidí, kteří byli zapojeni do činností s mládeží ať už prostřednictvím skautingu, tak i dalších oddílů mimo něj. Všichni dotazovaní jsou v současnosti respektovanými osobnostmi nejen mezi vodními skauty. Jejich názory, představy, vzpomínky a zkušenosti s vodním skautingem lze postavit vedle výsledků z dotazníků, kde jsem se dotazovala rodičů stávajících členů na očekávání, náplň a přínos současné činnosti. v hlavních bodech přínosu vodního skautingu pro rozvoj dětí, obsahové náplni stávajícího skautingu i v názoru na pořádané akce panuje shoda. Rozdílný názor je v otázce případného vzniku dívčího oddílu, kde rodiče spatřují příležitost i děvčatům

nabídnout zajímavou volnočasovou náplň. Skauting není vhodný jen pro chlapce, ale i pro děvčata má stejný smysl. Pro rodiče je jistě organizačně jednodušší organizovat aktivity dětí v rámci jednoho oddílu, nebo střediska, které má svůj program časově harmonizovaný. Pohled vedoucích i činovníků vychází z historických zkušeností a vidí i benefity v současném stavu, kdy je Přístav Flotila čistě chlapecký a může se tak více soustředit na jejich potřeby bez dělání kompromisů. Někteří si umí představit činnost s mladšími děvčaty ve věku žabiček, avšak toto řešení by pravděpodobně nebylo z důvodu další návaznosti ve starším věku děvčat pro rodiče akceptovatelné. Jsou obavy o fungování a jistou kázeň při koedukaci dětí v pubescentním věku. Stávající trend přijímání nových členů ve skautingu je však s vyšším počtem dívek a tak je možná otázkou času, jak Flotila k tomuto faktu v budoucnosti přistoupí. Poslední analýzou jsem formou internetového dotazníku oslovila rodiče současných členů Flotily. Dle počtu členů se mi podařilo oslovit rodiče nadpoloviční většiny dětí. Přesto se jedná pouze o vzorek dvaceti odpovědí a každá další odpověď by mohla procentuální zastoupení jednotlivých odpovědí výrazně ovlivnit. Proto výsledky této části považuji spíše za orientační. Za reprezentační lze považovat pouze výsledky s výrazným procentuálním zastoupením. v dotazníkové části se mé předpoklady ztotožnily s názory rodičů. Výsledky dotazníku se i v zásadních otázkách liší od dotazníku výzkumu veřejného mínění (Ipsos 2015). Liší se především v otázce, co skauting představuje a co dětem přináší. Tento nesoulad dávám do souvislosti s výběrem vzorku respondentů, když dotazníkem agentury Ipsos (2015) byla oslovena široká veřejnost. Postoje rodičů ke skautingu jsou v obou dotaznicích pozitivní. Interpretace dat dotazník v této bakalářské práci může posloužit Flotile k jejich vnitřní analýze s ohledem na očekávaný vývoj příchodu nových členů, formu oslovování nových členů, nabízí též částečnou zpětnou vazbu na program, který je připravován nejen pro děti, ale též pro rodiče a veřejnost. Zajímavým tématem pro rozhovory i pro dotazníkovou část je otázka začlenění dívek do Flotily. Poptávka po koedukaci by pro menší počet členek jistě byla. Je však třeba i vnitřní iniciace, mít dostatek vedoucích a roverů pro zajištění činnosti dalšího oddílu. i z tohoto důvodu jsou vedoucí Flotily pragmatičtí. Navíc, pro někoho je Flotila právě tím co hledá, protože je čistě chlapeckým střediskem a program je v tomto směru nekompromisní. Po začlenění dívek a úpravě programu by Flotila mohla o tyto členy přijít.

Česká společnost obecně vnímá skauting jako vhodnou aktivitu pro všechny děti bez jakéhokoliv rozdílu, kde se naučí vzájemné spolupráci, budou vedeni k všeobecnému rozvoji a členstvím děti mj. nabydou kladných charakterových vlastností. Tyto předpoklady

společnosti jsem si potvrdila jak v rámci hloubkových rozhovorů, tak i v dotazníkovém šetření rodičů, kteří reflektují především tyto přínosy.

V rámci hloubkových rozhovorů byl cítit přesah nabytých zkušeností a vlastností v rámci skautské činnosti do běžného života. Skauting není tedy pouze volnočasovou aktivitou dětí, ale má pozitivní vliv na celý život člověka. To ovšem souvisí s jeho hodnotovou orientací, kterou blíže popisují v teoretické části práce.

Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce, který jsem si vytyčila, bylo zjistit, jaký dopad má činnost vodního skautingu na dnešní mladé lidi. Využila jsem některých výzkumných metod např. dotazníku a hloubkových rozhovorů pro dosažení tohoto cíle.

Pro přehled v historii jsem nastudovala nejen původní zápisky vodního přístavu Flotila, ale i některé publikace věnující se zmapování historie vodního skautingu v České republice a skautingu obecně. v teoretické části jsem tuto historii zpracovala pomocí časové osy, která zobrazuje vývoj skautingu se začleněním významných dat pro přístav vodních skautů Flotila Liberec.

Následně jsem v jednotlivých kapitolách zpracovala pojmy, které se nejčastěji skloňovaly během rozhovorů v rámci otázky ohledně přínosu skautingu pro dnešní mladé lidi.

V praktické části jsem se věnovala hloubkovým rozhovorům o historii i současných tématech skautingu a také jsem připravila internetový dotazník pro rodiče stávajících členů oddílů, který se na stejnou problematiku dívá z jiného úhlu, ovšem s podobnými závěry.

Během rozhovorů jsem se dozvěděla o cílech a způsobech dlouhodobé systematické činnosti vodních skautů v průběhu historie po současnost. Potěšilo mě, že základní cíle a principy skautingu jsou neměnné, přesto se nevyhýbá současným trendům a umí být pro dnešní mládež stejně atraktivní jako pro děti před padesáti lety. i proto se široká veřejnost shoduje v pozitivním vnímání skautů. Vodní skaut klade ještě vyšší požadavky, jak na kolektivní spolupráci, tak na individuální zodpovědnost jedince. Stejně jako všichni oslovení vnímám důležitost vytváření prostředí pro silné sociální vazby mezi jednotlivými členy, tvorbu hodnotového systému a osobnostní rozvoj v každém věku člověka od nejmenších dětí po dospělý věk, od učení se základním dovednostem po učení se řízení velkého kolektivu různorodých lidí.

Tuto práci chci věnovat vedení přístavní rady pro další analýzu při stanovení cílů a prostředků k jejich dosažení v následujícím období. Zaznamenané rozhovory zachycují i historii Flotily s širším komentářem.

Seznam použitých zdrojů

Knihy

- BADEN-POWELL, R., 1924. *Na pouti za úspěchem: Kniha hry o život pro mladé muže*. Svazek 8. Praha: Svaz skautu a skautek ČSR [online] [vid. 10. 2. 2016] Dostupné z: <http://rovernet.cz/component/phocadownload/category/19-697?...63...&autologin=1>
- BADEN-POWELL, R., 2007. *Skauting pro chlapce*. 1. české vydání. Praha: Junák-svaz skautů a skautek ČR. ISBN 978-80-86825-21-2.
- BAUMAN, Z., 2008. *Tekuté časy. Život ve věku nejistoty*. 1. vyd. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1656-0.
- BŘICHÁČEK, V., 1991. *Poselství skautské výchovy*. 1. vyd. Liberec: Skauting. ISBN 80-85421-02-X.
- CÍLEK, V., 2010. *Jak to vidí Václav Cílek*. 1. vyd. Praha: Radioservis. ISBN 978-80-86212-84-5.
- CVRČEK, V., 2009. *Expedice Delta Rumunskem na pramicích*. 1. vyd. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR. ISBN 978-80-86825-43-4.
- CVRČEK, V., 2013. *Čolek a Žabka Troje prázdniny na moři*. 1. vyd. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR. ISBN 978-80-86825-86-1.
- ČINČERA, J., 2007. *Práce s hrou. Pro profesionály*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1974-0.
- HENDL, J., 2008. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-485-4.
- HODAŇ, B., DOHNAL, T., 2008. *Rekreologie*. Vyd. 2. (upravené, roz.). Olomouc: UP Olomouc. ISBN 978-80-244-2197-1.
- HUIZINGA, J., 2000. *Homo ludens: o původu kultury ve hře*. 2. vyd. Praha: Dauphin. ISBN 80-7272-020-1.
- JANDOUREK, J., 2009. *Úvod do sociologie*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-644-5.
- JEDLIČKA, R., 2015. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících. Prevence životních selhání a krizová intervence*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5447-5.
- JEDLIČKA, R. (ED), 2014. *Teorie výchovy – tradice, současnost, perspektivy*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2412-9.
- JIRÁSEK, I. (ED.), 2010. *ZET Miloš Zapletal*. 1. vyd. Olomouc: Edice Gymnasion, svazek 02. ISBN 978-80-244-2662-4.
- KERN, H. a kol., 2006. *Přehled psychologie*. 3. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7367-121-2.

- KLENER, P. (ED), 1996. *Velký sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Karolinum. 1. svazek ISBN 80-7184-164-1.
- LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D., 2006. *Vývojová psychologie*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Grada. ISBN 80-247-1284-9.
- MOŽNÝ, I., 2002. *Česká společnost*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-624-1.
- NAKONEČNÝ, M., 1998. *Psychologie osobnosti*. vyd. 2., dotisk, Praha: Akademia. ISBN 80-200-0628-1.
- NEUMAN, J., 2000. *Dobrodružné hry a cvičení v přírodě*. 3. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-405-2.
- PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J., 2002. *Cestovní ruch. Výkladový slovník*. Praha: MMRČR. ISBN
- PÁVKOVÁ, J. a kol., 2002. *Pedagogika volného času. Teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., 2013. *Pedagogický slovník*. Vyd. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0403-9.
- ŘÍČAN, P., 2005. *Psychologie. Příručka pro studenty*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-923-2.
- SPOUSTA, V., et al., 1998. *Metody a formy výchovy ve volném čase*. 1. vyd., 1. dotisk, Brno: MU Brno. ISBN 80-210-1275-7.
- SVOBODA, M., 1994. *Hledání zaváté stezky*. 1. vyd. Praha: Leprez. ISBN 80-900821-8-1.
- SVOJSÍK, B. A., 1991. *Základy Junáctví*. Vyd. 3., nezměněné vyd. podle 1. vyd. v r. 1912. Praha: Merkur ve spolupráci s Junáckou edicí Ústřední rady Českého Junáka, 1991. ISBN 80-7032-001-X.
- ŠANTORA, R., et al. 2012. *Skautské století*. 1. vyd., uprav. dotisk, Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR. ISBN 978-80-86825-72-4.
- ŠANTORA, R. (ED), 2014. *Skautský oddíl. 2. a 5. pražský oddíl Junáka*. 1. vyd. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR. ISBN 978-80-7501-059-9.
- ŠVARŤÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K., a kol., 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1 vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.
- ŠVIGOVÁ M., 1967. *Volný čas a my*. 1. vyd. Praha: Svobodné slovo. ISBN 32-013-67.
- TAUBER, J., TAUBEROVÁ, V., 1977. *Komenského škola hrou znovu oživená*. 1 vyd. Praha: SPN.

VÁŽANSKÝ, M., 1994. *Volný čas a pedagogika zážitku*. 1. vyd., 2. dotisk. Brno: MU Brno. ISBN 80-210-0428-2.

VOSÁTKA, M., 1997. *z deníku kapitána. Vodácký oddíl od jara do zimy*. 1. vyd. Praha: Leprez. ISBN 80-860061-07-8.

Články

HRDÁ, M., 2010. Všechno vyzkoušejte, co je dobré, toho se držte. In: *Moderní vyučování*. [online], roč. 2010, č. 3. [vid. 15. 6. 2016]. ISSN 1211-6858. Dostupné z: <http://halik.cz/cs/tvorba/rozhovory/clanek/81/>

KRAJHANZL, J., 2007. Děti a příroda: prožívání a zkušenosti. In: *Český portál ekopsychologie* [online]. 27. 5. 2007 [vid. 11. 2. 2016]. Dostupné z:

<http://www.ekopsychologie.cz/vsechny-clanky/deti-a-priroda-prozivani-a-zkusenosti/>

KRAJHANZL, J., 2013. Džungle výzkumů o kontaktu s přírodou. In: *Český portál ekopsychologie* [online]. 30. 12. 2013 [vid. 8. 1. 2016]. Dostupné z:

<http://www.ekopsychologie.cz/citarna/blogy/dzungle-vyzkumu-o-kontaktu/>

KRAJHANZL, J., 2013. Děti a příroda: Období dětského vývoje z hlediska environmentální výchovy. In: Máchal, Aleš; Nováčková, Helena; Sobotová, Lenka. (eds.) *Úvod do environmentální výchovy a globální rozvojové výchovy: soubor učebních textů*. Brno: Lipka [online]. 2. 8. 2013 [vid. 10. 2. 2016]. Dostupné z:

<http://www.ekopsychologie.cz/soubory/evyvoj.pdf>

KRAJHANZL, J., 2013. Děti jsou venku méně, než potřebují ke zdravému vývoji. *Český portál ekopsychologie* [online] 24. 1. 2016. Dostupné z:

<http://www.ekopsychologie.cz/vsechny-clanky/deti-jsou-venku-mene/>

KRAJHANZL, J., 2013. Proč si děti nehrají venku?. In: *Český portál ekopsychologie* [online] 12. 12. 2013 [vid. 8. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.ekopsychologie.cz/vsechny-clanky/proc-si-deti-nehraji/>

STRAKA, J., 2009. Prožívání pomalosti ve společnosti orientované na výkon a prostou výkonnost. In: *Český portál ekopsychologie* [online] 14. 11. 2009 [vid. 10. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.ekopsychologie.cz/citarna/studie/prozivani-pomalosti-ve-spolecnosti/>

ŠANTORA, R., 2006. Tři pohledy na skauting a hru. *Gymnasion* [online], roč. 2006, č. 6, s. 87 [vid. 12. 6. 2016]. ISSN 1214-603X. Dostupné z:

<http://www.gymnasion.org/library/gymnasion-6-podzim-2006>

VALKOUNOVÁ, T., 2011. Proč se děti bojí přírody? In: *Český portál ekopsychologie* [online] 23. 1. 2014 [vid. 10. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.ekopsychologie.cz/vsechny-clanky/proc-se-deti-boji/>

VÍTKOVÁ Z., 2013. Děti tráví venku čím dál méně času. Stejně jako dospělí. In: *Ekolist.cz* [online] 21. 6. 2013 [vid. 15. 12. 2015]. Dostupné z: <http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/deti-travi-venku-cim-dal-mene-casu-stejne-jako-dospeli>

ZEMANOVÁ, J. D., 2015. Porozumět vztahu k přírodě. *Skautský svět* [online], č. 2, roč. 53, s. 26-29 [vid. 15. 4. 2015]. Dostupné z: <http://casopisy.skaut.cz/svet/690#p26>

Rozhovory:

PAVLÍK, 2014. „Nechci se k novému HKVS chovat jako zlá tchýně,“ říká Vezír v rozhovoru pro Kapitánskou poštu *Elektronická Kapitánská pošta. Metodický a informační zpravodaj HKVS* [online], roč. 2014, č. 36 [vid. 15. 1. 2015]. Dostupné z: http://vodni.skauting.cz/upload/kp/2014/eKP2014_10.pdf

ŠŤASTNÁ J., 2008. Navigare necesse est – Je nutné plout. In: *Kalendář Liberecka. Čtvrtletník Věčko* [online] zima 2008 [vid. 10. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.kallib.cz/ctvrtletnik-vecko/vecko-clanek>

ŠVECOVÁ, J., 2012. Liberečtí vodní skauti oslaví 100 let českého skautingu. *Jablonecký deník.cz* [online], roč. 2012 [vid. 14. 1. 2015]. Dostupné z: <http://jablonecky.denik.cz/z-regionu/liberecti-vodni-skauti-oslavi-100-let-ceskeho-skautingu-20120424-562t.html>

Webové stránky:

Asociace turistických oddílů mládeže [online]. [vid. 18. 9. 2015]. Dostupné z: <http://www.a-tom.cz/>

Česká rada dětí a mládeže [online]. [vid. 18. 9. 2015]. Dostupné z: <http://crdm.cz/>

Československý zálesák [online]. [vid. 18. 9. 2015]. Dostupné z: <http://cszalesak.sweb.cz/>

Historie vodního skautingu [online]. [vid. 12. 9. 2015]. Dostupné z:

<http://vodni.skauting.cz/historie-vodniho-skautingu>

Historie vodních skautů v Liberci [online]. [vid. 12. 9. 2015]. Dostupné z: <http://www.flotila-liberec.cz/vodni-skauti-liberec/to-bylo-tak>

Hnutí Brontosaurus [online]. [vid. 12. 9. 2015]. Dostupné z: <https://www.brontosaurus.cz/>

Kapitánská lesní škola [online]. [vid. 12. 4 2016]. Dostupné z: <http://kapitanska.skauting.cz/>

Kronika [online]. [vid. 25. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.flotila-liberec.cz/kronika>

Projděte se 100letou historií skautingu [online]. [vid. 12. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.skaut.cz/skauting/o-skautingu/historie>

Řády, vyhlášky, předpisy. Základní předpisy Junáka [online]. [vid. 10. 1. 2015]. Dostupné z: <http://vodni.skauting.cz/spisovna>

Sedmý přístav vodních skautů Flotila Liberec [online]. [vid. 10. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.flotila-liberec.cz/>

Skauting, a [online]. [vid. 10. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.skaut.cz/skauting/o-skautingu/historie>

Skauting, b [online]. [vid. 10. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.skaut.cz/skauting/zname-osobnosti>

Třicátá smečka vodních vlčat [online]. [vid. 14. 3. 2016]. Dostupné z: <http://30svv.flotila-liberec.cz/>

Třicátý oddíl vodních skautů [online]. [vid. 12. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.flotila-liberec.cz/30ovs>

Třicátý třetí kmen roverů [online]. [vid. 12. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.flotila-liberec.cz/roveri>

YMCA v České republice [online]. [vid. 12. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.ymca.cz/>

Monografie:

BOCAN, M., et al., 2012. *Děti v ringu dnešního světa. Hodnotové orientace dětí ve věku 6 až 15 let* [online]. Praha: NIDM MŠMT ČR. [vid. 15. 6. 2016]. ISBN 978-80-87449-24-0. Dostupné z: <http://www.zkola.cz/rodice/volnycas/Stranky/Vyzkum-prinesl-zajimave-vysledky.aspx>

BOCAN, M., et al., 2011. *Hodnotová orientace dětí ve věku 6-15 let.* [online]. Praha: NIDM MŠMT ČR. [vid. 15. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1310479648.pdf>

BŘICHÁČEK, V. et al., 2000-2003. *Sondy do světa skautů. Sociologické průzkumy Junáka 2000-2003.* [online]. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR. ISBN 80-86109-96-8. [vid. 5. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1223329358.pdf>

KRAJHANZL, J., 2016. *Děti a příroda: Prožívání a zkušenosti v rámci projektu Vav: Výzkum odcizení člověka přírodě* [online]. [vid. 15. 4. 2016]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/3952393-Deti-a-priroda-prozivani-a-zkusenosti-v-ramci-projektu-vav-vyzkum-odcizeni-cloveka-prirode.html>

MACKŮ, T., et al., 2015. *Ipsos. Prezentace pro tiskovou konferenci. Výsledky výzkumu veřejného mínění. Květen 2015.* [online]. [vid. 9. 5. 2016]. Dostupné z:

http://www.adam.cz/doc/1431507472_sb_ipsos-vyzkum-mineni-verejnosti-pro-junak.pdf

MAREŠ, J., 2006. *Historie skautingu v Liberci (1920-1952)* [online]. [vid. 9. 1. 2015].

Dostupné z:

https://www.google.cz/search?q=jan+mare%C5%A1+ro%C4%8Dn%C3%ADkov%C3%A1+pr%C3%A1ce&ie=utf-8&oe=utf-8&gws_rd=cr&ei=Yg7JVOaRLcLtaqKngJAO

MAŘÍKOVÁ H., 2013. *Zpráva o mládeži 2013. Základní informace o situaci mladých lidí v České republice* [online]. [vid. 9. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/zprava-o-mladezi-2013-1>

Materiály studijní

CVRČEK, V., aj., 2016. *Kapitánská zkouška.* [online]. 2016 [vid. 11. 2. 2016]. Dostupné z:

<http://vodni.skauting.cz/upload/vzdelavani/KapZkouska.pdf>

NEUMAN, J., 2008. *Pracovní studijní materiál pro kurzy vodní turistiky.* [online]. 2016 [vid. 11. 4. 2016]. Dostupné z:

<http://kapitanska.skauting.cz/studijni%20material/Texty%20k%20vodni%20turistice.pdf>

Fotogalerie

SEDMÝ PŘÍSTAV VODNÍCH SKAUTŮ FLOTILA LIBEREC, 2016. Galerie uživatele 7. přístavu vodních skautů Flotila Liberec. In: *PicasaWeb* [online]. 2016 [vid. 10. 1. 2015].

Dostupné z: <https://picasaweb.google.com/100279144682356579926?gsessionid=vUybh-sZqfcs0getD4AbjQ>

SEDMÝ PŘÍSTAV VODNÍCH SKAUTŮ FLOTILA LIBEREC, 2016. Old fotky. In: *Rajce.net* [online]. 2016 [vid. 10. 1. 2015]. Dostupné z: <http://oldfotky.rajce.idnes.cz/>

Videa:

SAPÁK, 2010. *Expedice Allagash: 5. část (co říci závěrem) termín: 1. – 26. 7.* [online]. [vid. 10. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.flotila-liberec.cz/node/94>

SPACÁK, 2011. *Den dětí na přehradě z 1. 6. 2003* [online]. [vid. 9. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.flotila-liberec.cz/node/75>

SPACÁK, 2012. *30. ročník Kotorského závodu z 1. 5. 2012* [online]. [vid. 9. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.flotila-liberec.cz/kronika/30-rocnik-kotorskeho-zavodu>

SAPÁK, 2012. *Lampiónová plavba - 100 let českého skautingu z 24. 4 2012* [online]. [vid. 9. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.flotila-liberec.cz/kronika/lampionova-plavba-100-let-ceskeho-skautingu>

SPACÁK, 2013. *Tábor 2013 – Slovensko 8. – 21. 7* [online]. [vid. 5. 6. 2015]. Dostupné z: <http://www.flotila-liberec.cz/kronika/tabor-2013-slovensko>

Seznam příloh

Příloha 1 – Nestandardní dotazník

Příloha 2 – Přepis rozhovoru

Příloha 3 - Leták Český vodní skauting

Příloha 4 - 25 let vodních skautů Liberec (kronika)

Příloha č. 1. – Nestandardní dotazník

Děti a rodiče ve vazbě na vodní skauting - Flotilu Liberec

Milí rodiče,
 prosím Vás o vyplnění tohoto anonymního dotazníku. Vaše odpovědi budou použity pro mou bakalářskou práci "Vodní skauting jako volnočasová aktivita. Historie a současnost liberecké Flotily." Tuto práci včetně dotazníku též poskytnu přístavní radě Flotily pro jejich zpětnou vazbu.
 Neodkládejte prosím vyplnění dotazníku na pozdější dobu. Sběr informací pomocí tohoto dotazníku budu ukončovat 13. 4. 2016.
 Děkuji za Váš čas a ochotu.
 S přáním hezkého dne, Marta Ježková

		Kluci	Holky
1	Kolik máte dětí?		
2	Jaký je jejich věk?		
3	Kolik jich je členy Flotily?		
4	Jak dlouho je členem Flotily?		
5	Někdo z naší rodiny byl členem vodních skautů (skautů)? Kdo?		
	člen Flotily:		
	člen vodních skautů:		
	člen skautů:		
6	Kde jste získali informace o Flotile?		
	od členů rodiny		
	ve škole		
	od kamarádů (dětí)		
	od kamarádů (rodičů)		
	z práce		
	z médií		
	jinak		
7	Jaké faktory pro vás byly rozhodující pro vstup do Flotily?		
	Program		
	Dostupnost		
	Finanční zátěž		
	Čistě chlapecký oddíl		
	Osobní kvalita vedoucího (profesionalita)		
	Všestranné působení na dítě (rozvoj)		
	Vyhovění přání dítě		
8	Kterých akcí se v rámci Flotily děti účastní?		
	oddílové schůzky		

	výpravy		
	závody		
	tábory		
	akce pro veřejnost (např. Lampionová plavba)		
9	Účastním se společných setkání na programech Flotily?		
	...akcí v roce		
10	Četnost společných akcí mi vyhovuje.	Ano	Ne
11	Uvítali byste jiný počet společných akcí?	Více akcí	Méně akcí
12	V čem spatřujete přínos členství vašeho dítěte ve VS /Flotily? Zaškrtnout více odpovědí je možné!		
	Rozvoj hodnotového systému (výchovné působení, kamarádství...)		
	Rozvoj komunikativních dovedností		
	Rozvoj spolupráce		
	Rozvoj fyzické zdatnosti		
	Rozvoj znalostí		
	Rozvoj psychický		
	Rozvoj odolnosti (Psychické /fyzické)		
	Vhodné využití volného času		
13	Dopravní dostupnost Flotily pro dítě?		
	Dítě dochází samo		
	Jezdí samostatně MHD		
	S doprovodem		
14	Uvítali byste dívčí oddíl ve Flotile?		
	Ano		
	Ne		
	Nevím		
	Proč?		

Příloha č. 2 – Přepis rozhovoru

Marta: Dnes je 23. března. Jsem na rozhovoru s Václavem Vydrou, což je Klobása. Celý rozhovor budu vést jeho přezdívkou, pokud to bude nutné. Souhlasil s nahráváním tohoto rozhovoru a je si vědom, že to je pro mou Bakalářskou práci na téma Vodní skauting. Můžeme začít.

Marta: Jak dlouho jsi byl u vodních skautů, anebo jestli jsi ještě u vodního skautingu?

Klobása: Ve Flotile jsem od roku 1986. v té době to ještě nebyl skautský oddíl, ale po revoluci se stal skautským oddílem. a dodnes jsem registrovaný u vodního skautingu (*Poznámka: Flotily Liberec*).

M: U mrožů?

K: Jo.

M: Registrovaný znamená, že jsi členem, platíš poplatky a jsi i jinak aktivní?

K: Jo. Občas pomáhám u vlčat na nějakých akcích, ale nevedu aktivně oddíl.

M: Ne aktivně. Jasně. Vybavíš si nějakou první vzpomínku?

K: Asi na první schůzky, když jsem musel být na vodě, protože jsem předtím na vodě nikdy nebyl. První voda a první řeka. Ať to byli vodní skauti, ať to bylo něco nového pro mě. Voda a první řeka určitě.

M: a jaký jsi měl podnět?

K: Spolužáka ve třídě. Spolužák ve třídě byl ve Flotile a on mi o tom vyprávěl tak dlouho až mě přemluvil, ať chodím taky do oddílu. Tam už to začalo. a tak to i v oddíle funguje, že jsme tam mývali spoustu spolužáků.

M: Dobře. Takže na podnět kamaráda.

K: Jo. Spolužáka v té době.

M: Byl někdo u tebe v rodině u vodních skautů? Nebo v turistickém oddílu?

K: Ne nebyl.

M: Měl jsi něco načteného o skautingu nebo od Miloše Zapletala apod.?

K: Ne. v té době jsem byl v nějaké třetí třídě. v té době jsem byl rád, že čtu.

M: Bavilo tě to už od samého začátku?

K: Bavilo, ale až do prvního tábora jsem ještě neměl ty kamarády. Začal jsem tam s jedním kamarádem spolužákem. Pak jsem se poznal s těmi dalšími oddíly a s více kamarády. Půl roku trvalo, až se stali i ti ostatní mými kamarády.

M: Vybavuješ si prvního vedoucího?

K: Určitě. Vezír. Byl bezpochybná autorita, která to vedla. To byl ten bůh, a co řekl tak to bylo svatý. Navíc tím, že to byl ředitel školy, tak jsem ho znal ze školy úplně jinak, než jsem ho poznal pak v oddíle, kde byl jako kamarád, takže byl jako dospělý kamarád.

M: Ty jsi chodil na školu na Broumovskou? Kde dělal Vezír ředitele?

K: Jo. Do třetí jsem ho znal jako ředitele a od třetí jako vedoucího ve Flotile.

M: Myslíš, že tě i on ovlivnil?

K: Neovlivnil mě v tom, že jsem vstoupil do Flotily, ale postupně mě začal ovlivňovat. Jakmile jsem začal dělat nějaké vůdcovské a rádcovské pózy tak tam, kde byl Vezír jako přednášející, takže v tomhle tom určitě jo.

M: Ty jsi přišel jako vlče nebo přímo do oddílu skautů?

K: No. Přímo do oddílu skautů.

M: Vybavuješ si přezdívku toho kapitána?

K: Asi nevybavím. Určitě tam byl Yeťák, který byl starší. (VZ) Dokonce jsem kvůli Yetymu dostal přezdívku, protože já jsem během jedné hry někoho mlátil koštětem. Ten někdo byl Jety a vedoucí tam měl psa a ten pes na mě skočil a pokousal mě. a toho vedoucího napadlo, že když chutnám psovi tak budu nějaká uzenina. Takže z toho vznikla klobása. Takže já jsem defakto tloukl Yetyho a kvůli tomu mám přezdívku.

M: (Smích) Tak už víme, jak jsi přišel k přezdívce - koštětem Yetyho.

M: Jaké jsou tvoje nejlepší vzpomínky na vodní skauting? a dostal ses i do pozice rovera i vedoucího?

K: Ano byl jsem rover i vedoucí. Ve skautu byly nejlepší ty tábory určitě. To bylo něco jiného. Před revolucí jsme se dostali do Polska na řeky, které jsme neměli šanci nikde jinde zažít. Po revoluci bylo Holandsko, Norsko a všechno.

M: Když jsi byl rover?

K: Tak to byli spíš takový zážitky, které ten rovering nabízí jako akce šáhnout si na dno, přechody apod. Jako rover jsem byl v Norsku na velké vodě, začal jsem chodit na skály, takže to byl čistě roverský program.

M: Je u toho roverství možné nějaké vzdělávání a zkoušky?

K: Jasně. Pak vůdcovské zkoušky, čekatelské a „postupovky“.

M: Do jaké pozice ses dostal jako vedoucí?

K: Jako zástupce vedoucího oddílu. Já jsem dělal spoustu let zástupce Jezevcovi. Azimut pak byl vedoucí a já jsem mohl dělat přístavní smečku. Takže zástupce vedoucího.

M: Máš nějaké i špatné vzpomínky?

K: Spíš ne. Jestli byly nějaké, tak vymizely léty. Nebylo to nic závažného.

M: Co ti členství u Flotily (vodní skauting) dalo pro tvůj osobní život?

K: Určitě samostatnost. a celoživotní kamarády. (VZ) Když to vezmu, z prvního tábora 1988 mám dodneška Yeťáka, Jezevčíka a další lidi, se kterými jsem dodneška v kontaktu. Prostě tu partu těch kamarádů.

M: a ovlivnil tě skauting i v profesním životě?

K: Do profese mi to asi nedalo nic.

M: Ovlivnilo Tě to ve výběru školy nebo povolání?

K: Ne. Já jsem šel po rodinné tradici. Moji rodiče byli hospodský. Vybral jsem si povolání přes rodinu. (VZ) Možná jedině to, že jsme s kamarády z Flotily vedli čajovnu a ve třech jsme podnikali 13 let. Ale ta čajovna byla něco jiného, byl to náš společný sen. Poznali jsme se přes skauting, ale podnikali jsme spolu mimo skaut. Je fakt, že kdybychom se nepoznali přes Flotilu, tak by čajovna nevznikla.

M: Jak tě vodní skauting formoval v roli skauta, rovera a vedoucího během těch 13let?

K: Nevím. Určitě mě to formovalo v tom, že jsem znal lidi ze skautingu a neměl jsem potřebu hledat jiné kamarády ve škole. Neměl jsem tu potřebu vyhledávat nová přátelství. Nemám celoživotního kamaráda ze školy. Celoživotní kamarádi jsou z Flotily nebo ze skauta. Dále mě to formovalo tak, že když jsem přišel na vojnu tak mě přišla jako lehčí skautský tábor. Například jsem vyběhl na rozcvičku v trenkách a všichni koukali, jakože v té zimě nemám čepici a kabát. Ve Flotile vlčata běhají v trenýrkách v 15 stupních, takže mi to nepřišlo divné. Aspoň v té Flotile to tak je asi přísnější.

M: Jak chápeš ten dril ve Flotile a na vojně? Jaké ti to přišlo?

K: Ve Flotile byl dril, ale nebylo tam ponižování. Což na té vojně to ponižování a šikana je. Ona na tom stojí.

M: Je něco, o co tě vodní skaut ochudil nebo ti vzal?

K: Nejsem si toho vědom. (VZ) Nemám kamarády mezi spolužáky, ale neberu to jako ochuzení se o něco.

M: Napadá mě, jestli jsi nebyl ochuzen o volný čas o prázdninách?

K: Ne. Nikdy jsem to tak nevnímal.

M: Jakých dosažených úspěchů si ceníš kvůli Flotile?

K: Asi toho, že vidím dneska vlčata, že jsou úspěšné ve svém životě - vysoké školy, některé doktoři, kterým jsem já, jako vedoucí něco dal. To je asi tak jako nejvíc.

M: v čem je to členství u Flotily prospěšné konkrétně tobě nebo člověku obecně?

K: Lidi, se kterými žiješ, zážitky. Na začátku jsem měl 4 až 5 dětí vlčat z jedné třídy, které držely pospolu i ve škole. Všichni roveři, kteří teď jsou ve Flotile, jsou moje vlčata. Všichni se dostali až nahoru z vlčat. Prostě fungují a snaží se to tam vést.

M: Co tě nejvíc u Flotily bavilo?

K: Bavila mě voda. Ta voda je něco navíc asi ta přidaná hodnota. Vodáci mají to samé jako pěšáci a navíc tu vodu tak se musí něco navíc naučit. Na vodě musí všichni okamžitě poslouchat. Tam není prostor na dlouhé debaty.

M: Co je podle Tebe u Flotily jinak než u jiných organizací, kroužků apod.?

K: Výhodou skautingu je určitě, že funguje celoročně. To, že já jsem se s rodiči znal, protože jsme se vídali celý rok. Taky ti rodiče znali nás a my jsme si mohli dovolit víc, než kdybychom byli na komerčním táboře, kde se vidí poprvé. Ale to je obecně u skautingu. To plus je v té celoroční práci.

M: v čem je to u vodního skautingu jiné?

K: Já jsem nikdy nezažil normální schůzku. Půlka naší schůzky probíhala na vodě na přehradě. Tábor tam jsou denně děti na vodě. Skauti jsou na řece, ale když my jsme byli s vlčaty, tak jsme byli na rybníku taky na vodě. Je to ten pobyt na té vodě. To je zásadní část toho programu.

M: Ty jsi byl na expedici? Zažil jsi jachting?

K: Jasně. Měli jsme malou plachetnici a plachtili jsme s vlčaty, ale úplně bych to nenazýval jachting.

M: Ta expedice byla na pramicích?

K: Ano a na raftech. Sjížděli jsme divokou vodu.

M: Na přehradě jste byli na kajaku?

K: Ne, pramice a keňa.

M: Na co sis „sedl“? Co sis všechno „osahal“?

K: Keňa, kajak, pramice, raft a plachetnice malá. Měli jsme i regulérní plachetnici.

M: Na přehradě se trénuje jak se udržet?

K: No spíš ta souhra. Protože všech těch sedm lidí musí pádlovat stejně.

M: Sjížděl jsi Jizeru?

K: Jo.

M: a v Polsku?

K: Mazurská jezera.

M: a v Holandsku?

K: Kanály. v Norsku divoká voda na raftech. Tam jsem se málem utopil, ale jinak v pohodě. Dále jsem byl v Rakousku a Slovensku. a v loni jsme byli na dovolené v Americe, ne přes skauta, ale byli jsme všichni skauti z Flotily. To je prostě to, že s těma lidmi ze skauta jezdíš i na osobní dovolené mimo organizované akce skautu. Je tam ten přesah toho celoživotního přátelství.

M: Tušíš, proč vznikli vodní skauti v Liberci?

K: Úplně přesně ne (S-smích).

M: Co si myslíš, že může přinést vodní skauting dnešnímu mladému člověku?

K: Určitě pohyb a sport. Taky my jsme řešili mobily, ale pořád jsme dokázali udržet režim tábora bez mobilů a opravdu je neměli. Ale ve škole tohle nemůžou udělat. Ale pořád je to o tom, že ty se s těmi rodiči znáš, a většina těch rodičů byla ve Flotile. a když vyrostli, tak dávali své děti do Flotily. To jsou ti lidi, kteří začínali s Vezírem a ti stihli mít děti, které byly naše vlčata.

M: Myslíš si, že je to teď taky tak? Funguje to tak, že rodič namočený do vodního skautingu dává své děti k Flotile?

K: Určitě jo. Netvrdím, že musí „Flotilák“ do Flotily. Ale ten rodič očekává od toho skautingu nějakou přidanou hodnotu.

M: Máš představu, kolik mladých lidí má v dnešní době Flotila?

K: Netuším.

M: Proč by dnešní mladí lidi měli vědět o vodním skautingu?

K: Měli by vědět, že to je alternativa k nějakým papírovým sportům. Spousta lidí nám říkalo, že nechtěli dávat dítě na fotbal, protože by jen kopal. Nechtějí mít jednostranně zaměřeného sportovce. v tom skautingu se naučí všechno. Ano, skauting není sportovní klub, ale ta fyzická se tam nějak projeví.

M: Jak vnímáš dnes skauting po výchovné stránce?

K: Určitě je tam nějaké povědomí o tom, že existuje nějaká Česká Republika a měli by mít i k ní nějaký vztah. Prostě běžně se nenaučíš, jak se správně vztyčuje česká vlajka. v porovnání s Amerikou ta úcta se nedá srovnat. a to ten skauting by je mohl naučit nějakou úctou k národním symbolům. z ideologického hlediska dostanou do sebe povědomí o české historii, a že je nějaký odkaz, který by člověk měl šířit dál.

M: a ty hodnoty jsi předával skautům, vlčatům ze svého selského rozumu nebo ses doučoval a četl?

K: Je to samozřejmě i vzdělávací systém Junáka. Některé věci se naučíš. Ale co se nenaučíš to je na lesních školách, prostě to povědomí ti to dá. Není to tak jakoby ses to učil ve škole.

M: Přijde ti, že vodní skauting to má dobře strukturované a vedené?

K: Přijde mi, že jo. Ale nebyl jsem u pěšáků tak nemůžu porovnat. Zním to pouze z vodáckého a skautského „flotilového“ pohledu a tam to funguje dobře.

M: Vodní skauting vyšel ze skautingu a má to hodně podobné i ty principy?

K: Samozřejmě. Má to stejné v podstatě. Ale já nepojedu na pěšácký kurz, ale pojedu na vodácký kurz, kde se budu učit i na vodě.

M: Myslíš si, že vodní skauting může přinést i své nevýhody dnešnímu mladému člověku?

K: Nevím, jestli to nazvat přímo jako nevýhodu. Ale setkal jsem se s tím, že občas koukají na skauty jako na exoty. (VZ)Když jsem byl na střední škole v r. 93, a té době byli skauti pro ostatní strašně exoti. Když jsem byl na střední, jako jediný skaut ve třídě, tak to byl důvod, proč si ze mě tenkrát dělali srandu. i to je důvod, proč jsem mezi nimi nehledal kamarády. Věděl jsem, že odejdu ze školy a mám kolem sebe partu, která to neřeší. Dnes se to asi posunulo. Dnes to ty děti mají možná o něco snazší.

M: Kdybys měl možnost oslovit mladého člověka, jak bys mu stručně vysvětlil, co je vodní skauting a kdo je vodní skaut?

K: Vodní skauting je parta kamarádů, se kterými jezdíš na vodu, jezdíš na výlety a trávíš s nimi volný čas. Vodní skaut je prostě člen skautského oddílu.

M: Jen ťuknu, kdybys viděl vodního skauta v kroji, a byl by tam i člověk cizí z jiného sdružení v jiném kroji, tak co se ti vybaví?

K: Neumím ti to říct. Je modrý.

M: Doporučoval jsi mladým vedoucím nebo roverům, že existují nějaké vzdělávací semináře?

K: Určitě ano. Tím, že jsem spolupracoval s lesní školkou, jsme „naťukli“ několik lidí, aby se účastnili třeba Plzeňského kurzu.

M: Děláš to i teď, že vodní skauting doporučuješ?

K: Jo určitě. My dokonce fungujeme tak, že po táboře s vlčaty zůstáváme a přijíždí za námi kamarádi se svými dětmi a děláme tábor pro bývalé skauty, kteří mají děti do pěti let. Teď jsme to dělali asi pátý rok po sobě. Neříkáme tomu rodinný skautský tábor, ale jsou to rodiny, které využívají naše „potáborové“ tábořiště. Na tomto táboře už je to volné tím, že jsou tam maminky s dětmi. Je to spíš o tom, že se děti vypustí na louku a zabaví se sami. Tady to to nemá s klasickým skautingem nic společného. Je to spíš použití kulis skautského tábora pro malé děti.

M: Kdyby nebylo vodního skautingu, byl bys tam kde jsi teď?

K: To vůbec nemůžu říct. Myslím si, že bych asi postupem času začal chodit do nějakého oddílu. Asi bych byl jiný člověk. Byl bych jinak vychovaný a jinými zážitky. Nelituji toho. Kdybych měl jít znovu do Flotily, tak půjdu.

M: viz začátek - šel jsi po řemesle, které dělali tvoji rodiče. Skauting ti v tom nezabránil.

K: Jak dneska vidím ty mladí lidi tak už slovo skaut neskrývají. Na facebooku uveřejňují: byli jsme na výpravě a dávají tam fotky. v tom 92 roce kdyby byl facebook, tak si nedokážu představit, že bych se spolužáky psal, že jsem byl na výpravě. Neumím si to představit. Dnes je to takové normálnější. Před dvaceti lety bych si jen tak nevzal tričko jsem skaut mimo Flotilu. Dnes to není problém pro ty kluky, ale nevím jak je to mezi holkami, protože nemáme holky.

M: Jaký je hlavní důvod, proč je Flotila čistě chlapecký oddíl?

K: Nevím.

M: v čem je to plus, že je to jen chlapecký oddíl?

K: Určitě v tom, že kluci snesou větší zátěž než holky. Nedovedu si představit dělat program pro holky a nikdy jsem to nedělal. Na druhou stranu jsme měli u vlčat 2 až 3 dospělé holky ve věku roverů. Ale jen u vlčat jsme vždycky nějakou holku měli. Protože jsou okamžiky, kdy si ten kluk potřebuje pobřečet a pobřečí si víc u holky než u kluka.

M: a ty holky co tam byly v majáku?

K: Ne. Byly čistě flotilové. a byly jenom u vlčat, nebylo to u jiného skautu. Byly registrované u Flotily. Pro ten pocit těch dětí to bylo určitě fajn.

Jinak já nevím, když u holky začne puberta, tak já nevím, u spousty věcí, jak se zachovat a nikdy jsem to nemusel řešit a asi bych si nevěděl rady. Myslím, že to bylo v pohodě, že jsme měli jenom kluky, protože jsem věděl, na čem jsem a co od nich můžu snést. a kdyby byl holčičí oddíl, tak to vedou holky a mají 1 až 2 kluky na těžkou práci.

M: Bylo by tam asi víc problémů?

K: Bylo by to jiný. Ale samozřejmě fungují i smíšené oddíly a fungují dobře. Ale Flotila byla vždycky chlapecká. a já jsem nikdy nevedl holky, takže to neumím.

M: Zážitky, členství a celkově zkušenosti z vodního skautingu byly ti k něčemu?

K: Určitě. Postupně jsem se dostal k lezení, horám a přežití v přírodě. Vždycky ten základ byl ve skautingu.

M: Přežití v přírodě a samotná příroda jsou to věci, které by dnešní mladí lidi měli znát?

K: Určitě. (V) a to je to o čem jsme se už bavili. Když budeš chodit jen na fotbal tak budeš umět jen kopat, ale když chodíš do skautu tak čuchneš hlavně k té přírodě. Což v dnešní době bude potřebnější, než když jsme byli my mladí.

M: Co bys chtěl, aby o dnešním vodním skautingu věděl dnešní rodič?

K: Určitě by měli vědět to, že se tam děti osamostatní, naučí se být v té přírodě a že si tam vybudují vztahy na zbytek svého života. Dá jim to něco do života, co jim úplně rodiče dát nemůžou, ať se budou snažit sebe víc. Dětský kolektiv je výchovná metoda, kterou rodiče doma neudělají.

M: Co bys chtěl, aby o vodním skautingu věděli dnešní mladí lidi?

K: Aby věděli, jak funguje dnes. Skauti jsou lidi, kteří dneska používají mobil, počítač a dělají vysokou školu. Jsou to normální členové společnosti a nejsou to nějakí exoti, kteří běhají po lese.

M: Jsi hrdý na to, že jsi vodní skaut?

K: Určitě jo a ještě z Flotily, která je dnes v Liberci pojem. (S)

M: Děkuji Ti za dnešní rozhovor. Samozřejmě se ti pak ozvu s výsledkem.

K: Jo budu rád. Díky.

Poznámka:

VZ = vzpomíná

S = smích

Příloha č. 3 – Leták Český vodní skauting

Příloha č. 4 – 25 let vodních skautů Liberec (kronika)